

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Julie Křížanová

Specifika online výuky českého jazyka žáků základní školy Škol na
konci světa Březová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2020/2021

Studijní program: Učitelství českého jazyka a literatury pro 2.
stupeň základních škol
Forma studia: Kombinovaná
Specializace/kombinace: Učitelství českého jazyka a literatury
pro 2. stupeň základních škol / Učitelství základů
společenských věd a občanské výchovy pro střední školy a 2.
stupeň základních škol (UČJma-USVmi)

Specializace v rámci které má být VŠKP vypracována: Učitelství českého jazyka a literatury pro 2. stupeň základních škol maior

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Bc. Julie KRÍŽANOVÁ**
Osobní číslo: **D200296**
Adresa: **Lideřovská 50, Vnorovy – Lidéřovice, 69661 Vnorovy, Česká republika**
Téma práce: **Specifika online výuky českého jazyka žáků základní školy Škol na konci světa Březová**
Téma práce anglicky: **Specifics of online czech language teaching of the elementary school at Školy na konci světa Březová**
Vedoucí práce: **doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.**
Katedra českého jazyka a literatury

Zásady pro vypracování:

1. Analýza dostupné odborné literatury a dalších zdrojů
2. Zpracování teoretické báze práce
3. Příprava výzkumného šetření
4. Realizace šetření, prezentace výsledků a jejich interpretace
5. Závěr

Seznam doporučené literatury:

ČECHOVÁ, M. (1998). *Komunikační a slohová výchova*. Praha: ISV.
ČECHOVÁ, M., STYBLÍK, V. (2010). *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN.
GORDON, T. (2015). *Škola bez poražených*. Praha: Malvern.
KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. (2018). *Rizika virtuální komunikace – příručka pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
MAREŠ, J., KRÍVOHLAVÝ, S. (1995). *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita.
NĚMEC, J., VŮJTOVÁ, V. (2010). *Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Brno: PAIDO.
NEUMAJER, O. a kol. (2015). *Učíme se s tabletem*. Praha: Wolters Kluwer.
ŠTĚPÁNIK, S. a kol. (2020). *Školní výprava do krajiny češtiny*. Plzeň: FRAUS.

ANOTACE

V diplomové práci se zabýváme online výukou českého jazyka individuálně vzdělávaných žáků základní školy ve Školách na konci světa Březová, konkrétně se zaměřujeme na efektivitu online výuky.

Zaměřujeme se také na ukotvení online vzdělávání neboli e-learningu, specifické druhy úkolů, které jsou realizovány v online prostředí, a žáky, kteří se tohoto vzdělávání účastní.

Klíčová slova:

český jazyk, e-learning, online výuka, aplikace MS TEAMS, MOODLE, eŽákovka, eŠkola, Thinkio

ANNOTATION

In our thesis, we deal with the online teaching of the Czech language of individually educated primary school pupils in Schools at the End of the World Březová, specifically focusing on the efficiency of online teaching.

We also focus on anchoring online education, or e-learning, the specific types of tasks that are carried out in the online environment and the pupils who participate in this education.

Keywords:

Czech language, e-learning, online teaching, MS Teams application, MOODLE, eŽákovka, eŠkola, Thinkio

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Já, níže podepsaná studentka, tímto čestně prohlašuji, že text mnou odevzdané závěrečné práce v písemné podobě je totožný s textem závěrečné práce vloženým v systému STAG.

Olomouc dne 8. 4. 2022

.....
podpis studentky

Poděkování

Těmito slovy moc děkuji panu docentu Kamilu Kopeckému za vedení mé diplomové práce, za všechny rady, které mi poskytl, za čas strávený mými všetečnými otázkami na mnoha konzultacích a za profesionální a milý přístup, který ke mně vždy měl.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

(podpis)

Obsah

ÚVOD.....	9
1 SPECIFIKA ŠKOL NA KONCI SVĚTA BŘEZOVÁ	10
1.1 Poloha Školy Březová	10
1.2 Školy Březová jako komplex tří škol	11
1.2.1 Ředitel škol na konci světa PaedDr. Ludvík Zimčík	13
1.2.2 Střední odborná škola	14
1.2.3 Základní škola	15
1.2.4 Mateřská škola	17
2 MOŽNOSTI ONLINE VZDĚLÁVÁNÍ.....	18
2.1 Distanční vzdělávání	18
2.2 Online vzdělávání.....	19
3 ONLINE VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH NA KONCI SVĚTA BŘEZOVÁ.....	22
3.1 Legislativní ukotvení individuálního vzdělávání	22
3.2 Systém online vzdělávání ve Školách Březová.....	24
3.2.1 Virtuální škola MOODLE	25
3.2.2 Vnitřní sociální síť	27
3.2.3 Online výuka.....	29
3.3 Online výuka českého jazyka ve Školách Březová.....	30
3.3.1 Specifické druhy úkolů v online výuce.....	30
3.3.2 Prostředky k udržení kázně v online výuce	33
3.4 Třídní schůzky a komunikace se zákonnými zástupci	34
3.5 Přezkoušení individuálně vzdělávaných žáků.....	34
3.6 Přejít všech žáků základní školy ve Školách Březová na online výuku v době pandemie covid-19.....	37
4 JAK ŠKOLY V ZÁKLADNÍM VZDĚLÁVÁNÍ ZVLÁDLY PŘECHOD NA DISTANČNÍ VÝUKU V DOBĚ PANDEMICKÉ SITUACE.....	39
4.1 Distanční výuka v českých základních školách	39
4.2 Online výuka v českých základních školách.....	40
4.3 Typy aktivit při distanční výuce.....	40
4.4 Zapojení žáků do distanční výuky.....	41
4.5 Pozitivní zjištění Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy týkající se distančního vzdělávání	41

5	METODOLOGIE VÝZKUMU	43
5.1	Cíl výzkumu	43
5.2	Formulace očekávání	43
5.3	Použitá metoda výzkumu	44
6	REALIZACE VÝZKUMU	46
6.1	Charakteristika respondentů.....	46
6.2	ŽÁCI VZDĚLÁVÁNÍ PODLE § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb.	46
6.2.1	Žáci bez zdravotního znevýhodnění	47
6.2.2	Žáci s poruchami autistického spektra.....	47
6.2.3	Žáci s poruchami pozornosti.....	48
6.2.4	Žáci jinak zdravotně znevýhodnění	49
6.2.5	Žáci nadaní.....	49
6.3	Žáci vzdělávání podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb.	50
7	VÝSLEDKY VÝZKUMU	51
7.1	Pohlaví a věk respondentů	51
7.2	Žáci bez zdravotního znevýhodnění a žáci se zdravotním znevýhodněním	52
7.3	Pravidelná účast při online výuce	54
7.4	Role zákonného zástupce při online výuce	55
7.5	Aktivní a pasivní účast v online výuce	59
7.6	Zkoušení a zadávání domácích úkolů v online hodinách.....	60
7.7	Prostor pro sebevyjádření v online výuce	61
7.8	Pochopení učiva díky online výuce.....	63
7.9	Příprava na přijímací zkoušky.....	64
7.10	Absence osobního kontaktu	65
7.11	Přestávky	66
7.12	Setkávání online spolužáků.....	67
7.13	Zlepšení komunikace díky online výuce.....	68
7.14	Technické potíže při online výuce	70
7.15	Náročnost plněných úkolů v online hodinách českého jazyka.....	71
7.16	Důležitost názorné ukázky v online výuce českého jazyka	72
7.17	Nástroje online výuky	73
7.18	Čas na vypracování úkolů v online hodinách českého jazyka	74
7.19	Zlepšení prospěchu individuálně vzdělávaných žáků	75

7.20	Pohled na online vzdělávání samotných žáků.....	76
8	SHRnutí VÝZKUMU	78
8.1	Shrnutí	78
8.2	Shrnutí výsledků výzkumu.....	79
8.3	Potvrzení či vyvrácení očekávání.....	83
8.4	Naplnění cíle diplomové práce.....	84
ZÁVĚR	85	
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86	
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	88	
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	89	
SEZNAM GRAFŮ	91	
SEZNAM PŘÍLOH.....	93	
PŘÍLOHY	94	

Úvod

V diplomové práci Specifika online výuky českého jazyka žáků základní školy Škol na konci světa Březová se zabýváme fenoménem online výuky v jedné konkrétní základní škole, a to ve škole, která je kvůli svému umístění zvána na konci světa.

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová jsou komplexem 3 škol, a to střední školy – kombinovaného lycea, základní školy a mateřské školy. Školy Březová jsou jedinou školou v České republice, která poskytuje individuálně vzdělávaným žákům na základní škole online výuku hlavních předmětů, tedy předmětů český jazyk, matematika, cizí jazyk, dějepis, vlastivěda, zeměpis, přírodopis, chemie a fyzika. Na střední škole, kombinovaném lyceu, probíhá online výuka prostřednictvím online konzultací.

Naším záměrem v této práci není pouze specifikovat online výuku, ale zaměřujeme se také na její efektivitu, soustředíme se tedy na to, jestli je tato forma výuky, která probíhá prostřednictvím informačních technologií, pro individuálně vzdělávané žáky účinná. Efektivitu online výuky budeme posuzovat nezávisle na dojmech individuálně vzdělávaných žáků.

Zákony České republiky neumožňují individuální vzdělávání každému žákovi, který si o něj požádá. Aby se tedy žák stal individuálně vzdělávaným, musí splnit určité požadavky, které jsou pro tuto formu vzdělávání zákonem ukládány, proto v této práci budeme objasňovat také legislativní ukotvení individuálního vzdělávání ve školském zákoně, tedy v zákoně č. 561/2004 Sb., a budeme konkretizovat, jací žáci jsou individuálně vzdělávání v základní škole ve Školách na konci světa Březová.

V této diplomové práci je tedy naším záměrem specifikovat online výuku, a to především online výuku českého jazyka individuálně vzdělávaných žáků základní školy Škol na konci světa Březová, konkretizovat, jací žáci se online výuky účastní (například žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, žáci s poruchami autistického spektra, žáci, kteří dlouhodobě pobývají v zahraničí, sportovci, žáci s poruchami pozornosti, žáci s postižením a další), a zjistit efektivitu, tedy účinnost, tohoto vzdělávacího procesu, který probíhá převážně prostřednictvím informačních technologií.

1 Specifika Škol na konci světa Březová

V této kapitole se zabýváme specifiky Školy Březová – střední odborné školy, základní školy a mateřské školy, Březová. V kapitole popíšeme, kde se škola nachází, jak školy fungují jako komplex, ale také se zaměříme na školy jednotlivě, a to jak na školu střední, tedy kombinované lyceum, tak na školu základní, která má převážnou většinu žáků na individuálním vzdělávání, a také popíšeme školu mateřskou. Také představíme ředitele škol PaedDr. Ludvíka Zimčíka.

1.1 Poloha Školy Březová

Školy Březová jsou komplexem tří škol, a to školy střední, základní a mateřské. Celý tento komplex se nachází ve Zlínském kraji. Škola se nalézá v srdci Bílých Karpat v obci Březová u Uherského Brodu. Obec Březová je co do rozlohy skromná, rozkládá se na ploše o velikosti 13 km² a obývá ji asi tisícovka obyvatel. Obec obklopují ze všech příjezdových cest mohutné kopce, nalézá se totiž v nadmořské výšce 433 m. Dá se říct, že je obec mezi těmito kopci takřka ukryta, dokonce na nás může cesta do této obce někdy působit, jako bychom jeli až na konec světa, proto také nese škola již zmíněné přízvisko – Školy na konci světa.

Starostou obce je již dlouhá léta pan Josef Trecha, který také úzce spolupracuje s ředitelem Škol na konci světa Březová PaedDr. Ludvíkem Zimčíkem. Jejich poslední vzájemná spolupráce dala vzniknout novému multifunkčnímu školnímu venkovnímu hřišti, jež je rekreačním a sportovním prostorem jak pro školu, a to v dopoledních hodinách, tak pro místní obyvatelstvo, a to v hodinách odpoledních. Místostarostou je Ing. Světlana Moravčíková, jež také působí ve škole jako vyučující ekonomiky a také se stará o účetnictví školy.

Obrázek č. 1 - obec Březová 1

(Zdroj: www.obecbrezova.cz/)

Obrázek č. 2 - obec Březová 2

(Zdroj: www.obecbrezova.cz/)

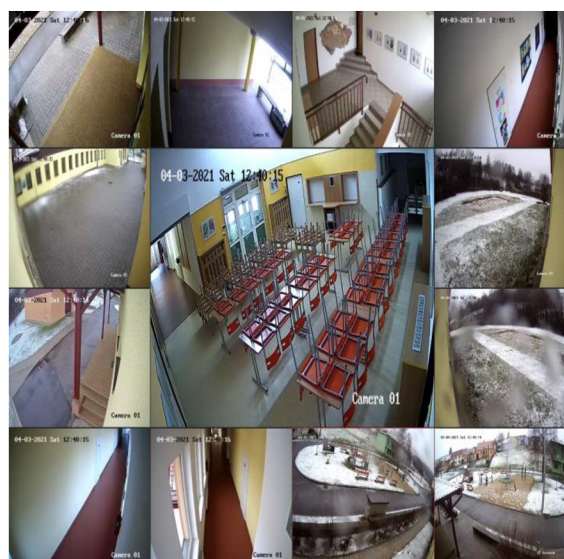
1.2 Školy Březová jako komplex tří škol

Střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, to jsou Školy na konci světa Březová. Mottem školy je slůvko PRST – PRÁCE, RADOST, SMÍCH a TOLERANCE. Škola klade důraz na individuální a osobitý přístup k žákům. V patře, kde se nachází druhý stupeň základní školy, je na zdi vyobrazen Jan Amos Komenský jako symbol zásad, které by učitelé měli při výchově a vzdělávání svých žáků dodržovat, a to zásadu názornosti, systematičnosti, aktivity, trvalosti a přiměřenosti. Vzdělávací subjekt Školy Březová je státní, neplatí se tudíž školné.

Obrázek č. 3 – schody ve Školách Březová

(Zdroj: facebook.com/zsbrezova/)

Obrázek č. 4 – interiér a exteriér školy

(Zdroj: facebook.com/zsbrezova/)

Škola je známá díky tomu, že při výuce, ale nejen při samotném edukačním procesu, který se uskutečňuje ve školním prostředí, ale také mimo něj, využívá informační technologie. Má svou vlastní vnitřní virtuální sociální síť – eŽákovku pro žáky a rodiče, eŠkolu pro veškeré zaměstnance, propracovanou virtuální školu MOODLE, virtuální třídy dle ročníků a vyučovaných předmětů v aplikaci TEAMS, webová stránka, YouTube kanál, Facebook profil, Instagram profil, Twitter profil, Školu online, Edupage.

Škola používá online i offline výuku, a to jak na obou stupních školy základní, tak na škole střední. Vyučující, žáci i rodiče mají své profily jak na vnitřní virtuální síti, tak ve virtuální škole MOODLE, ale také v aplikaci TEAMS, mohou tedy těmito, ale také dalšími způsoby, a to například (dále jen např.) i přes e-mail či telefon, komunikovat odkudkoli, kde je připojení k internetu, a kdykoli mezi sebou navzájem. Systému online výuky ve

Školách na konci světa Březová, prostřednictvím něhož probíhá vzájemná komunikace a samotná online i offline výuka, budeme věnovat samostatnou kapitolu níže v této diplomové práci. Statutární zástupkyní Škol Březová je Mgr. Markéta Hudáková, jež zodpovídá za chod škol v nepřítomnosti ředitele.

**Mgr. Markéta Hudáková, ZŘŠ -
statutární zástupce ředitele
školy - výchovné poradenství,
matrika škol**

ČESKÝ JAZYK, VÝCHOVA K OBČANSTVÍ,
SPECIÁLNÍ PEDAGOG

Obrázek č. 5 – statutární zástupkyně ředitele Mgr. Markéta Hudáková

(Zdroj: <https://skolybrezova.eu/o-nas/o-nas>)

Obrázek č. 6 – Školy Březová 1

(Zdroj: www.facebook.com/zsbrezova/)

Obrázek č. 7 – Školy Březová 2

(Zdroj: www.facebook.com/zsbrezova/)

1.2.1 Ředitel škol na konci světa PaedDr. Ludvík Zimčík

Ředitelem Škol na konci světa Březová je PaedDr. Ludvík Zimčík, jenž pracuje ve školství již téměř 40 let a jenž získal čestný titul Osobnost obnovy Programu venkova ve Zlínském kraji. V minulosti působil jako učitel jazyka českého a ruského, dějepisu a výchovy k občanství, zástupce ředitele střední a vyšší odborné školy, zástupce rektora na vysoké škole a ředitel základních škol, byl také průkopníkem takzvané právní subjektivity základních škol, tedy způsobilosti školy být účastníkem právních vztahů.

(Školy Březová, 2022)

Do školy v Březové nastoupil jako ředitel roku 2001. Tehdy se jednalo o malotřídní základní školu pouze s prvním stupněm a kapacitou 110 žáků. Ve škole bylo však celkem pouhých 37 žáků. Škola byla těsně před zánikem, bylo tedy potřeba, aby škola pro svou další existenci získala žáky. Jak již bylo zmíněno výše, škola se nachází v malé obci Březová, jejíž populace se pohybuje okolo 1000 osob, vyvstala proto otázka, jak v takové obci a jejím okolí (škola je obklopena většími obcemi) tyto tolik potřebné žáky získat. (Školy Březová, 2022)

Ředitel proto přišel s řešením, jak tyto toliko potřebné žáky do školy získat. Kapacita školy se začala zvyšovat od roku 2004. Způsobem, kterým škola žáky získala, bylo zavedení individuální vzdělávání na základní škole v Březové. Toto individuální vzdělávání je ukotveno ve Školském zákoně č. 561/2004 Sb. podle § 41 s názvem Individuální vzdělávání. Toto vzdělávání dříve označoval Školský zákon jako Domácí vzdělávání. (Zákony pro lidi, 2022)

Obrázek č. 8 – ředitel škol

Obrázek č. 9 – ředitel škol

(Zdroj: www.facebook.com/zsbrezova)

1.2.2 Střední odborná škola

Střední škola je v Březové poměrně krátce. Byla zřízena v září roku 2017 jako kombinované lyceum, kde probíhá vzdělávání pouze prostřednictvím dálkové formy studia, a to pomocí konzultací, které se uskutečňují skrze digitální technologie.

*„Střední odborné vzdělávání se v naší škole uskutečňuje **pouze v dálkové formě vzdělávání**; dálkovou formou vzdělávání je samostatné studium, v našem případě řízené samostudium, spojené s konzultacemi v rozsahu 200 online konzultačních hodin ve školním roce.“ (Školy Březová, 2022)*

Na střední škole v Březové je možno studovat obory jako humanitní specializace, technická specializace či přírodovědná specializace. Zástupkyní ředitele pro střední školu je Mgr. Hana Staňová. Na střední škole má také neopomenutelné postavení zástupce ředitele pro Certis Mgr. Vojtěch Král.

Mgr. Hana Staňová - ZŘŠ pro lyceum

ČESKÝ JAZYK, NĚMECKÝ JAZYK,
ANGLICKÝ JAZYK, DĚJEPIS

Obrázek č. 10 – zástupkyně ředitele pro SŠ Mgr. Hana Staňová
(Zdroj: www.zsbrezova.eu)

Mgr. Vojtěch Král

ZŘŠ pro CERTIS, TU 8. ROČNÍK,
VLASTIVĚDA, OBČANSKÁ VÝCHOVA,
DĚJEPIS

Obrázek č.11 – zástupce ředitele pro Certis Mgr. Vojtěch Král

(Zdroj: www.zsbrezova.eu)

Jak již bylo zmíněno výše, online výuka na lyceu probíhá jako samostudium. Studenti mají možnost zúčastňovat se online konzultací, které jsou dobrovolné. Předměty, které jsou vyučovány v rámci studia online, jsou například český jazyk, literatura, základy strojírenství, fyzika ve specializaci, technické kreslení, semináře z chemie, zeměpisu, dějepisu, dramatická výchova, cizí jazyky, psychologie, deskriptivní geometrie a podobně (dále jen apod.). Maturitní zkouška probíhá fyzicky za přítomnosti žáků ve škole a podléhá kritériím Školského zákona č. 561/2004 Sb.

1.2.3 Základní škola

Základní školu v Březové navštěvuje fyzicky asi 180 žáků. Převážnou většinu žáků, tedy asi 1000 žáků, má škola na individuálním vzdělávání. Tito žáci jsou vzdělávání podle § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb. O tomto způsobu vzdělávání, tedy o individuálním vzdělávání na základní škole, budeme dále pojednávat v této diplomové práci.

Dalšími žáky, které škola má a kteří se účastní distančního vzdělávání na základní škole ve Školách na konci světa Březová, jsou žáci, kteří jsou vzdělávání podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb., zde hovoříme o žácích české národnosti, kteří pobývají dlouhodobě v zahraničí. Zástupcem ředitele pro základní školu je Mgr. Jiří Miškar, který

pracuje ve škole již 19 let, a škola má také zástupkyni ředitele pro individuální vzdělávání Mgr. Kateřinu Pražákovou. Škola má kancelář nejen na Březové, ale také v Čechách, konkrétně v Kladně, a to z toho důvodu, že škola má individuálně vzdělávané žáky jak z různých koutů České republiky, tak z různých zemí na světě.

Mgr. Jiří Miškar, ZŘŠ pro ZŠ
TU 5. ROČNÍK

Obrázek č. 12 – zástupce ředitele pro ZŠ Mgr. Jiří Miškar

(Zdroj: www.zsbrezova.eu)

Mgr. Kateřina Pražáková ZŘŠ
pro INDIVIDUÁLNÍ
VZDĚLÁVÁNÍ - region Čechy

Obrázek č. 13 – zástupkyně ředitele pro individuální vzdělávání Mgr. Kateřina Pražáková

(Zdroj: www.zsbrezova.eu)

Individuálně vzdělávaným žákům základní školy je nabízena distanční výuka, a to jak offline výuka, tak online výuka, a to v několika možných variantách. Jednou z možností, jak se mohou žáci distančně vzdělávat, je virtuální škola MOODLE, kam jsou vkládány nejrůznější učební materiály a pomůcky. Rodiče i žáci mohou se školou komunikovat různými způsoby, a to ze všech koutů světa, kde je připojení k internetu.

Škola má vlastní virtuální sociální síť eŽákovka a eŠkola, prostřednictvím této sítě probíhá komunikace mezi zaměstnanci školy, zákonnými zástupci a žáky samotnými.

Školy na konci světa Březová jako jediná základní škola v České republice nabízí individuálně vzdělávaným žákům online výuku. Tato online výuka se uskutečňuje prostřednictvím aplikace MS Teams a mohou se jí zúčastňovat žáci 4. až 9. ročníku. Online jsou vyučovány hlavní předměty, tedy český jazyk, cizí jazyky, matematika, zeměpis, dějepis, vlastivěda, přírodopis, chemie, fyzika, a to v časové dotaci 2 hodiny týdně u každého předmětu. Tato výuka je dobrovolná, žáci se jí mohou účastnit buď aktivně, nebo jen pasivně, mohou tedy pouze sedět a poslouchat.

I přestože je online výuka dobrovolná, je o ni ze strany zákonných zástupců a žáků velký zájem. Na druhém stupni základní školy se online výuky českého jazyka, na niž se v této diplomové práci zaměříme, účastní okolo 40 až 50 žáků v každém ročníku, z čehož se více než polovina žáků aktivně zapojuje. Přímé zkušenosti žáků s online výukou se budeme podrobně věnovat v praktické části této diplomové práce.

1.2.4 Mateřská škola

Součástí komplexu Škol na konci světa Březová je také mateřská škola. I v této škole je žákům nabízena možnost individuálního vzdělávání, a to pro děti předškolního věku, protože pouze u těchto žáků mateřské školy je docházka povinná.

Možnost individuálního vzdělávání v mateřské škole upravuje § 34 odst. 5 školského zákona. Zástupkyní ředitele pro mateřskou školu je Magdalena Křeháčková.

2 Možnosti online vzdělávání

V této kapitole se budeme věnovat možnostem online vzdělávání v České republice. Zaměříme se na ukotvení problému a na specifické druhy úkolů, které jsou možné prostřednictvím informačních technologií používat ve výuce, převážně pak ve výuce českého jazyka ve Školách na konci světa Březová.

2.1 Distanční vzdělávání

Online vzdělávání můžeme zařadit co by součást distančního vzdělávání, které je založeno na aktivní a samostatné práci člověka, žáka či studenta, který se takovýmto způsobem vzdělává.

„Distanční vzdělávání je multimediální forma řízeného samostatného studia, které je koordinováno vzdělávací institucí a v němž jsou vyučující resp. konzultanti (tutoři) v průběhu vzdělávání trvale nebo převážně fyzicky odděleni od vzdělávaných.“

(Zlámalová, 2008, s. 11)

Podle Zlámalové je distanční vzdělávání studiem, kdy je hlavním aktérem vyučovacího procesu vzdělávaný, v našem případě žák, který sám koordinuje své studium, a vyučující je jakýmsi průvodcem žáka v jeho vzdělávacím procesu.

„Multimediálnost zde znamená využití všech dostupných a účelných didaktických prvků a technických prostředků, kterými lze prezentovat učivo, komunikovat se studujícími, provádět průběžné hodnocení studijních pokroků a případně také hodnotit závěrečné výsledky studia. Aktuální a efektivní technologickou pomůckou distančního studia je eLearning.“ (Zlámalová, 2008, s. 11)

Podle Zlámalové je distanční vzdělávání multimediální, což znamená, že toto vzdělávání je uskutečňováno prostřednictvím nejrůznějších dostupných informačních technologií a je v něm využíváno různých metod, převážně pak aktivizačních metod, výuky.

Podle Kopeckého jsou informační a komunikační technologie důležitým prostředkem, prostřednictvím kterého probíhá komunikace ve 21. století a který nabízí nejrůznější formy využití, a to jak využití pro zábavu, tak využití pro výchovu a vzdělávání.

(Kopecký, Szotkowski, 2018)

*„Významné místo mají moderní informační a komunikační technologie v prostředí edukační reality. Zde jsou dané technologie nejčastěji využívány jako **didaktická technika** řadící se do systému materiálních didaktických prostředků.“*

(Kopecký, Szotkowski, 2018, s. 2)

Podle Kopeckého a Pavelky slouží materiální didaktické prostředky, které jsou žákům nabízeny prostřednictvím informační a komunikační technologie v edukačním prostředí, k dosažení cílů výuky. (Pavelka, 1999, s. 12 in Kopecký, Szotkowski, 2018)

Podle Neumajera jsou informační technologie, převážně pak digitální technologie, kulminujícím pilířem současného vzdělávání. Protože se informační a komunikační technologie neustále vyvíjejí, vyvíjí se také možnosti, prostřednictvím kterých je možno s těmito nástroji pracovat.

„Neustálý dynamický rozvoj ICT přináší do oblasti vzdělávání stále nové nástroje a možnosti. Rychlé tempo změn je zřejmě příčinou toho, že mnozí lidé vnímají technologie jako něco, co je lidem „dáno“, aniž by byl zcela jasný smysl existence takových technologií nebo smysl jejich využití ve vyučování učení.“ (Neumajer a kol., 2015, s. 15)

Využívání informačních technologií je ve výuce stále víc a více prosazováno. Kulminací těchto technologií podpořila také pandemická situace, která sužuje svět od roku 2020. Školy byly kvůli nepříznivé situaci, již zapříčinila nemoc COVID 19, uzavřeny a nuceny přejít na nějakou dobu na formu distančního vzdělávání. A právě jednou z možností distančního vzdělávání je online výuka, na kterou se v této diplomové práci zaměřujeme.

2.2 Online vzdělávání

Online vzdělávání neboli e-learning je fenoménem současnosti. Můžeme se nyní domnívat a klást si otázku, do jaké míry ovlivnila trend online vzdělávání pandemie koronaviru a do jaké míry bylo online vzdělávání na vzestupu před vypuknutím pandemie.

„Vždy jsme zdůrazňovali, že e-learning lze charakterizovat jako vzdělávací proces, který je spojen s počítači a informačními a komunikačními technologiemi. Realizuje se ve vzdělávacím prostředí, vzdělávání probíhá za účelem dosažení vzdělávacích cílů.“

(Eger, 2020, s. 8)

Podle Egera lze chápat online vzdělávání jako proces uskutečňující se prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, který se realizuje z toho důvodu, aby si žáci osvojili výchovně vzdělávací cíle, a to za pomoci těchto moderních technologií.

Podle Zounka existuje díky informačním technologiím široká škála eventualit, díky nimž může být žákům předáváno učivo.

„Moderní technologie nabízejí celou řadu možností, jak vytvářet a šířit výukový obsah.“ (Zounek, 2009, 106)

Aby mohlo být online vzdělávání uskutečněno a online výuka realizována, je zapotřební zajistit takové informační technologie, které tuto formu výuky podporují.

„E-learning je chápán jako multimediální podpora vzdělávacího procesu s použitím moderních informačních a komunikačních technologií, která je zpravidla realizována prostřednictvím počítačových sítí. V informační a komunikační technologie k tvorbě kurzů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia.“ (Brcková a Rukovanský, 2012, s. 9)

Podle Brckové a Rukovanského se online vzdělávání uskutečňuje zpravidla prostřednictvím počítačů. V dnešní době se nám nabízí však různé alternativy, díky nimž se můžeme učit online, aniž bychom u sebe museli mít počítač.

„E-learning je přístup k učení a vzdělávání: souhrn učebních metod používajících digitální technologie, které umožňují a zlepšují učební proces.“ (Fee, 2009, s. 16)

Podle Kennetha Fee je online vzdělávání chápáno jako přístup k učení prostřednictvím digitálních technologií, které takové učení umožňují. V současnosti se lze e-learningu účastnit nejen přes počítačové zařízení, ale také skrze chytrý mobilní telefon či tablet.

Tak jako se vyvíjí lidská společnost, vyvíjí se také informační a komunikační technologie a možnosti práce s nimi, a to jak mimo edukační proces, tak právě v něm.

„V minulosti bylo vzdělávání podporované technologiemi (ICT) převážně využíváno k napodobení existujících paradigmat učení se a učení. Příkladem je např. elektronická virtuální třída a s ní spojené procesy. V současnosti existuje různé množství konceptů, které však formálně napodobují zavedená paradigmat pedagogiky, aniž by se pokoušely inovovat vzdělávací postupy.“ (Kopecký, 2006, s. 52)

Podle Kopeckého je potřeba pěstovat nové přístupy v online vzdělávání a využívat nejrůznějších inovativních metod, které nám online prostředí nabízí. Jako takové lze chápat například tzv. inteligentní procesy učení. Tyto procesy učení můžeme chápat jako produkt,

který vznikl díky individualizaci cílů a procesů vzdělávání. (Kopecký, 2006, s. 52) Tento fakt Kopecký vysvětluje následovně:

„Co to v praxi znamená? Že každý studující může postupovat v procesu učení se různými cestami k dosažení stejného cíle (např. projekty Irska viz Thematic Monitoring).“ (Kopecký, 2006, s. 52)

Můžeme tedy říci, že online vzdělávání neboli e-learning nám nabízí moderní možnosti ve vzdělávání a široké spektrum použitelných metod, je tedy potřeba tyto metody práce v tomto prostředí neustále aktualizovat a rozvíjet.

Online vzdělávání je v současné době velmi diskutovaným fenoménem, který je, a to i díky pandemické situaci ve světě, na vzestupu.

3 Online vzdělávání ve Školách na konci světa Březová

V této kapitole se zaměříme na online vzdělávání a online výuku ve Školách na konci světa Březová, převážně pak na online výuku českého jazyka žáků základní školy. Upřesníme legislativní upevnění individuálního vzdělávání ve školském zákoně. Popíšeme systém online vzdělávání a online výuky jedné konkrétní školy, a to v jakém prostředí výuka probíhá, jak jsou uskutečňovány třídní schůzky s rodiči individuálně vzdělávaných žáků, jaké prostředky volí vyučující k udržení kázně ve virtuální třídě, jaké specifické druhy úkolů jsou realizovány v hodinách českého jazyka a jak probíhá přezkoušení individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa.

Také se zaměříme na přechod všech žáků základní školy ve Školách na konci světa Březová (nejen těch individuálně vzdělávaných) na online výuku v době pandemie viru SARS-CoV-2.

3.1 Legislativní ukotvení individuálního vzdělávání

Individuální vzdělávání v České republice umožňuje a upravuje § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb. Podle jeho znění o povolení individuálního vzdělávání žáka rozhoduje ředitel školy, který může takto rozhodnout na základě písemné žádosti zákonného zástupce žáka, a to jak pro vzdělávání na prvním stupni základní školy, tak na druhém stupni základní školy.

Aby bylo individuální vzdělávání žáka povoleno, musí zákonný zástupce žáka podat k rukám řediteli školy žádost o jeho povolení, která má stanoveny přesné náležitosti:

„(2) Žádost zákonného zástupce o individuální vzdělávání musí obsahovat

a) jméno, popřípadě jména, a příjmení, rodné číslo, bylo-li přiděleno, a místo trvalého pobytu žáka nebo bydliště, pokud nemá na území České republiky místo trvalého pobytu,

b) uvedení období, ročníku, popřípadě pololetí, kdy má být žák individuálně vzděláván,

c) důvody pro individuální vzdělávání žáka,

d) popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka,

e) doklady osvědčující splnění vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat,

f) seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány, pokud nejde o učebnice uvedené v § 27 odst. 1,

g) další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka,

h) vyjádření školského poradenského zařízení.“ (Zákony pro lidi, 2021)

Ředitel školy však nemůže umožnit individuální vzdělávání každému žákovi. Aby mohl být žák individuálně vzděláván, musí splnit podmínky, které jsou stanoveny zákonem. Podmínky jsou následující:

„(3) Ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud

a) jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání,

b) jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka,

c) osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou,

d) jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat.“

(Zákony pro lidi, 2021)

Individuální vzdělávání na základní škole je tedy umožněno pouze těm žákům, kteří splní podmínky, jež jsou ukládány zákonem. V praxi se individuální vzdělávání umožňuje žákům, kteří mají doporučení z pedagogicko-psychologické poradny či pedagogicko-psychologického centra, žákům nadaným, žákům se speciálními vzdělávacími potřebami apod. O těchto žácích budeme pojednávat v praktické části této diplomové práce. (Veselá, 2018)

Podmínky individuálního vzdělávání jsou stanoveny zákonem i pro zákonné zástupce žáků. Zákonný zástupce individuálně vzdělávaného žáka na 1. stupni základní školy musí mít ukončeno středoškolské vzdělání maturitní zkouškou, zákonný zástupce individuálně vzdělávaného žáka na 2. stupni základní školy musí mít vzdělání vysokoškolské. Pokud zákonný zástupce žáka nesplňuje některou z podmínek, je možno tomuto žákovi individuální vzdělávání poskytnout za zvláštních podmínek, a to tehdy, pokud toto individuální vzdělávání žáka zajistí další osoba, jež splňuje dané podmínky.

Ředitel školy může však individuální vzdělávání žáka také ukončit, pokud jsou k tomu dány závažné důvody. Důvody mohou být následující:

„Ředitel školy zruší povolení individuálního vzdělávání

a) pokud nejsou zajištěny dostatečné podmínky ke vzdělávání, zejména podmínky materiální, personální a ochrany zdraví žáka,

b) pokud zákonný zástupce neplní podmínky individuálního vzdělávání stanovené tímto zákonem,

c) pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl,

d) nelze-li žáka hodnotit způsobem uvedeným v odstavcích 4 a 5, nebo

e) na žádost zákonného zástupce žáka.

(8) Ředitel školy rozhodne o zrušení individuálního vzdělávání žáka nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení a zároveň zařadí žáka do příslušného ročníku základní školy. Odvolání proti rozhodnutí ředitele školy o zrušení individuálního vzdělávání žáka nemá odkladný účinek.“ (Zákony pro lidi, 2021)

Dalšími individuálně vzdělávanými žáky, kteří se ve Školách Březová účastní online vzdělávání, jsou žáci pobývající dlouhodobě v zahraničí. Individuální vzdělávání těmto žákům umožňuje § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb.

Žák, který je občanem České republiky, žije nějakou dobu v zahraničí a chce získat základní vzdělání v České republice, musí plnit povinnou školní docházku v tzv. kmenové škole v České republice. Škola nemá povinnost vyučovat individuálně vzdělávané žáky, tuto povinnost má zákonný zástupce žáky. Škola, ve které je žák na individuálním vzdělávání, má pouze povinnost tohoto žáka dvakrát ročně přezkoušet, a to v pololetí a na konci školního roku.

Protože škola nemá povinnost individuálně vzdělávané žáky vyučovat, ale Školy na konci světa Březová těmto žákům nabízí online vzdělávání a online výuku, je o tuto školu velký zájem.

3.2 Systém online vzdělávání ve Školách Březová

Online vzdělávání se ve Školách Březová postupně propracovávalo od roku 2004, kdy se ve škole postupně začala navyšovat kapacita žáků. Důvodem vzniku tohoto vzdělávání

byl fakt, že škola byla před zánikem a pro svou další existenci potřebovala získat nové žáky.

Jelikož se škola nachází v malé obci, která je díky svému umístění nazývána kraj světa (od tohoto také vzniklo přízvisko – Školy na konci světa – což jsme již zmiňovali výše v diplomové práci), a v jejím okolí se nacházejí jak obce větší, tak menší, jedinou možností, jak žáky získat, bylo zavedení možnosti online vzdělávání a online výuky pro individuálně vzdělávané žáky.

Online vzdělávání probíhá jak prostřednictvím offline výuky, kdy je hlavní proces učení postaven na samostudiu žáka, tak prostřednictvím online výuky, která je realizována v hlavních předmětech pro žáka 4. až 9. ročníku.

3.2.1 Virtuální škola MOODLE

Jak jsme již uvedli výše, online vzdělávání ve Školách na konci světa Březová je uskutečňováno jak prostřednictvím synchronní online výuky, tak prostřednictvím offline výuky, kdy hlavní činnost spočívá na žáku samotném.

Jednou z alternativ online vzdělávání, která je žákům ve Školách na konci světa Březová nabízena, je možnost pracovat ve virtuální škole MOODLE.

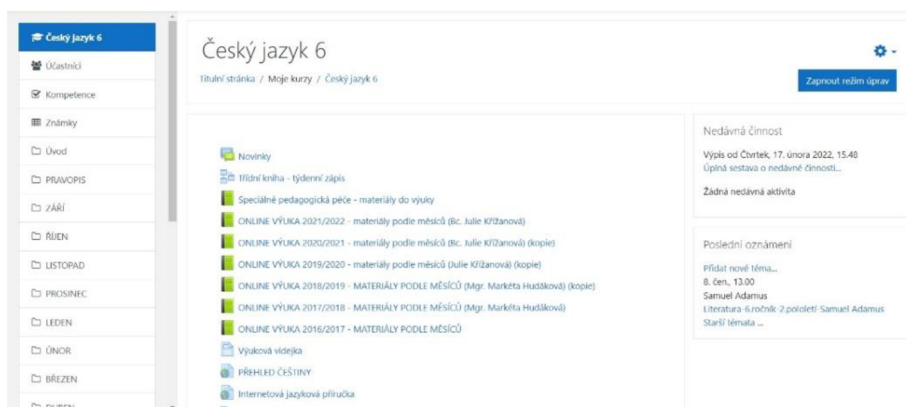
Podle Marešové je virtuální prostředí personalizovaný prostor určený nejen k výuce samotné, ale také ke komunikaci mezi aktéry edukačního procesu.

„Dnes se stávají moderní vzdělávací systémy pro řízení výuky (Learning Management Systems – LMS) personalizovaným virtuálním studijním prostředím, ve kterém student nalezne nejen výukové kurzy, testy, pokyny jak studovat, ale může se i účastnit diskusních fór k jednotlivým tématům či konzultovat se spolužáky či pedagogy některé nejasné části učební látky tak, jako by se nacházel v reálné třídě.“

(Marešová, 2009, s. 39)

V této virtuální škole nabízené individuálně vzdělávaným žákům v Březové má každý učitel i žák zřízen svůj profil. Ve virtuální škole se nachází různé kategorie kurzů, do kterých má žák přístup.

V kurzu základní škola se nachází všechny ročníky, tedy 1. až 9. ročník, každý ročník má zřízen kurzy pro jednotlivé vyučovací předměty, učební plán a tematické plány a aktuální informace k průběhu studia.

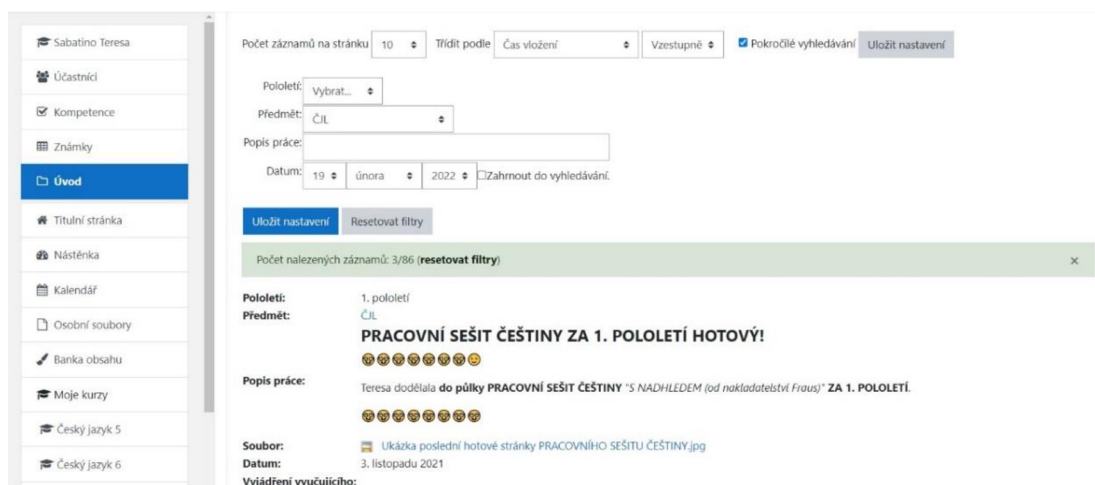

Obrázek č. 14 – virtuální škola MOODLE

(Zdroj: vlastní)

Každý předmět je dále rozdělen na jednotlivé měsíce. Na začátku kurzu předmětu jsou souhrnné informace a odkazy na nejrůznější stránky, které mohou žáci při svém studiu využít. Na začátku každého předmětu, který je vyučován online, jsou také kurzy, které slouží pro individuálně vzdělávané žáky, kteří se online výuky účastní, jako prostor, kam jsou ukládány materiály z online výuky a různá cvičení navíc. Tyto kurzy jsou také pro přehlednost rozděleny do jednotlivých měsíců.

Každý žák má v MOODLE vytvořeno své vlastní portfolio, do kterého vkládá učební materiály jako doklad svého studia. Portfolio je vlastním prostorem žáka, je tedy na jeho uvážení (a kontrole zákonného zástupce, který zodpovídá za jeho vzdělávání, pokud je žák na individuálním vzdělávání), jaké materiály do portfolio vkládá. Portfolio žáka je pro přehlednost rozděleno do jednotlivých předmětů.

Obrázek č. 15 – portfolio žáka

(Zdroj: vlastní)

V MOODLE jsou žákům k dispozici také testy, které jim a jejich zákonným zástupcům slouží jako zpětná vazba, jaké pokroky ve svém vzdělávání dělají. Výhodou těchto testů je jejich okamžité vyhodnocení. Znamky z těchto testů se nikde nevidují, proto nemusí mít žáci strach, že pokud se jim test nepovede, naruší to jejich hodnocení. Online testy, které mohou žáci plnit ve virtuální škole, mohou dopomoci k formativnímu hodnocení žáků

Testy žáků a známky z nich jsou sice učitelům k dispozici k nahlédnutí, a protože se známky samotné nezapočítávají do klasifikace, mohou být právě prostředkem k formativnímu hodnocení, tedy k takovému hodnocení, které probíhá během samotného procesu učení u žáka a které sleduje jeho výkony v delším časovém úseku. Toto hodnocení může motivovat žáka ke zlepšení jeho výkonů a ke zvýšení úsilí jeho práce. (Petty, 2013)

Obrázek č. 16 – test ve virtuální škole
(Zdroj: vlastní)

3.2.2 Vnitřní sociální síť

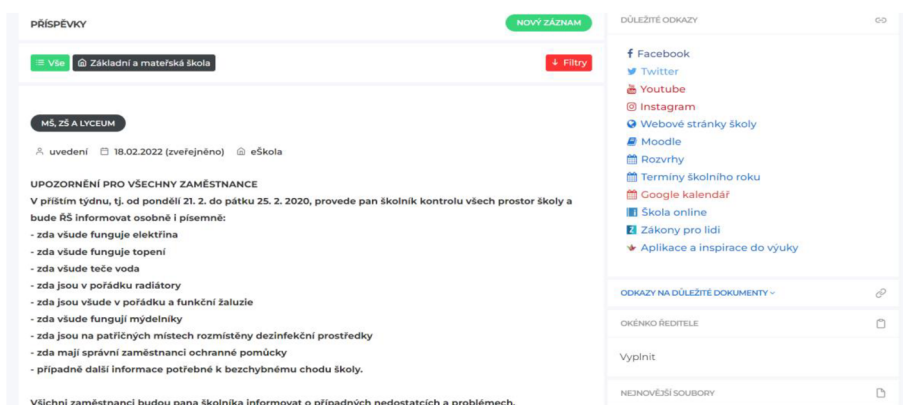
Sociální síť můžeme definovat jako prostředek, prostřednictvím kterého probíhá virtuální komunikace. Díky modernizaci informačních technologií lze přes tato média komunikovat takřka face to face, a to skrze aplikace, které podporují video hovory.

„Sociální sítě fungují ve virtuálním světě. Sdružují uživatele internetu všech věkových skupin.“ (Blábolil, 2013, s. 5)

Podle Blábolila jsou sociální sítě prostředkem komunikace ve virtuálním světě. Účelem těchto sociálních sítí je vzájemné předávání informací mezi adresátem a recipientem, kteří se v dobu, kdy se informace přenáší, vyskytují na jiných místech.

Vnitřní sociální síť, prostřednictvím které probíhá komunikace ve Školách na konci světa Březová, je eŽákovka a eŠkola. Síť, která je určena zaměstnancům školy a která slouží jako prostředek komunikace mezi vedením školy a jednotlivými učiteli, je eŠkola. V eŠkole má každý zaměstnanec svůj profil, největší prostor této vnitřní sociální sítě zabírá nástěnka, na kterou jsou vkládány různé druhy příspěvků, a to jak vedením školy, tak jednotlivými zaměstnanci.

Výhodou nástěnky je to, že všichni zaměstnanci školy mají nepřetržitý přístup k informacím a mohou kdykoli komunikovat prostřednictvím chatu. Díky své přehlednosti nám eŠkola může připomínat sociální síť Facebook. Další výhodou je to, že se v eŠkole nachází odkazy na důležité dokumenty, které souvisí se vzděláváním, a některé dokumenty jsou umístěny přímo v úložišti eŠkoly, a to například školní vzdělávací program, zprávy žáků z pedagogicko-psychologické poradny, školní řád a podobně.

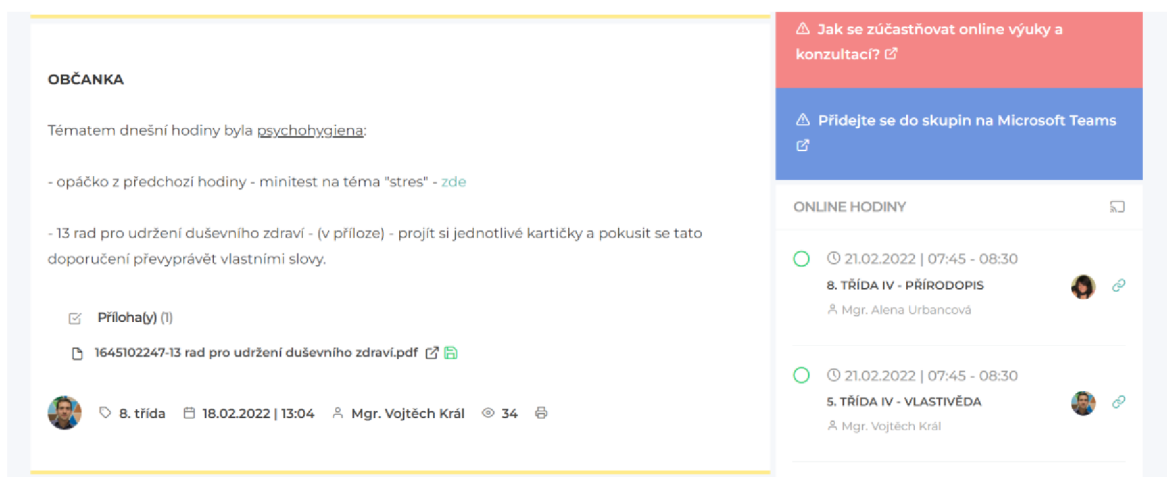
Obrázek č. 17 – nástěnka eŽákovky 1

(Zdroj: vlastní)

Další vnitřní sociální síť školy je eŽákovka, která slouží jako prostředek komunikace mezi zákonnými zástupci, žáky, jednotlivými vyučujícími a vedením školy. Stejně jako na eŠkole je i na eŽákovce nástěnka, kam jsou vkládány odkazy na online hodiny, příspěvky od jednotlivých vyučujících, a to například souhrn učiva, které bylo v konkrétní den v konkrétní hodině probráno, odkazy na výukové materiály, které jsou převážně uloženy také na MOODLE školy, či domácí úkoly.

Nástěnka slouží jak žákům, kteří nejsou přítomni ve škole, tak žákům, kteří ve škole jsou a chtějí si zopakovat probírané učivo, ale také zákonným zástupcům, aby byli informováni o tom, co bylo ve škole probíráno. Na eŽákovku jsou také vkládány informace pro individuálně vzdělávané žáky ohledně přezkoušení. Součástí této vnitřní

sociální síť je evidence absence žáků, elektronická žákovská knížka, přehled termínů školního roku a podobně.

Obrázek č. 18 – nástěnka eŽákovky 2

(Zdroj: vlastní)

3.2.3 Online výuka

Jak jsme již uvedli výše, synchronní online výuka se uskutečňuje ve Školách na konci světa Březová prostřednictvím aplikace MS Teams. Online výuka je nabízena individuálně vzdělávaným žákům 4. až 9. ročníku. Předměty, které jsou vyučovány, jsou český jazyk, cizí jazyky, matematika, zeměpis, dějepis, fyzika, přírodopis, chemie a vlastivěda.

Odkazy na online výuku jsou vkládány na nástěnku eŽákovky, a to minimálně týden dopředu, tedy minimálně týden před jejich konáním. Hodinová dotace na každý online vyučovaný předmět je stanovena ředitelem školy na 2 hodiny týdně. V českém jazyce a v matematice je tedy časová dotace u online výuky nižší než u výuky, která probíhá fyzicky.

Protože škola nemá ze zákona povinnost individuálně vzdělávané žáky, kterým je online výuka nabízena, vzdělávat, ale pouze dvakrát ročně přezkoušet, je online výuka dobrovolná. Pokud se žáci online výuky účastní, je pouze na nich, zda se budou této výuky účastnit aktivně, nebo pasivně. Žáci, kteří jsou na individuálním vzdělávání ve Školách na konci světa Březová, jsou převážně žáci se speciálně vzdělávacími potřebami, a to

například žáci s mentálním či fyzickým postižením nebo žáci s poruchami autistického spektra, a proto je online výuka velmi náročná pro učitele, co se její přípravy týče.

I přestože je pouze na uvážení žáků samotných či na jejich zákonných zástupcích, zda se budou online výuky zúčastňovat, je o tuto formu výuky velký zájem. V online hodinách českého jazyka individuálně vzdělávaných žáků základní školy, na které se tato diplomová práce zaměřuje, se počet žáků pohybuje okolo čtyřiceti až padesáti, z čehož se aktivně zapojuje do výuky více než polovina z nich.

3.3 Online výuka českého jazyka ve Školách Březová

Jak jsme již uvedli výše, online výuka českého jazyka žáků základní školy ve Školách na konci světa Březová probíhá 2 hodiny týdně v tzv. virtuální třídě. Virtuální třídou se rozumí prostředí v aplikaci MS Teams. Protože časová dotace pro výuku českého jazyka činí tradičně 5 hodin týdně a online výuka je stanovena pro český jazyk na 2 hodiny týdně, zaměřuje se tato online výuka převážně na mluvnici.

Co se vyučovacích metod týče, v online výuce nelze realizovat všechno to, co je možno uskutečňovat ve výuce, ve které jsou žáci fyzicky přítomni. V online výuce českého jazyka není možné pracovat ve skupinách, a to jednak z toho důvodu, že se žáci ve většině případů osobně neznají, znají se pouze virtuálně, a jednak proto, že mnozí z těchto žáků jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, pro které je samotná komunikace obtížná.

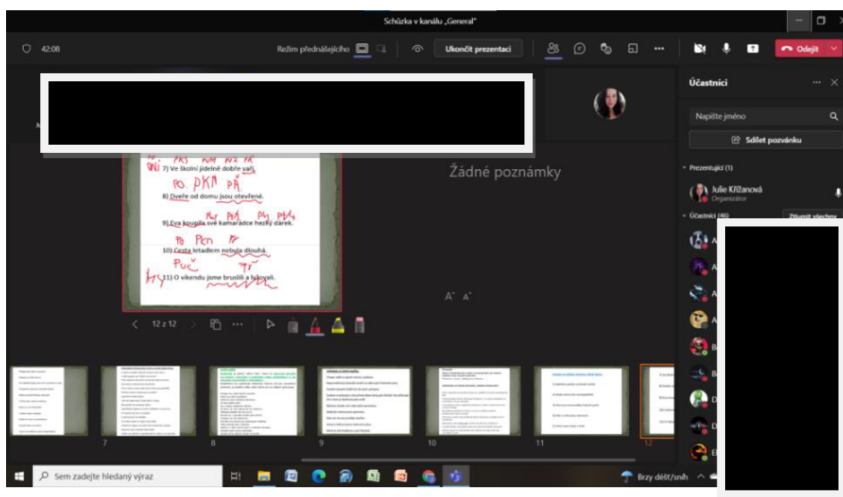
Vyučující se v online hodinách českého jazyka snaží u žáků rozvíjet především komunikační kompetence a kompetence sociální a personální. Již jsme v této práci mnohokrát zmiňovali, že žáci, kteří se online výuky účastní, jsou různí a mají specifické potřeby, co se vzdělávání týče, a pro mnohé z těchto žáků je komunikace se svým okolím a ve virtuální třídě natolik obtížná, že je pro vyučující, a to nejen pro vyučující českého jazyka, ale i ostatních předmětů, tou největší odměnou, když postupně tito žáci ztrácí ostych a začínají komunikovat, a tak se aktivně zapojují do komunikačního procesu, který v tomto virtuálním prostředí i mimo něj probíhá.

3.3.1 Specifické druhy úkolů v online výuce

Jelikož je online výuka uskutečňována ve virtuálním prostředí, musí se tomuto prostředí přizpůsobit úkoly, které je možno v takovém prostředí realizovat. Jednadvacáté

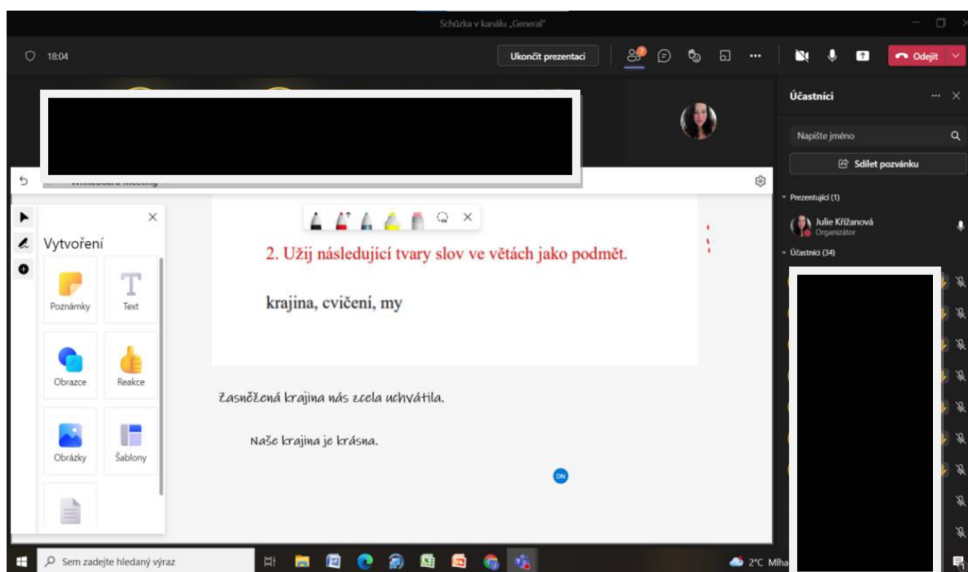
století je doba, ve které kulminují informační technologie, a proto je v online výuce k dispozici široká škála možností, které mohou vyučující využívat. S tímto souvisí i výběr vhodných metod práce, které musí vyučující pečlivě promýšlet při přípravě na online výuku.

V online výuce českého jazyka, která probíhá ve virtuální třídě v aplikaci MS Teams, jsou vyučujícímu k dispozici nejrůznější nástroje. Jednou z možností, jak žákům zprostředkovat učivo, je vytvoření prezentací v aplikaci MS PowerPoint, které lze promítnout a do kterých je také možno vkládat nejrůznější druhy úkolů, aby bylo co nejefektivněji poskytnuto učivo žákům a aby bylo tímto způsobem dosaženo výchovně vzdělávacích cílů, a to jak v jednotlivých hodinách, tak ve výuce celého tematického celku.

Obrázek č. 19 – výuka prostřednictvím aplikace PowerPoint
(Zdroj: vlastní)

Další možností, kterou aplikace MS Teams nabízí, je takzvaná bílá tabule neboli whiteboard. Na tuto tabuli mohou vyučující vkládat cvičení, která mají dopředu připravena, nebo nejrůznější obrázky, do kterých je na tabuli možno psát. Výhodou tabule je to, že na ní lze psát prostřednictvím klávesnice, což při promítání prezentací PowerPointu nejde. Tabule nabízí několik variant, jak s ní pracovat. Buď může vyučující prostřednictvím tabule pouze prezentovat, nebo na ní mohou spolupracovat všichni ti, kteří jsou v dané hodině přítomní, což však přináší možnost pro žáky, aby výuku narušovali, a to tím způsobem, že mohou to, co je na tabuli napsáno, smazat. Mnoho vyučujících proto tabuli nepoužívá, a to z toho důvodu, aby předešli narušování kázně v online hodině.

Obrázek č. 20 – práce ve whiteboard

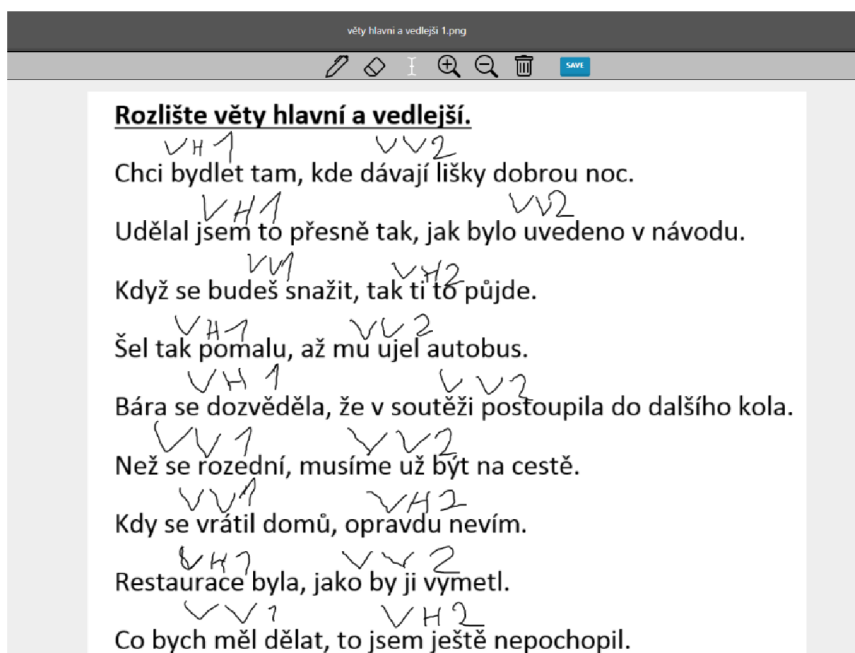
(Zdroj: vlastní)

Aplikace MS Teams také nabízí okénko chatu, což mohou jednak využít vyučující, a to tím způsobem, že do chatu pošlou žákům odkaz na online cvičení, které je vytvořeno například v MOODLE nebo v jiné aplikaci, jednak chat mohou použít žáci, a to za tím účelem, aby mohli plnit úkoly v dané hodině, když z nějakého důvodu nemohou mluvit. Online výuky se totiž zúčastňují i žáci, kteří buďto nemohou, nebo nechtějí mluvit. Příkladem těchto žáků jsou například neverbální autisté.

Úkoly, které se plní v online výuce, musí být přizpůsobeny specifickým potřebám různorodých žáků, proto je jejich příprava časově velmi náročná. S mnohými žáky jsou při výuce přítomni jejich zákonní zástupci, takže učitel musí mít výuku velmi podrobně promyšlenou.

Velmi oblíbenou aplikací v online výuce českého jazyka je takzvané Thinkio, ve kterém si vyučující vytvoří online cvičení, které prostřednictvím chatu pošle žákům, a žáci si pak toto cvičení mohou samostatně vypracovat přímo na svém počítači.

Velice důležitá je v online výuce taky názornost, a to z důvodu speciálních vzdělávacích potřeb většiny žáků, je tedy důležité ukázat žákům exemplární příklady práce v každém cvičení, aby byli schopni cvičení vypracovat.

Obrázek č. 21 – online úkol v aplikaci vytvořený a vypracovaný v aplikaci Thinkio (Zdroj: vlastní)

3.3.2 Prostředky k udržení kázně v online výuce

V podkapitole výše jsme popsali, v jakém prostředí a jakým způsobem online výuka probíhá. Vysvětlili jsme, jaké možnosti práce nám aplikace MS Teams nabízí a jaká jsou specifika práce s prezentacemi a bílou tabulí.

Pokud učitel při online výuce používá prezentace, nemá s kázní problém, protože v možnostech schůzky virtuální třídy je nastavení, které opravňuje pouze učitele neboli prezentujícího, aby upravoval prezentaci či do ní nějakým způsobem zasahoval. Učitel, pokud chce, aby žák mohl do prezentace psát, tak jej nastaví jako prezentujícího pouze na určitou dobu, a jakmile žák do prezentace napíše to, co je potřebné, učitel jej zase vrátí do původního nastavení, tedy do role pozorovatele.

Práce s bílou tabulí je sice časově výhodnější, avšak pokud ji učitel používá jako sdílenou, tedy tak že na ní mohou všichni účastníci spolupracovat, mohou v hodině vznikat kázeňské problémy, protože někteří z žáků jsou žáci s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou a mají tendence ve výuce vyrušovat. Tady pro vyučující vyvstávají dvě možnosti, první z možností je ta, že učitel na tabuli pouze prezentuje, což si může nastavit, v tomto případě se však nedají vykonávat společné úkoly. Druhou z možností je již

zmíněná spolupráce na tabuli, kdy však učitel musí mít u žáků autoritu, aby žáci to, co učitel na tabuli vkládá, nemazali. V tomto případě je důležité, aby žáci vůči učiteli měli respekt.

Udržení kázně v online výuce je náročnější než ve výuce, která se uskutečňuje fyzicky, protože účastníci online výuky nejsou ve fyzickém kontaktu.

3.4 Třídní schůzky a komunikace se zákonnými zástupci

Komunikace se zákonnými zástupci individuálně vzdělávaných žáků probíhá převážně prostřednictvím vnitřní sociální sítě eŽákovka, což jsme již zmiňovali výše v diplomové práci. Všechny potřebné informace, které se týkají individuálního vzdělávání žáků, jsou v časovém předstihu vkládány na již zmíněnou vnitřní sociální síť školy eŽákovka a na virtuální školu MOODLE.

Tato komunikace s sebou však přináší několik úskalí, a to kupříkladu fakt, že někteří zákonní zástupci pokládají své dotazy vyučujícím či vedení školy takřka nepřetržitě a nezáleží na tom, zda je pondělí či neděle, sedm hodin ráno či sedm hodin večer.

Třídní schůzky probíhají online prostřednictvím platformy YouTube, ředitel školy živě vysílá video a rodiče individuálně vzdělávaných žáků mohou psát své dotazy do chatu. Protože však komunikace mezi jednotlivými učiteli a vedením školy probíhá prakticky kdykoliv prostřednictvím chatu eŽákovky, nebývá na třídních schůzkách mnoho dotazů, neboť právě dotazy ohledně individuálního vzdělávání žáků mohou zákonní zástupci konzultovat se zaměstnanci školy prostřednictvím vnitřní sociální sítě.

3.5 Přezkoušení individuálně vzdělávaných žáků

Jak jsme již uvedli výše v této diplomové práci, Školy na konci světa Březová nabízí online výuku individuálně vzdělávaným žákům nad rámec svých povinností, protože pokud je žák na individuálním vzdělávání v České republice, které upravuje § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb. či § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb., tak vzdělavatelem tohoto žáka je zákonný zástupce a škola má povinnost tohoto žáka pouze přezkoušet, a to na pololetí a na konci školního roku. Za vzdělávání těchto žáků má tedy zodpovědnost zákonný zástupce.

Do roku 2020 probíhalo přezkoušení za osobní přítomnosti žáků, a to buď přímo ve škole, tedy v obci Březová u Uherského Brodu, nebo v Brně, Praze či Kladně, žáci

a zákonní zástupci si mohli vybrat, jaké místo jim nejvíce vyhovuje. Na výběr byla právě tato místa v České republice, protože individuálně vzdělávaní žáci pochází jednak z různých koutů České republiky, jednak z různých zemí na světě.

Individuálně vzdělávaní žáci, kterým zákon umožňuje individuální vzdělávání podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb., tedy žáci žijící dlouhodobě v zahraničí, měli možnost upravení podmínek pro přezkoušení, toto přezkoušení pak probíhalo prostřednictvím MOODLE, kam vkládali materiály, které dostali zadány jako výstup k přezkoušení, a prostřednictvím videohovoru, kde probíhal osobní rozhovor mezi žákem a vyučujícím. Převážná většina individuálně vzdělávaných žáků podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb. má povinnost vůči škole v České republice plnit si pouze některé z předmětů, a to český jazyk, zeměpis a dějepis, v dějepise se potom tyto individuálně vzdělávaní žáci zabývají pouze těmi tématy, která se týkají či souvisí s Českou republikou.

Individuálně vzdělávaní žáci, kterým zákon umožňuje individuální vzdělávání podle

§ 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb., tedy dříve zvaní domškoláci, plní přezkoušení ze všech předmětů, které jsou povinné v ročníku, který navštěvují. Dříve se, jak jsme již uvedli výše, přezkoušení uskutečňovalo za osobní přítomnosti žáka, kdy byl žák zkoušen z jednotlivých předmětů prostřednictvím rozhovoru. Každý z žáků si k přezkoušení přinesl portfolio svých vlastních materiálů.

Od roku 2020 v souvislosti s nepříznivou pandemickou situací, již zapříčinil vir

SARS-Cov-2, probíhá přezkoušení individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa Březová pouze distanční formou.

Zákonný zástupce přihlásí žáka na určitý termín přezkoušení prostřednictvím rezervačního systému, který se nachází ve vnitřní školní sociální síti eŠkola a eŽákovka. Do tohoto data, tedy do data, na které zákonný zástupce žáka přihlásil, musí mít žák vyplněn návrh hodnocení (od zákonného zástupce) a splněny všechny povinnosti k přezkoušení.

Rezervace pro 2. stupeň (2. pololetí) seznam dnů a rezervací

REZERVACE

Dny: [Středa 08. 06. 2022 \(Online\)](#) [Čtvrtek 09. 06. 2022 \(Online\)](#) [Pátek 10. 06. 2022 \(Online\)](#) [Pondělí 13. 06. 2022 \(Online\)](#) [Úterý 14. 06. 2022 \(Online\)](#)
[Středa 15. 06. 2022 \(Online\)](#) [Čtvrtek 16. 06. 2022 \(Online\)](#) **Uznání přezkoušení 30. 06. 2022 (Uznání přezkoušení)** [Hotovo](#) [Vysvědčení hotovo](#)

STŘEDA 08. 06. 2022 | ONLINE | REZERVOVANÝCH ŽÁKŮ: 14 | EXPORTOVAT

Čas	Žák	Třída	Cizí jazyk	Email	Poznámka	Další informace	Akce
08:30	[redacted]	6. třída IV	němčina	[redacted]		🔍 📄 📧	🗑️
08:30	[redacted]	6. třída IV	žádný	[redacted]		🔍 📄 📧	🗑️
08:30	[redacted]	6. třída IV	žádný	[redacted]		🔍 📄 📧	🗑️

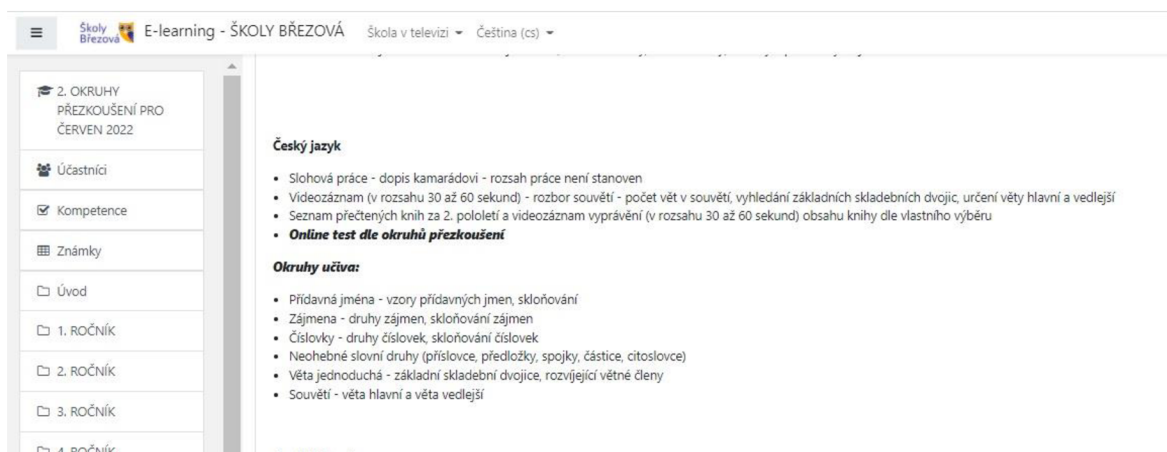
Obrázek č.22 – rezervace pro 2. stupeň na vnitřní síti eŽákovka
(Zdroj: vlastní)

Co se povinností k přezkoušení týče, žáci tvoří do každého předmětu výstupy, například do výchovy k občanství prezentaci, fotodokumentaci, do hudební výchovy video, na kterém zpívají a poznávají noty, do matematiky video, ve kterém počítají, či prezentaci na určité téma, do cizího jazyka také video a prezentaci, a to například video, kde individuálně vzdělávaný žák mluví v daném cizím jazyce.

V hlavních předmětech mají žáci kromě těchto výstupů za úkol splnit také online testy, které jsou časově ohraničeny a které jsou sestaveny z průřezu učiva, které stanovuje tematický plán v daném předmětu.

V českém jazyce individuálně vzdělávaní žáci musí vložit do svého portfolia video, na kterém například píše diktát, který je namluven na MOODLE, či rozebírají větu jednoduchou nebo souvětí, tvoří a vkládají prezentaci do literatury (každý ročník na jiné téma), video, kde hovoří o knize či knihách, které četli, píše slohovou práci a musí úspěšně splnit online test na MOODLE.

Při hodnocení individuálně vzdělávaných žáků musí učitelé zohledňovat, pokud mají žáci nějaké speciální vzdělávací potřeby. Učitelé také vychází při hodnocení a známkování žáků z dotazníku, který zákonní zástupci vkládají do rezervačního systému na vnitřní sociální síť školy, tedy na eŽákovku, ve kterém popisují, jakým způsobem individuálně vzdělávaný žák celý půl rok pracoval, a ve kterém zákonní zástupci také zveřejňují návrh klasifikace těchto žáků.

Obrázek č. 23 – náhled okruhů k přezkoušení na MOODLE

(Zdroj: vlastní)

Obrázek č. 24– ukázka online třídní schůzky

(Zdroj: YouTube)

3.6 Přechod všech žáků základní školy ve Školách Březová na online výuku v době pandemie covid-19

Již jsme zmiňovali výše, že Školy na konci světa Březová nabízejí online vzdělávání od roku 2004. Do roku 2020 byla možnost offline či online výuky prostřednictvím informačních technologií v této konkrétní škole nabízena převážně individuálně

vzdělávaným žákům. Vlivem pandemické situace byla však nucena přejít do režimu online vzdělávání celá škola.

Právě díky tomu, že škola již má s online výukou několikaleté zkušenosti, byl přechod na tuto formu vzdělávání, dá se říci, plynulý a vcelku bez problémů. Všichni žáci školy mají totiž vytvořeny profily jak ve virtuální škole MOODLE, tak ve vnitřní sociální síti eŽákovka.

IT pracovníci školy tedy vytvořili profily žákům, kteří za běžné situace navštěvují školu fyzicky, v aplikaci MS Teams, aby se i tito žáci mohli zúčastňovat online výuky. Místní žáci, tak jsou nazýváni právě žáci, kteří navštěvují školu v Březové fyzicky, měli online výuku přizpůsobenou svému vlastnímu rozvrhu.

Vyučující, kteří učí online individuálně vzdělávané žáky, si vytvořili v aplikaci MS Teams třídy i pro místní žáky, a tak mohla online výuka probíhat jak u žáků individuálně vzdělávaných, tak u těch, kteří za běžné situace navštěvují školu fyzicky.

4 Jak školy v základním vzdělávání zvládly přechod na distanční výuku v době pandemické situace

Ve třetí kapitole této diplomové práce jsme se věnovali přechodu na online výuku všech žáků ve Školách na konci světa (nejen těch individuálně vzdělávaných). V této kapitole se budeme věnovat českým školám, které byly nuceny přejít do režimu distančního vzdělávání a online výuky z důvodu pandemické situace, která byla zapříčiněna virem SARS-CoV-2.

4.1 Distanční výuka v českých základních školách

V prosinci roku 2019 jsme poprvé slyšeli prostřednictvím masmédií o viru, za jehož epicentrum bylo označeno čínské město Wuhan (což dodnes není zcela jistě prokázáno) a jež uvrhl celý svět do stavu, který nese název pandemická situace. Kvůli nepříznivé pandemické situaci, jež byla zapříčiněna právě kulminací onemocnění Covid-19, byly školy nuceny přejít do režimu distanční výuky, a to jak školy české, tak školy zahraniční.

Aby české školy mohly realizovat distanční výuku, poskytlo jim Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy mimořádné finanční prostředky, které činily celkovou částku 1 326 385 116 korun českých. Za tuto částku české školy pořídily 62 041 notebooků, 11 844 tabletů a 216 mobilních telefonů a dalších prostředků, které jsou potřebné při distanční výuce. Z průzkumu, který provedlo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyplynulo, že školy dotace nevyčerpaly celou částkou, ale na nákup potřebného vybavení pro realizaci distančního vzdělávání bylo využito 1 323 676 181 korun českých. Dotace využilo 4 100 škol z celkových 4 102 škol.

Distanční vzdělávání bylo realizováno od 12. března 2020, protože od tohoto data bylo zakázáno, aby byli žáci přítomni ve školách.

Podle zprávy z mimořádného šetření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy lze tyto informace vztahovat pouze na veřejné školy, nikoli na školy soukromé, protože právě veřejné školy jsou financovány ze státního rozpočtu a již zmíněné dotace jim byly poskytnuty.

4.2 Online výuka v českých základních školách

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy bylo provedeno šetření, které oslovilo ředitele škol v souvislosti s tím, jakým způsobem v době pandemické situace zabezpečují vzdělávání a výuku svých žáků.

Prostřednictvím šetření bylo zjištěno, a to dle vyjádření vedení českých škol,

že v naprosté většině základních škol a nižších stupních víceletých gymnázií byla uskutečňována synchronní online výuka. Online výuka byla tedy realizována ve 3 685 školách v České republice, což činí celých 99 % z celku (hovoříme stále o školách základních a nižších stupních víceletých gymnázií).

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

Šetření také ukázalo, že naprosté minimum českých základních škol a víceletých gymnázií zvolilo pro realizaci distančního vzdělávání offline výuku. Offline výuka byla realizována na 54 školách, což činí pouhé 1 % z celku.

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

4.3 Typy aktivit při distanční výuce

Z mimořádného šetření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vyplynulo, že nejvíce byly používány následující typy aktivit/úloh:

„Typy aktivit/úloh při distanční výuce (podily škol, které uvedly, že zvolily daný typ aktivit/úloh z těch, které na otázku odpověděly):

- 95 %: písemné úkoly (např. pracovní listy, eseje, diktáty, příklady z učebnice),
- 90 %: úkoly využívající online prostředí (např. kvízy, testy atd.),
- 86 %: písemné materiály na samostudium (např. strany učebnice),
- 84 %: další materiály na samostudium (např. videa, televizní pořady),
- 77 %: přednášky formou videokonference,
 - 70 %: formativní hodnocení žáků,
 - 65 %: vytváření příležitostí pro socializaci žáků (např. třídnické hodiny),
 - 57 %: sumativní hodnocení žáků,
 - 48 %: videa natočená učiteli,

• 39 %: úkoly jinou formou (např. videa natáčená dětmi, projekty apod.).“

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

Zjistili jsme tedy, že nejčastějšími aktivitami při distanční výuce byly písemné úkoly, kvízy a didaktické hry, písemné materiály určené pro samostudium, videokonference, videa, která natáčeli jak žáci, tak učitelé, projekty apod.

4.4 Zapojení žáků do distanční výuky

Jak jsme již uvedli v podkapitolách výše, distanční výuka v základním vzdělávání českých škol probíhala jak v online režimu, tak v offline režimu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se prostřednictvím šetření, které se uskutečnilo v únoru roku 2021, škol dotazovalo nejen na způsob, jakým bylo distanční vzdělávání realizováno, ale také na počet žáků, kteří se této formy výuky účastnili.

Dle zprávy, která byla vydána po provedeném šetření, se distanční výuky účastnilo celých 99 % žáků. Počet žáků, kteří se distanční výuky neúčastnili, se pohyboval okolo 1 %. Dle získaných dat lze tedy říci, že počet žáků, kteří se distanční výuky účastnili, čítal přibližně 1 119 000 žáků, a že počet žáků, kteří se výuky neúčastnili, čítal necelých 11 500 žáků. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

4.5 Pozitivní zjištění Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy týkající se distančního vzdělávání

Jak jsme již uvedli výše v diplomové práci, bylo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy zkoumáno, jakým způsobem v době pandemické situace, která zapříčinila uzavření škol a jejich přechod na distanční vzdělávání, školy výuku svým žákům zprostředkovávaly.

Prostřednictvím Zprávy z mimořádného šetření MŠMT k distanční výuce žáků v základním vzdělávání v souvislosti s poskytnutím finančních prostředků na ICT bylo zjištěno, že české školy přechod na tuto formu výuky zvládly.

Dle získaných dat byly zjištěny následující okolnosti, které provázely distanční vzdělávání v době pandemické situace a uzavření škol v České republice:

„Školy si pořídily přes 74 tisíc mobilních digitálních zařízení, 1,8 tis. škol si pořídilo některý z druhů softwaru a 1,7 tis. škol si zakoupilo i ostatní učební pomůcky

• online výuka dle vyjádření ředitelů škol převažovala na 99 % běžných¹⁰ veřejných ZŠ a nižších stupních víceletých gymnázií,

• nejméně častý důvod neúčasti: absence či nedostatek digitálního zařízení v domácnosti,

• školy žákům zapůjčily přes 40 tis. zařízení (vč. těch, které vlastnily již dříve, tedy ne pouze z těch, které si nově zakoupily),

• 90 % škol považovalo stav své technické vybavenosti pro zajištění online distanční výuky po využití mimořádných prostředků na ICT za dostatečný“

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021)

Základní školy v České republice se tedy se svým uzavřením vypořádaly koupí nové elektroniky, převažující online výukou, vypůjčením potřebné techniky žákům, kteří nedisponovali prostředky potřebnými pro distanční vzdělávání, a aktivitou svých zaměstnanců.

5 Metodologie výzkumu

Praktickou část diplomové práce koncipujeme jako případovou studii jedné konkrétní základní školy, jedná se o kvantitativní výzkum, který jsme uskutečnili na základní škole ve Školách na konci světa Březová.

Použili jsme metodu dotazníkového šetření. Dotazník byl individuálně vzdělávaným žákům předložen prostřednictvím školní vnitřní virtuální sociální sítě eŽákovka, kterou jsme popisovali výše v této práci. Sběr dat proběhl v období 15. března 2022 až 25. března 2022.

Do dotazníkového šetření se zapojilo 189 respondentů, tedy 189 individuálně vzdělávaných žáků Škol na konci světa Březová, kteří se účastní online výuky v dané konkrétní základní škole.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem našeho výzkumu v této diplomové práci je zjistit, jestli je online výuka, převážně pak online výuka českého jazyka, ve Školách na konci světa Březová efektivní, tedy jestli je tento způsob výuky pro žáky účinný, jakým způsobem samotná online výuka probíhá a jaká jsou její specifika.

5.2 Formulace očekávání

Školy Březová poskytují online výuku individuálně vzdělávaným žákům jako výuku navíc, proto tato výuka není pro žáky povinná, ale je pouze na uvážení samotných žáků a jejich zákonných zástupců, jestli se této výuky budou účastnit. A pokud se jí účastnit budou, tak jakým způsobem, zda budou v hodinách aktivní a komunikovat s učitelem a svými spolužáky, nebo jestli budou pouze pasivní, tedy budou pouze poslouchat.

Naším očekáváním je, že pro žáky, kteří se účastní online výuky, je tato forma výuky efektivní, že jim pomáhá lépe zvládnout probírané učivo, pomáhá jim k dosažení lepších výsledků ve vzdělávání a že jim také pomáhá s přípravou na střední školy.

Očekáváme také, že žákům, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění, a to například poruchy autistického spektra, může online výuka pomoci ke zlepšení komunikace s ostatními lidmi.

Očekáváme však také, že při tomto způsobu výuky individuálně vzdělávaným žákům pomáhají jejich zákonní zástupci, a tak plní důležitou roli v této formě vzdělávání, protože mohou být přítomni jednak při online výuce samotné, tak při distančním přezkoušení, které je tím nejpodstatnějším kritériem při závěrečném hodnocení žáků, a to jak na pololetí, tak na konci školního roku, a které probíhá v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 distančním způsobem. Očekáváme tedy, že zákonní zástupci pomáhají žákům plnit zadané úkoly, což může efektivitu online výuky zkreslovat.

Online výuka je realizována prostřednictvím aplikace MS Teams, pro její bezproblémový průběh je tedy zapotřebí stabilní připojení k internetu, a protože individuálně vzdělávaní žáci ve Školách na konci světa Březová jsou z různých koutů České republiky, ale i různých zemí světa, není vždy připojení stabilní, a proto očekáváme, že žáci mohou mít při online výuce technické potíže.

Protože je online výuka realizována prostřednictvím aplikace MS Teams, žáci se vzdělávají ve virtuální třídě, při online hodinách se nepotkávají ani mezi sebou, ani s vyučujícím reálně, ale pouze virtuálně, a proto také očekáváme, že žákům bude chybět osobní kontakt, který se při tradiční výuce uskutečňuje.

5.3 Použitá metoda výzkumu

V této diplomové práci jsme použili metodu dotazníkového šetření. Individuálně vzdělávaným žákům dané základní školy jsme předložili dotazník prostřednictvím vnitřní sociální sítě eŽákovka, dotazník byl anonymní, žáci tedy neuváděli své jméno, aby byly informace, které žáci uváděli, co nejvíce objektivní a v souladu se skutečností.

V dotazníkovém šetření jsme použili převážně uzavřené otázky, ve kterých respondenti, tedy individuálně vzdělávaní žáci, označovali jednu nebo více odpovědí. V dotazníkovém šetření jsme žákům předložili 47 otázek, jež seskupujeme ve výsledcích výzkumu do tematických celků. Výsledky výzkumu zpracováváme prostřednictvím vlastního komentáře a grafů.

Vzhledem k vysokému počtu žáků, kteří se online výuky účastní, a také vzhledem k tomu, že někteří žáci mají některou z forem zdravotního znevýhodnění, se nám jeví tato metodologie jako efektivní.

DŮLEŽITÉ INDIVIDUÁLNÍ

PROSBA O VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU K ZÁVĚREČNÉ PRÁCI

Milí individuálně vzdělávaní žáci, kteří se účastníte online výuky,
chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku k mé závěrečné práci.

ONLINE VÝUKA VE ŠKOLÁCH NA KONCI SVĚTA

Velmi Vám děkuji za ochotu a spolupráci! :-)

Škola 15.03.2022 | 12:26 Bc. Julie Křížanová 882

Obrázek č. 25 – Prosba o vyplnění dotazníku k závěrečné práci
(Zdroj: vlastní)

6 Realizace výzkumu

Výzkum jsme realizovali na základní škole, která je součástí komplexu střední odborné školy, základní školy a mateřské školy v obci Březová u Uherského Brodu, vlastním názvem Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová.

6.1 Charakteristika respondentů

V této kapitole charakterizujeme respondenty našeho výzkumu. Budeme se tedy zabývat individuálně vzdělávanými žáky, kteří se ve Školách na konci světa Březová účastní online výuky.

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách této diplomové práce, v České republice se mohou individuálně vzdělávat žáci podle § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb.,

a to takzvaní „domškoláci“.

Dalšími žáky, kteří se mohou v České republice individuálně vzdělávat, jsou žáci vzdělávaní podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb., tedy žáci, kteří pobývají dlouhodobě v zahraničí.

Výzkumu se zúčastnilo 189 respondentů, výzkum bude tedy analyzován na základě jejich odpovědí z anonymního dotazníku.

6.2 ŽÁCI VZDĚLÁVANÍ PODLE § 41 Školského zákona č. 561/2004 Sb.

Ve třetí kapitole této diplomové práce jsme popsali legislativní ukotvení individuálně vzdělávaných žáků ve školském zákoně a upřesnili jsme podmínky, za kterých je možné se takto vzdělávat.

V této části práce se budeme věnovat konkrétním typům žákům, kteří se podle tohoto paragrafu individuálně vzdělávají ve Školách na konci světa Březová a kteří jsou respondenty našeho výzkumu.

6.2.1 Žáci bez zdravotního znevýhodnění

První skupinou žáků, kteří se účastní online výuky ve Školách na konci světa Březová, jsou žáci bez zdravotního znevýhodnění. Těmto žákům je individuální vzdělávání umožněno ze závažných důvodů, a to například tehdy, pokud je pro tyto žáky docházka do tradiční školy a účast při tradiční výuce z nějakého vážného důvodu nevyhovující.

Mezi tyto žáky řadíme například oběti šikany nebo ty žáky, jejichž rodiče

se rozhodli žít alternativním způsobem života, a to například v odlehlých částech České republiky, kde jsou obklopeni přírodou, a docházka do běžné školy by pro ně nebyla možná.

6.2.2 Žáci s poruchami autistického spektra

Druhou skupinou žáků, kteří se účastní online výuky v dané konkrétní škole, jsou žáci s poruchami autistického spektra.

„Slovo autismus pochází z řeckého slova autos, které znamená sám. To ovšem neznamená, že člověk s autismem touží po samotě. Většina lidí naopak o kontakt s ostatními má zájem, ale protože nevědí, jak kontakt navázat, mohou se stranit.“

(Bleach, 2001, s. 11)

Pro žáky s poruchami autistického spektra je velmi obtížné komunikovat se svým okolím. Podle Bleachové mohou tito žáci působit jako samotáři, což je vlastně opakem skutečnosti.

Žáci s poruchami autistického spektra vyžadují ve vyučovacím procesu individuální přístup. Jednou z možností, jak s těmito žáky pracovat, je tzv. strukturované učení.

„Strukturované učení je možné charakterizovat jako ucelený, speciálně pedagogický přístup, uzpůsobený specifickým potřebám a stylu učení osob s poruchou autistického spektra (PAS).“ (Tuckermann a kol., 2014, s. 6)

Podle Tuckermanna strukturované vyučování vyžaduje právě onen již výše zmíněný individuální přístup, který může poskytnout právě online výuka.

„Metodika strukturovaného učení je postavena na teoriích učení a chování. Metodika výchovy a vzdělávání lidí s autismem uplatňovaná v České republice vychází především

z TEACCH programu a Lovaasovy intervenční terapie. Byla vytvořena především pro děti s autismem a dalšími vývojovými poruchami a komunikačními handicapy. Její využití umožňuje zohlednit širokou a různorodou škálu poruch autistického spektra, osobnostní a charakterové zvláštnosti každého jedince a v neposlední řadě jeho mentální úroveň.“ (Čadilová a kol., 2012, s. 52)

Protože je online výuka pro žáky dobrovolná, a pokud se jí žák účastní, je pouze na něm, zda se aktivně zapojuje, či pouze poslouchá, může tato výuka naplnit požadavky, které strukturované vyučování vyžaduje, může tedy zohledňovat specifické potřeby těchto žáků, mít k nim individuální přístup a brát ohled na jejich mentální úroveň, a může tak být pro žáky s poruchami autistického spektra vhodnou formou vyučovacího procesu.

Pro žáky s poruchami autistického spektra je velmi obtížné se adaptovat, a to i ve známém prostředí či ve společnosti známých lidí. Školní třída může být proto pro tyto žáky stresující.

„Zdravému dítěti nečiní výrazné potíže přizpůsobit se nově vzniklé situaci, dokáže se s ní přiměřeným způsobem vyrovnat. Avšak pro dítě s poruchou autistického spektra je každá změna díky celému komplexu deficitů a dílčích mentálních handicapů ohrožující.“ (Hrdlička a Komárek, 2014, s. 87)

Protože pro žáky s poruchami autistického spektra je adaptabilita velmi obtížná, online výuka pro ně může být v tomto ohledu přínosná, a to z toho důvodu, že při online výuce je žák, byť je přítomen ve virtuální třídě, pořád ve známém prostředí svého domova.

Podle Čadilové a Žampachové je pro všechny děti důležitá motivace. Motivace je také velmi důležitou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Žáci s autismem však vyžadují jiné způsoby motivace než žáci bez poruch autistického spektra, touto motivací může být například poskytnutí většího prostoru pro vlastní svět, který tito žáky mají a kam se snaží unikat. (Čadilová a Žampachová, 2017)

6.2.3 Žáci s poruchami pozornosti

Další skupinou žáků, kteří se účastní online výuky ve Školách Březová, jsou žáci s poruchami pozornosti. Poruchy pozornosti můžeme rozdělit do dvou skupin.

První skupinu představují žáci s poruchami pozornosti s hyperaktivitou. Čermáková a kolektiv definují poruchu pozornosti s hyperaktivitou následovně:

„ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, tedy porucha pozornosti s hyperaktivitou) je vrozený neurovývojový syndrom daný narušeným fungováním v těch oblastí mozku, které souvisejí s plánováním, předvídaním, zaměřením a udržením pozornosti a sebeovládáním.“ (Čermáková a kol., 2012, s. 5)

Ve společnosti často panuje mylný názor, že porucha pozornosti s hyperaktivitou není syndromem, nýbrž tím, že je dítě špatně vychováno.

Prostor může být těmto žákům poskytnut právě prostřednictvím online vzdělávání a online výuky, kde mohou mít více příležitostí pro sebevyjádření, a to například tím způsobem, že mohou své vlastní práce vkládat do portfolia na MOODLE v takovém rozsahu, jaký by jim nebyl umožněn při tradiční výuce.

Podle Goetze a Uhlíkové můžeme poruchy pozornosti spojené s hyperaktivitou chápat jako jakýsi deficit soustředěnosti. Dítě, které trpí touto vrozenou poruchou, disponuje zvýšenou mírou impulzivity. (Goetz a Uhlíková, 2010)

Druhou skupinu představují žáci, kteří trpí poruchou pozornosti bez hyperaktivity. Tito žáci netrpí hyperaktivitou, jako žáci, které jsme popsali výše, ale vykazují vyšší míru neklidu a roztěkanosti než děti zdravé. (Prekopová a Schweizerová, 2008)

6.2.4 Žáci jinak zdravotně znevýhodnění

Školský zákon definuje žáka se zdravotním znevýhodněním jako takového, který má oproti žákům zdravým nějaké zdravotní oslabení. Tito žáci, kteří mají zdravotní znevýhodnění, mohou mít při svém vzdělávacím procesu takzvaná podpůrná opatření, která jsou rozdělena do 5 stupňů. Žáci od třetího stupně podpůrných opatření plní minimální výstupy ve vzdělávání. (Valenta a kol., 2020)

6.2.5 Žáci nadaní

Online výuky ve Školách na konci světa Březová se neúčastní pouze žáci s určitým zdravotním znevýhodněním, ale naopak také žáci, kteří v nějaké oblasti vynikají.

Podle Stehlíkové se nadáním rozumí vyšší než obvyklá úroveň schopností, kterou dítě disponuje. Některé pohledy berou v potaz při definici dítěte s nadáním inteligenční kvocient, některé však nikoli.

Nadaní žáci jsou stejně jako žáci s nějakým zdravotním znevýhodněním dětmi, které při vzdělávacím procesu vyžadují individuální přístup. (Stehlíková, 2018)

I pro tyto žáky může být tedy online výuka jistým způsobem seberealizace, protože je v ní žákům poskytnut prostor pro vlastní vyjádření.

6.3 Žáci vzdělávání podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb.

Mezi žáky, kteří se účastní online výuky ve Školách na konci světa Březová, se řadí také žáci, kteří jsou občany České republiky a pobývají dlouhodobě v zahraničí. Tito žáci jsou vzdělávání podle § 38 Školského zákona č. 561/2004 Sb.

Žáci vzdělávání tímto způsobem jsou zapsáni v České republice v tzv. kmenové škole. Podle toho, jakým způsobem jsou žáci vzdělávání v zahraničí, se liší povinnosti, které mají vůči české kmenové škole.

Tito žáci bývají na online výuce spíše pouze posluchači, v drtivé většině případů se online výuky aktivně neúčastní.

7 Výsledky výzkumu

Výzkumu se zúčastnilo 189 respondentů, výzkum je tedy analyzován na základě jejich odpovědí z anonymního dotazníku. Otázky z dotazníku jsme seskupili do jednotlivých témat, abychom potvrdili, nebo vyvrátili naše očekávání, která jsme popsali v šesté kapitole této diplomové práce.

V sedmé kapitole této diplomové práce tedy předkládáme výsledky výzkumu, který jsme realizovali ve Školách na konci světa Březová.

7.1 Pohlaví a věk respondentů

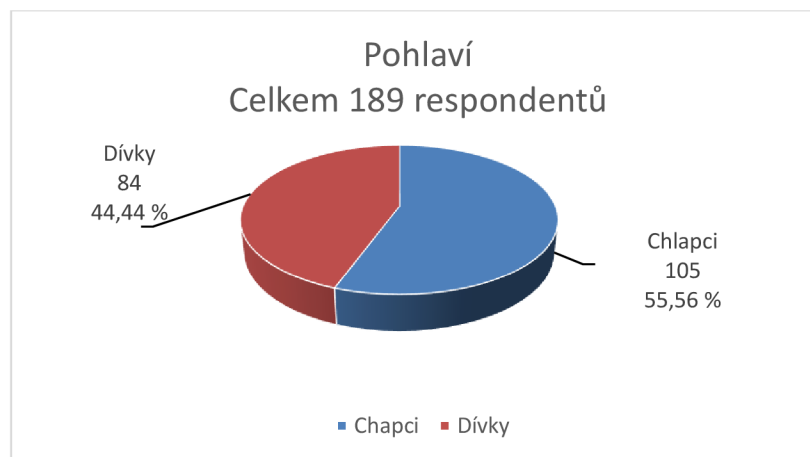
V našem výzkumu jsme nejprve zkoumali pohlaví a věk žáků, kteří se zúčastňují online výuky ve Školách na konci světa Březová.

Zjistili jsme, že nejvíce se online výuky účastní chlapci, a to z 55,56 %, tedy 105 chlapců, zatímco dívky tvoří 44,44 %, tedy 84 dívek, z celkového počtu 189 respondentů.

Dále jsme zjistili, že nejčastěji se online výuky účastní žáci ve věku 13 až 14 let, a to 74 žáků, kteří tvoří 39,15 % z celkového počtu, žáci ve věku 11 až 12 let tvoří 32,81 %,

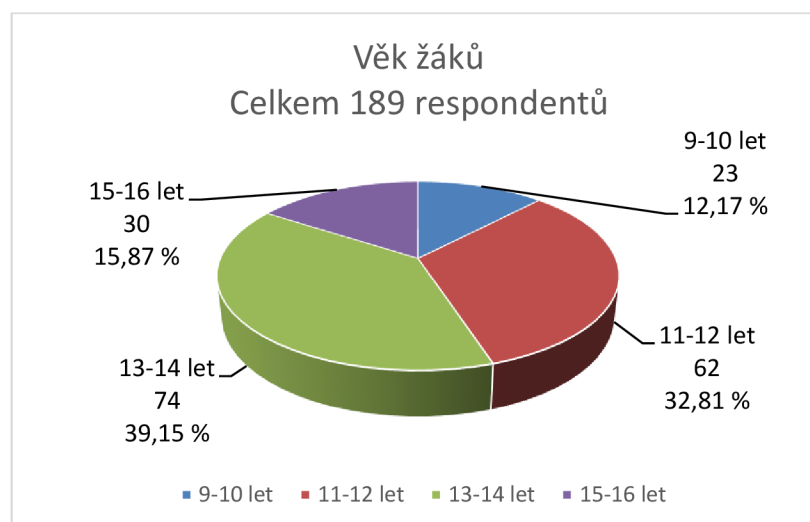
a to 62 žáků, žáci ve věku 15 až 16 let tvoří 15,87 %, a to 30 žáků, a nejméně se účastní online výuky žáci ve věku 9 až 10 let, tyto žáci tvoří 12,17 %, což je 23 žáků.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že online výuka vyhovuje více chlapcům a žákům, kteří jsou staršího školního věku a kteří navštěvují 2. stupeň základní školy, což může být zapříčiněno tím, že online výuka je nabízena pouze žákům 4., 5., 6., 7., 8. a 9. ročníku.

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

(Zdroj: vlastní)

Graf č. 2: Věk respondentů

(Zdroj: vlastní)

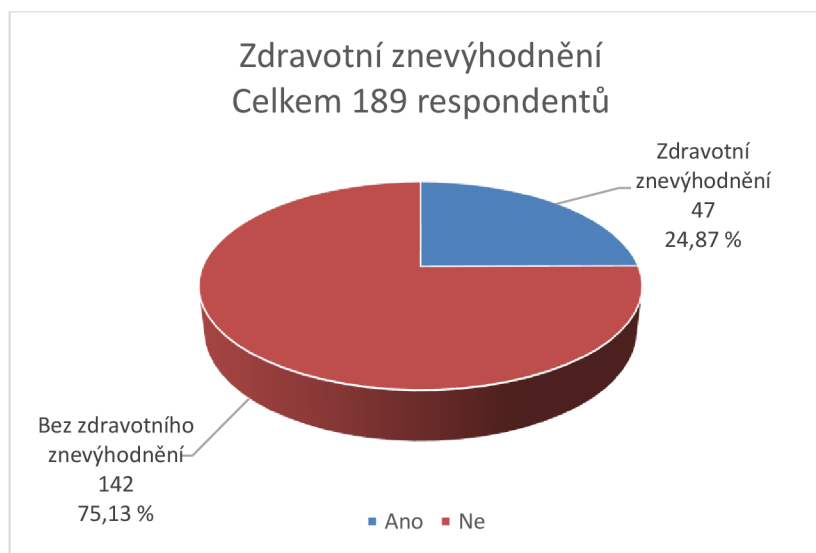
7.2 Žáci bez zdravotního znevýhodnění a žáci se zdravotním znevýhodněním

V našem dotazníkovém šetření jsme dále zkoumali, kolik žáků, kteří se účastní online výuky, má nějaké zdravotní znevýhodnění a kolik žáků naopak zdravotní znevýhodnění nemá.

Zjistili jsme, že 75,13 %, tedy 142 žáků, nemá žádné zdravotní znevýhodnění a že

24,87 %, tedy 47 žáků, má nějakou formu zdravotního znevýhodnění.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že online výuky se převážně zúčastňují žáci bez zdravotního znevýhodnění a že žáci se zdravotním znevýhodněním tvoří při online výuce menšinu, což může být způsobeno tím, že žáci se zdravotním znevýhodněním potřebují specifický přístup ve vzdělávání a že velice často mají tyto žáci tzv. podpůrná opatření, která upravují výstupy, kterých mají tyto žáci v základním vzdělávání v jednotlivých předmětech a ročnících dosáhnout.

Graf č. 3 – Zdravotní znevýhodnění respondentů
(Zdroj: vlastní)

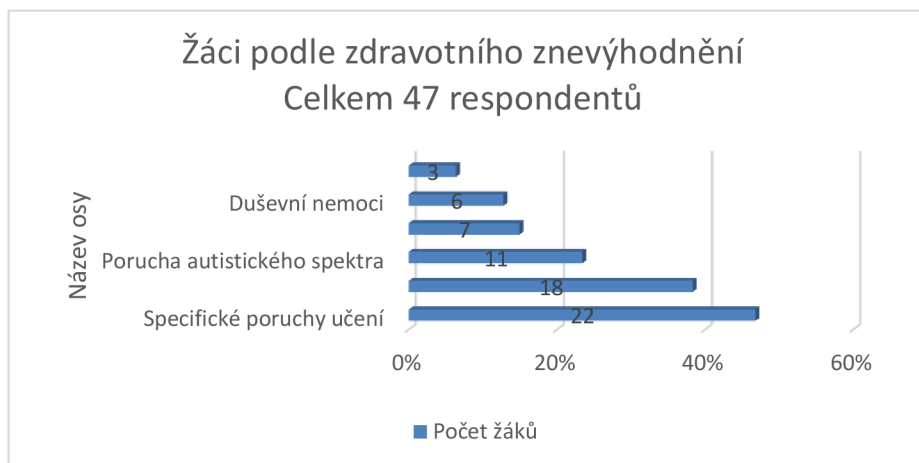
Zjistili jsme, že žáci, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění, tvoří 24,87 % z celkového počtu 189 respondentů a že nejčastěji trpí specifickými poruchami učení, a to například dyslexií, dysgrafií, dysortografií, dyslalií apod.

Z těchto žáků, tedy z 47 žáků, kteří trpí nějakou formou zdravotního znevýhodnění, je 46,81 %, tedy 22 žáků, se specifickými poruchami učení. Velmi často se u žáků objevují také poruchy pozornosti, a to porucha pozornosti bez hyperaktivity a porucha pozornosti s hyperaktivitou, těchto žáků je 38,3 %, tedy 18 žáků. Další skupinu žáků tvoří ti, kteří mají poruchy autistického spektra, těchto žáků je 23,4 %, tedy 11 žáků. Tělesným postižením trpí 14,9 % žáků, a to 7 žáků, duševními nemocemi trpí 12,77 % žáků, tedy 6 žáků, a kombinovaným postižením trpí 6,38 % žáků, tedy 3 žáci. Někteří respondenti, tedy žáci, trpí více formami zdravotního znevýhodnění zároveň, proto celkový počet přesahuje 100 %.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že žáci, kteří se účastní online výuky

a mají nějaké zdravotní znevýhodnění, trpí nejčastěji specifickými poruchami učení, poruchou pozornosti a poruchami autistického spektra.

Žáků, kteří trpí tělesným postižením, duševními nemocemi či kombinovaným postižením, je ve srovnání se žáky bez zdravotního znevýhodnění minimum, což může být způsobeno již výše zmíněnými důvody, tedy tím, že žáci se zdravotním znevýhodněním potřebují specifický přístup ve vzdělávání a že velice často mají tyto žáci tzv. podpůrná opatření, která upravují výstupy, kterých mají tyto žáci v základním vzdělávání v jednotlivých předmětech a ročnících dosáhnout. Někteří z těchto žáků, kteří mají nějakou formu zdravotního znevýhodnění, mohou plnit i tzv. minimální očekávané výstupy, které se od očekávaných výstupů, které plní žáci bez zdravotního znevýhodnění, liší v menší míře náročnosti. Aby však žáci získali podpůrná opatření 2. až 5. stupně, musí mít doporučení z pedagogicko-psychologické poradny. Pro podpůrná opatření 1. stupně není potřeba návštěva pedagogicko-psychologické poradny a doporučení z ní, protože podpůrná opatření tohoto stupně může navrhnout sama škola, a to v souladu s § 16 Školského zákona č. 561/2004 Sb.

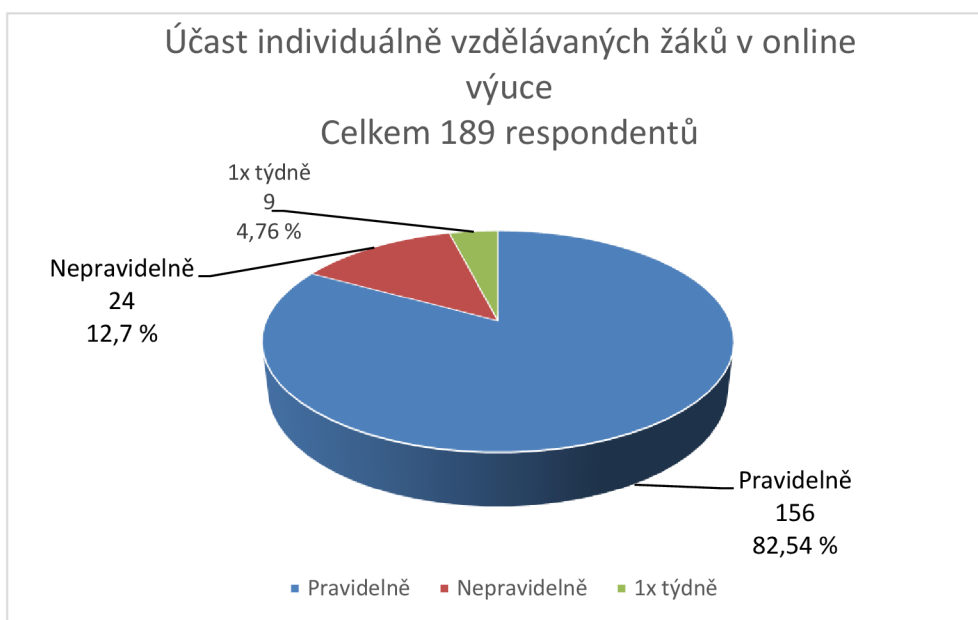
Graf č. 4 – Žáci podle zdravotního znevýhodnění
(Zdroj: vlastní)

7.3 Pravidelná účast při online výuce

Zkoumali jsme také, jak často se individuálně vzdělávání žáci ve Školách na konci světa Březová účastní online výuky, zaměřili jsme se na to, zda se žáci účastní online výuky pravidelně, nebo nepravidelně.

Zjistili jsme, že 82,54 %, tedy 156 žáků, se online výuky českého jazyka účastní pravidelně, a to 2x týdně, že 12,7 %, tedy 24 žáků, se účastní nepravidelně a že 4,76 %, tedy 9 žáků, se účastní 1x týdně.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že převážná většina žáků se účastní online výuky českého jazyka pravidelně, a to 2x týdně, tedy vždy, kdy online výuka českého jazyka probíhá, což může být zapříčiněno tím, že vzdělavatelé těchto žáků nejsou v mnoha případech učitelé, a proto může žákům pomoci, když jim učivo, které mají za dané období v daném předmětu zvládnout, vysvětlí učitel, který je pro výuku daného předmětu aprobovaný, a to i v tom případě, že je pro online hodiny stanovena ředitelem školy nižší časová dotace.

Graf č. 5: Účast individuálně vzdělávaných žáků v online výuce
(Zdroj: vlastní)

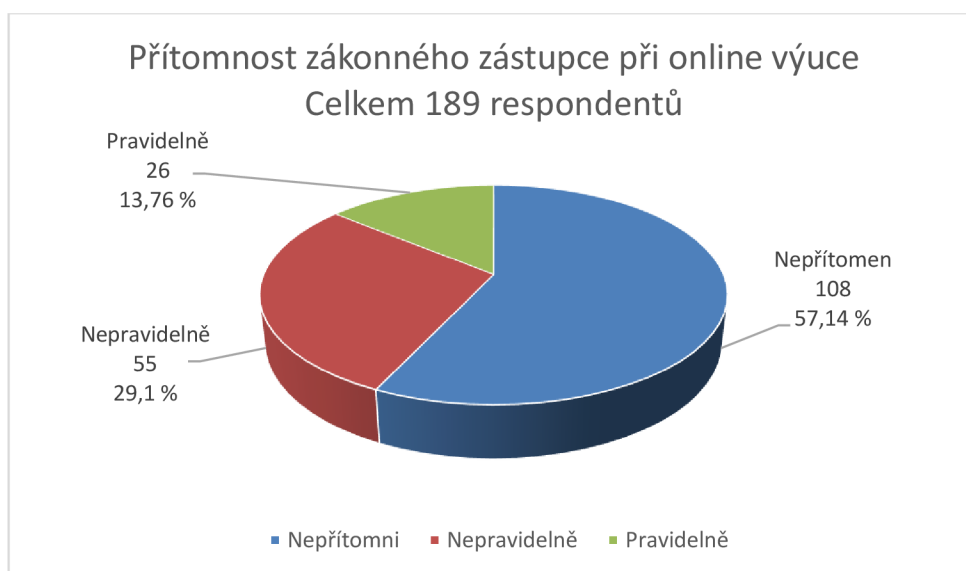
7.4 Role zákonného zástupce při online výuce

Zkoumali jsme, jakou roli plní při online výuce, distančním přezkoušení a samotné formě online vzdělávání zákonný zástupce žáka.

Nejprve jsme se zaměřili na to, jestli je zákonný zástupce přítomen při online výuce spolu se žákem. Zjistili jsme, že 57,14 %, tedy 108 žáků, je při online výuce samo, u 29,1 %, tedy 55 žáků, je při online výuce zákonný zástupce nepravidelně a že 13,76 %, tedy 26 žáků, se účastní online výuky pravidelně za přítomnosti svého zákonného zástupce.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že nadpoloviční většina žáků se účastní online výuky bez dohledu a přítomnosti zákonného zástupce, avšak menší polovina, tedy 42,86 % žáků, má svého zákonného zástupce při online výuce, a to buď pravidelně, nebo nepravidelně při sobě, což může být zapříčiněno tím, že část žáků, kteří se účastní synchronní online výuky, jsou žáci se zdravotním znevýhodněním, často pak žáci s poruchami autistického spektra či žáci s poruchami pozornosti, a právě pro tyto žáky může být pomoc zákonného zástupce velmi důležitá.

Žáci s poruchami autistického spektra se mohou právě díky přítomnosti svého zákonného zástupce, tedy člověka, kterého dobře znají a ke kterému chovají důvěru, cítit během online hodiny bezpečněji a lépe se soustředit na celý průběh online hodiny. Žáci s poruchami pozornosti, kteří mají často při plnění povinné školní docházky na běžné škole asistenta pedagoga, mohou být díky společné přítomnosti zákonného zástupce lépe soustředění a koncentrování na online výuku, protože zákonný zástupce je může usměrnit, pokud budou mít potřebu myšlenkově odbíhat od průběhu online hodiny. Můžeme tedy říci, že u těchto žáků může zákonný zástupce sehrát podobnou úlohu, jakou sehrává při plnění povinné školní docházky na běžné škole asistent pedagoga.

Graf č. 6 – Míra přítomnosti zákonného zástupce při online výuce
(Zdroj: vlastní)

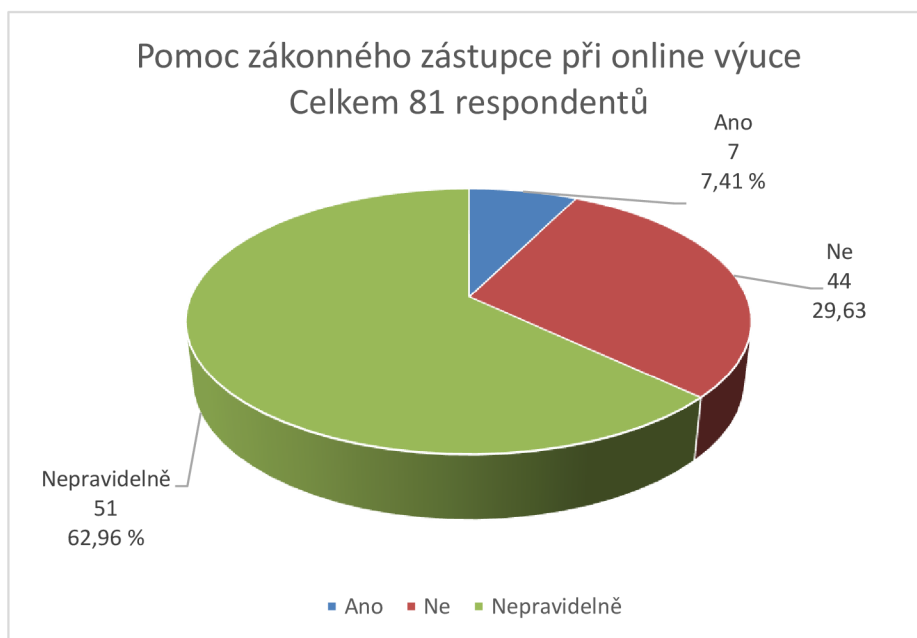
Dále jsme se zaměřili na skutečnost, jestli individuálně vzdělávaným žákům pomáhá zákonný zástupce plnit úkoly, které jsou v online výuce zadávány. Již jsme zjistili, že 42,86 %, tedy 81 žáků, se účastní online výuky buď pravidelně, nebo nepravidelně za přítomnosti svého zákonného zástupce.

Z tohoto počtu 81 žáků, což činí 42,86 % z celkového počtu 189 žáků, využívá pomoc zákonného zástupce při plnění úkolů v online výuce až 62,96 %, tedy 51 žáků, nepravidelně, pokud si s něčím neví rady. Více než čtvrtina žáků, tedy 29,63 %, což činí 24 žáků, nežádá svého zákonného zástupce o pomoc při plnění úkolů v online výuce, i když je společně s nimi na online hodině přítomný. Pravidelně žákům při plnění úkolů pomáhá zákonný zástupce v 7,41 %, tedy 6 žáků úkoly neplní při online výuce samostatně.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že pokud je při online výuce se žáky přítomen jejich zákonný zástupce, více než v polovině případů žáci využívají jeho pomoci, když si neví rady s úkoly, které jsou v online hodinách plněny. Menší polovina žáků plní úkoly v online hodinách samostatně.

Minimu žáků pomáhá při plnění úkolů zákonný zástupce pravidelně, a to, jak jsme zjistili, převážně žákům, kteří trpí poruchou autistického spektra, což může být způsobeno právě tím, že žáci s poruchami autistického spektra jsou velmi často žáci, kteří musí mít uzpůsoben svůj vlastní řád věcí, protože právě tyto žáci mají specifické vnímání světa,

a pokud se žáci s poruchami autistického spektra vychýlí ze svého řádu, naruší to jejich pozornost a schopnost soustředit se na probírané učivo.

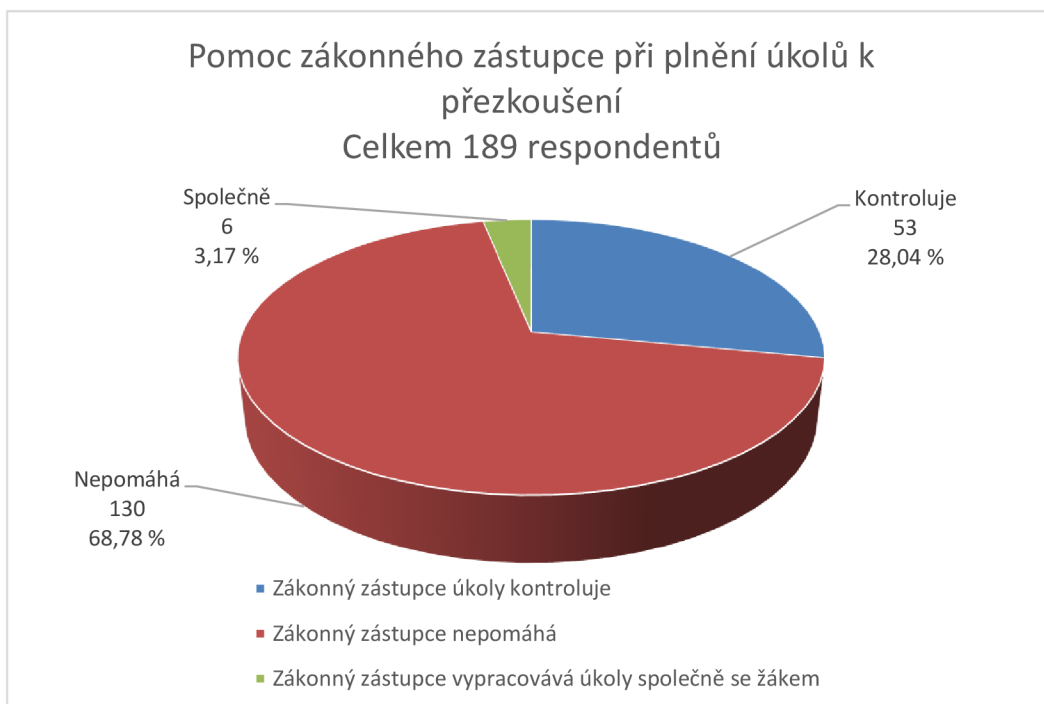
Graf č. 7 – Míra pomoci zákonného zástupce při online výuce (Zdroj: vlastní)

Při zjišťování, jakou roli hraje při online výuce a distančním vzdělávání zákonný zástupce, jsme se zaměřili také na to, jestli zákonný zástupce pomáhá žákům plnit úkoly k přezkoušení, a pokud ano, tak jakým způsobem pomáhá.

Zjistili jsme, že 31,22 %, tedy 59 žákům, zákonný zástupce pomáhá plnit úkoly k přezkoušení, 28,04 %, tedy 53 žáků, si nechává úkoly k přezkoušení od zákonného zástupce pouze zkontrolovat, 3,17 %, tedy 6 žáků, plní úkoly společně se svým zákonným zástupcem. Úkoly k přezkoušení plní samostatně 68,78 %, tedy 130 žáků.

Podrobně jsme tedy zjistili, že z počtu 31,22 %, tedy 59 žáků, kterým při plnění úkolů k přezkoušení nějakým způsobem pomáhá jejich zákonný zástupce, 89,83 %, tedy 53 žákům, zákonný zástupce úkoly k přezkoušení pouze zkontroluje, a že 10,17 %, tedy 6 žákům, zákonný zástupce pomáhá úkoly k přezkoušení vypracovat.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že většina žáků plní úkoly k přezkoušení samostatně, bez pomoci zákonného zástupce, ale zjistili jsme také, že více než čtvrtině žáků pomáhá s plněním úkolů k přezkoušení zákonný zástupce, a to tím způsobem, že jim úkoly zkontroluje. Minimum žáků plní tyto úkoly společně se svým zákonným zástupcem, jedná se pak především o ty žáky, kteří trpí poruchou autistického spektra, což může být způsobeno tím, že tito žáci mnohdy potřebují vysvětlení zadání více způsoby, aby pochopili, co přesně mají dělat. Zákonného zástupce může právě těmto žákům zadání vysvětlit takovým způsobem, kterému žák s poruchou autistického spektra porozumí, protože zákonný zástupce už ví, jakým způsobem daný žák s danou poruchou porozumí nejlépe.

Graf č. 8 – Pomoc zákonného zástupce při plnění úkolů k přezkoušení

(Zdroj: vlastní)

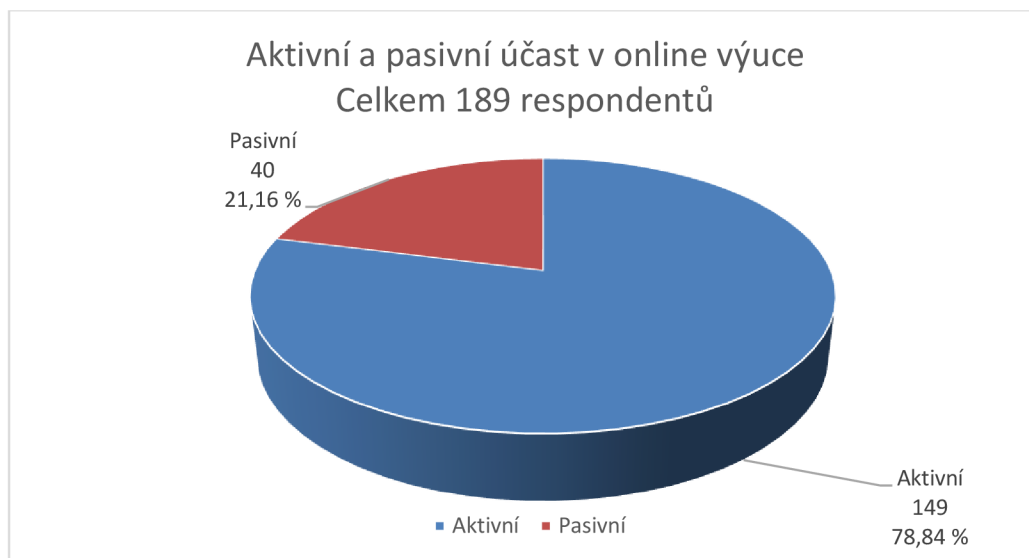
Na základě zjištěných dat se potvrdilo naše očekávání, že zákonní zástupci pomáhají žákům plnit zadané úkoly, což může efektivitu online výuky zkreslovat, ale zjistili jsme také, že zákonní zástupci pomáhají pouze některým žákům a že většina žáků si zpracovává úkoly k přezkoušení samostatně, zjistili jsme tedy, že většina žáků pomoc zákonného zástupce nevyužívá.

7.5 Aktivní a pasivní účast v online výuce

Protože je online výuka pro žáky dobrovolná a je pouze na nich, jestli se v online hodinách budou aktivně zapojovat, nebo jestli budou pouze poslouchat, zkoumali jsme, kolik žáků se účastní aktivně, a kolik žáků se účastní naopak pasivně.

Zjistili jsme, že 78,84 %, tedy 149 žáků, se do online hodiny aktivně zapojuje a že 21,16 %, tedy 40 žáků, pouze poslouchá.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že většina žáků v online hodině komunikuje s učitelem i svými spolužáky, aktivně plní zadané úkoly, a tak si procvičuje učivo. Můžeme však také říci, že méně než čtvrtina žáků v online hodinách pouze poslouchá, dělá si zápis do sešitu a do hodiny se aktivně nezapojuje. Jedná se velmi často o žáky, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění, převážně pak o žáky s poruchami autistického spektra či s kombinovaným postižením, což může být způsobeno právě tím, že tito žáci potřebují jednak pro pochopení učiva, jednak pro plnění zadaných úkolů a cvičení buď více času, nebo vysvětlení toho, co mají dělat, jiným způsobem, o čemž jsme již hovořili výše v našich výsledcích výzkumu.

Graf č. 9 – Aktivní a pasivní účast v online výuce

(Zdroj: vlastní)

7.6 Zkoušení a zadávání domácích úkolů v online hodinách

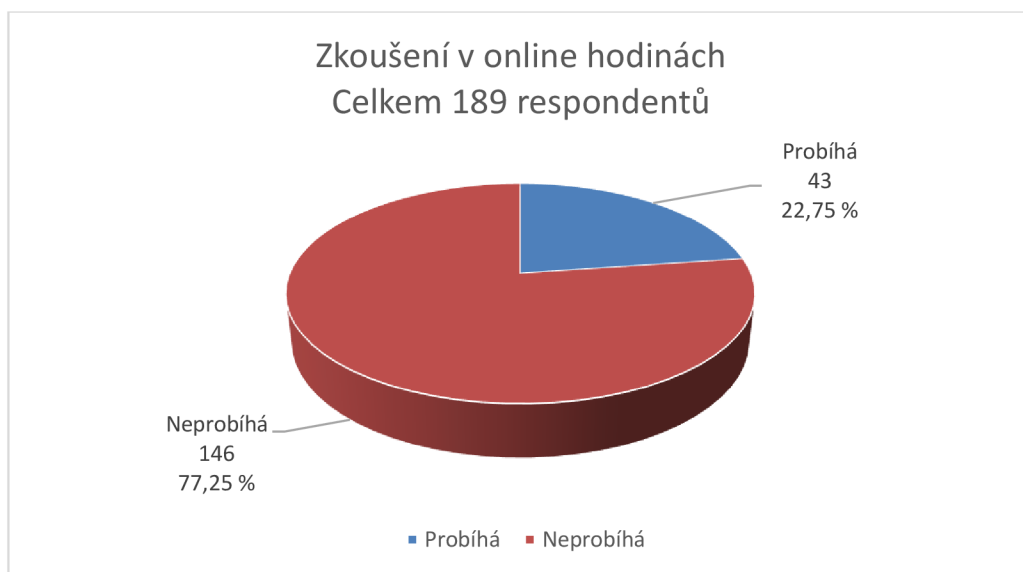
Zkoumali jsme, jestli v online hodinách probíhá zkoušení a jestli jsou v online hodinách zadávány domácí úkoly.

Zjistili jsme, že v online hodinách zkoušení zpravidla neprobíhá, a to podle 77,25 % odpovědí, tedy 146 žáků, pokud však zkoušení probíhá, tak není hodnoceno sumativně, nýbrž formativně, žákům tedy v online hodinách nejsou udělovány známky, k této odpovědi jsme dospěli na základě 22,75 % odpovědí, tedy na základě odpovědí 43 žáků.

Domácí úkoly jsou v online hodinách zadávány pouze zřídka, a to podle odpovědí 72,49 %, tedy 137 žáků, a pokud zadány jsou, tak pouze jako úkoly dobrovolné, což jsme zjistili prostřednictvím odpovědí 27,51 %, tedy 52 žáků.

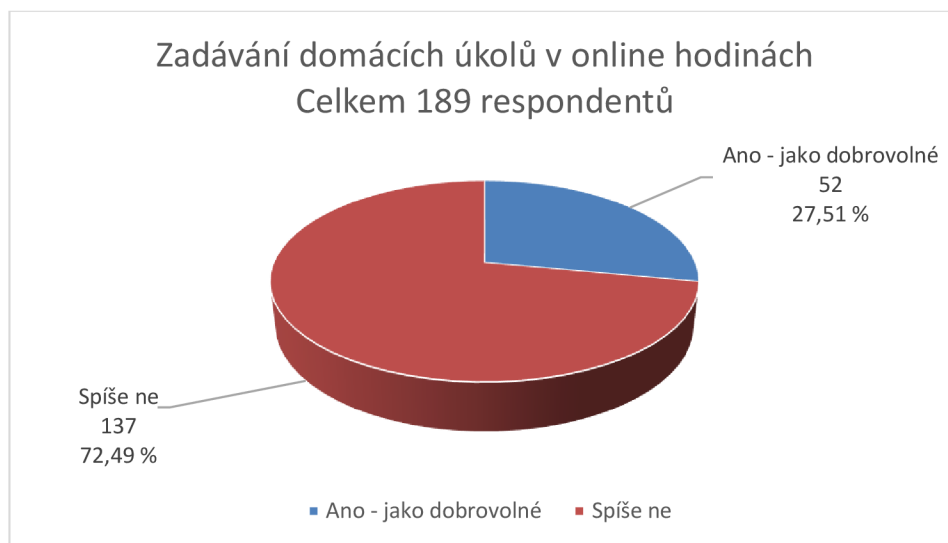
Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že v online hodinách zpravidla neprobíhá zkoušení a že žáci nejsou v online hodinách známkování, ale vyučující s žáky hovoří o tom, jakého pokroku při vyučovacím procesu dosahují, což souvisí s tím, že online výuka pro individuálně vzdělávané žáky není povinná, ale dobrovolná. Můžeme také říci, že vyučující individuálně vzdělávaným žákům, kteří se účastní online výuky, domácí úkoly téměř nezadávají, a pokud ano, tak je pouze na uvážení žáků samotných (či na uvážení jejich zákonných zástupců), zda tyto úkoly vypracují. Domácí úkoly, stejně jako zkoušení, nejsou hodnoceny sumativně, nejsou tedy známkovány, protože škola nemá podle

školského zákona povinnost individuálně vzdělávané žáky během průběhu školního roku hodnotit, ale pouze na pololetí a na konci školního roku přezkoušet.

Graf č. 10 – Zkoušení v online hodinách

(Zdroj: vlastní)

Graf č. 11 – Zadávání domácích úkolů v online hodinách

(Zdroj: vlastní)

7.7 Prostor pro sebevyjádření v online výuce

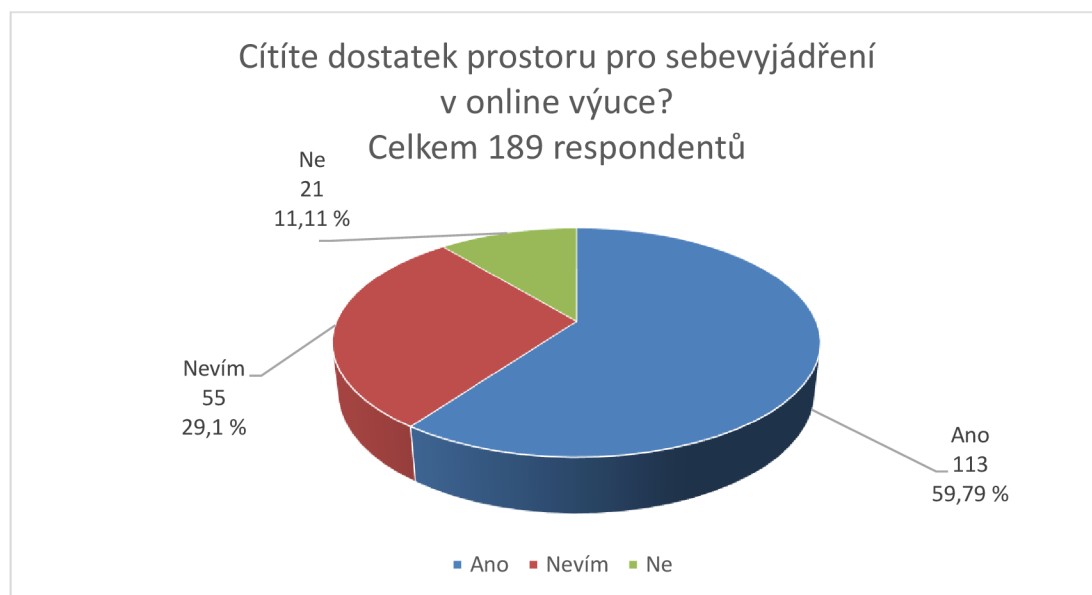
Zkoumali jsme, jestli individuálně vzdělávaní žáci ve Školách na konci světa Březová, kteří se účastní online výuky, mají v online výuce větší prostor pro sebevyjádření, než kdyby se účastnili tradiční výuky, která probíhá za osobní přítomnosti žáků v tradiční

škole. Při online výuce je ve virtuální třídě přítomno více žáků, než bývá zvykem v tradiční třídě. Již jsme zjistili, že většina žáků se online výuky účastní aktivně, že tedy většina žáků v online hodině hovoří, a to jak s vyučujícím, tak s ostatními spolužáky, kteří jsou také takzvaně aktivní.

Zjistili jsme, že 59,79 %, tedy 113 žáků, má při online výuce větší prostor pro sebevyjádření než při výuce tradiční, že 29,1 %, tedy 55 žáků, neví, jestli má při online výuce větší prostor pro sebevyjádření a že 11,11 %, tedy 21 žáků, nemá při online výuce větší prostor pro sebevyjádření než při výuce tradiční.

Dále jsme zjistili, že 5,29 %, tedy 10 žákům, vadí, že je při online výuce přítomno mnoho žáků, protože je ruší, když ostatní žáci odpovídají, a tak nemají klid na plnění úkolů, které jsou v online hodinách zadávány, jedná se především o žáky s poruchami pozornosti, a to jak o žáky s poruchami pozornosti bez hyperaktivity, tak o žáky s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že individuálně vzdělávání žáci ve Školách na konci světa Březová převážně mají při online hodinách větší prostor pro sebevyjádření, ale můžeme také říci, že některým žákům nevyhovuje vysoký počet účastníků při synchronní online výuce, a to převážně pak žákům s poruchami pozornosti, protože právě tito žáci potřebují pro práci více klidu, a pokud se jim ho nedostává, nedokáží se plně soustředit, a tak se plně věnovat zadání a plnění úkolů, které v online výuce probíhá.

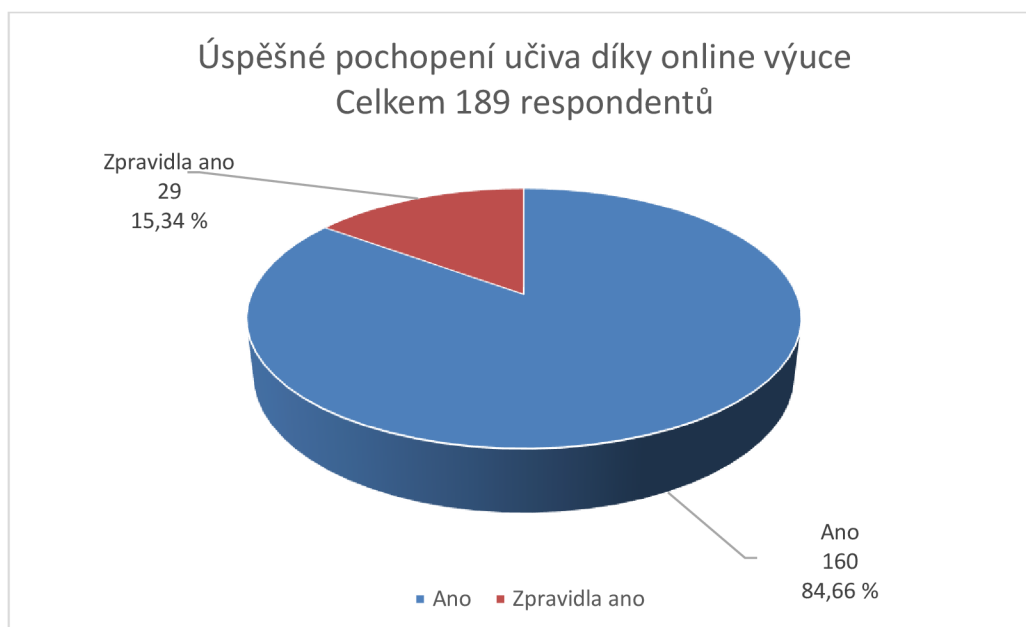
Graf č. 12 – Cítíte dostatek prostoru pro sebevyjádření v online výuce?
(Zdroj: vlastní)

7.8 Pochopení učiva díky online výuce

Zkoumali jsme, jestli online výuka individuálně vzdělávaným žákům pomáhá k tomu, aby učivo pochopili, a tak si jej také osvojili. Protože online výuka probíhá v nižší časové dotaci než výuka tradiční a protože činí pouze 2 hodiny týdně, je pro nás zjištění, že tato forma výuky skutečně žákům pomáhá, aby si učivo osvojili a aby jej pochopili, překvapivé.

Zjistili jsme, že z celkového počtu 189 dotazovaných respondentů 84,66 %, tedy 160 žáků, odpovědělo na otázku, zda jim online výuka pomáhá k tomu, aby si učivo osvojili, a tak jej pochopili, jednoznačně ano. Dalších 15,34 %, tedy 29 žáků, odpovědělo, že jim online výuka zpravidla pomáhá k osvojení a pochopení učiva. Žádný z dotazovaných respondentů neodpověděl na toto zkoumané téma možnostmi NE nebo ZPRAVIDLA NE.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že online výuka, byť při ní může být (a často také je) přítomen zákonný zástupce, který žákům může pomoci, je pro žáky samotné přínosná, protože jim pomáhá lépe pochopit učivo, což vede k tomu, aby tyto žáci poté dokázali lépe samostatně zpracovávat úkoly a cvičení u konkrétního učiva, což vede k tomu, aby pak tyto žáci dokázali lépe samostatně zvládat svůj vzdělávací proces jako celek.

Graf č. 13 – Úspěšné pochopení učiva díky online výuce
(Zdroj: vlastní)

7.9 Příprava na přijímací zkoušky

Zkoumali jsme, jestli v online hodinách dané konkrétní školy probíhá příprava na přijímací zkoušky, jestli jsou při synchronní online výuce procvičovány a rozebírány testy, které jsou zadávány v České republice při jednotné přijímací zkoušce na střední školy.

Otázka byla v dotazníku označena jako nepovinná, odpovědělo na ni 152 respondentů. Zjistili jsme, že příprava na přijímací zkoušky v online hodinách probíhá, a to na základě odpovědi 71,71 %, tedy 109 žáků, kteří jsou staršího školního věku. Příprava na přijímací zkoušky neprobíhá v online hodinách u 28,29 %, tedy 43 žáků, kteří jsou mladšího školního věku.

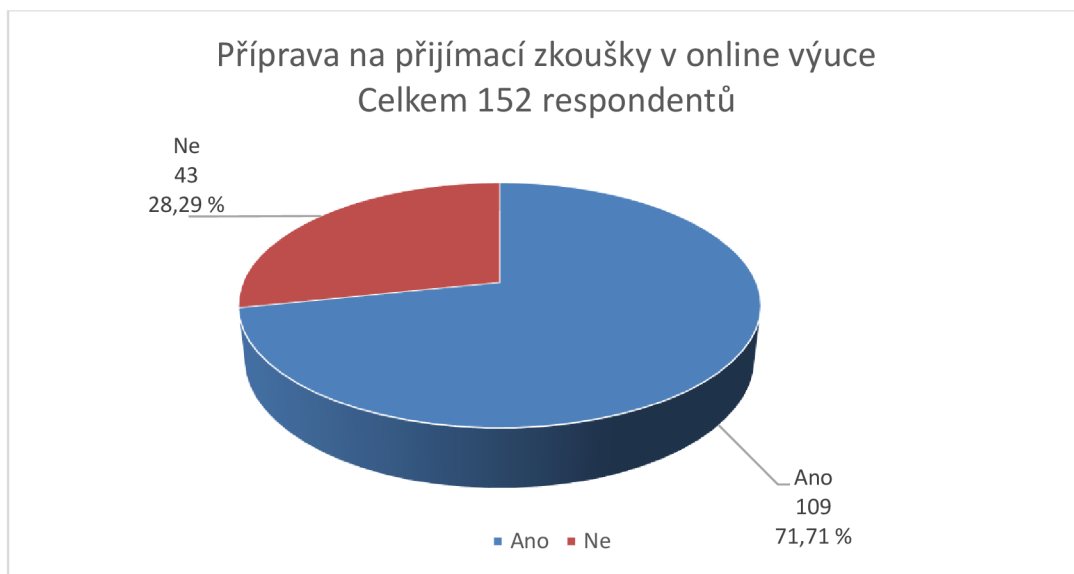
Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že příprava na jednotné přijímací zkoušky, tedy na tzv. cermat didaktické testy, při synchronní online výuce ve Školách na konci světa probíhá u žáků, kteří navštěvují 8. – 9. ročník a kteří tuto zkoušku budou ve více či méně blízké době vykonávat.

Nezkoumali jsme však pouze, zda příprava na přijímací zkoušky probíhá, ale zkoumali jsme také, jestli tato příprava, ale také samotná synchronní online výuka individuálně vzdělávaným žákům pomáhá při přípravě na přijímací zkoušky.

Z celkového počtu 109 žáků, kteří odpověděli, že v online hodinách probíhá příprava na přijímací zkoušky, 98,17 %, tedy 107 žáků, uvedli, že jim tato příprava pomáhá k tomu, aby pak samostatně lépe zvládli pochopit a vypracovat úkoly, které jsou zadávány v didaktických testech. Pouhé 1,83 %, tedy 2 žáci, odpověděli, že jim tato příprava nepomáhá, oba tyto žáci jsou žáci se zdravotním znevýhodněním, z čehož jeden z žáků trpí duševní poruchou a druhý z žáků trpí kombinovaným postižením, tedy postižením mentálním i fyzickým.

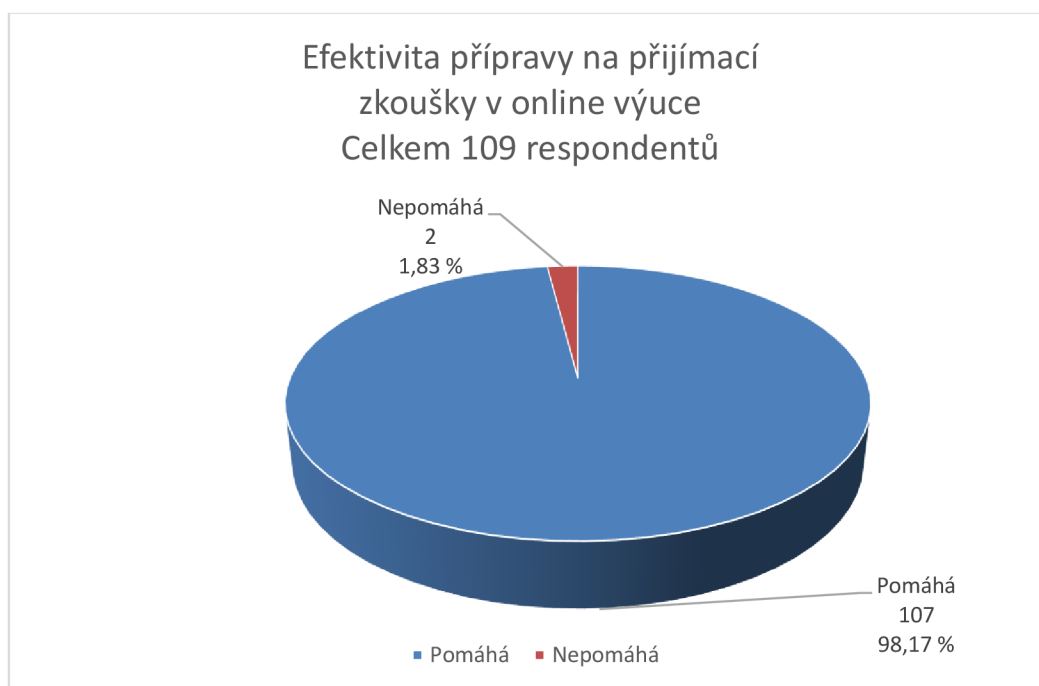
Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že příprava na přijímací zkoušky, která probíhá v online hodinách, ale také samotná synchronní online výuka pomáhá individuálně vzdělávaným žákům ve Školách na konci světa, kteří se na přijímací zkoušky připravují a kterým se přijímací zkoušky blíží, protože právě v online výuce si tyto žáci mohou vyzkoušet tzv. nanečisto vypracovat úkoly a cvičení, která jsou součástí cermat testů.

Opět tedy zjišťujeme, že online výuka je, a to pro převážnou většinu žáků, přínosná, protože těmto žákům pomáhá k tomu, aby pochopili, na jakém principu jsou koncipovány úkoly, které jsou součástí didaktických testů u jednotných přijímacích zkoušek v České republice, a aby pochopili, jakým způsobem mají tyto úkoly samostatně plnit.

Graf č. 14 – Příprava na přijímací zkoušky v online výuce

(Zdroj: vlastní)

Graf č. 15 – Efektivita přípravy na přijímací zkoušky v online výuce

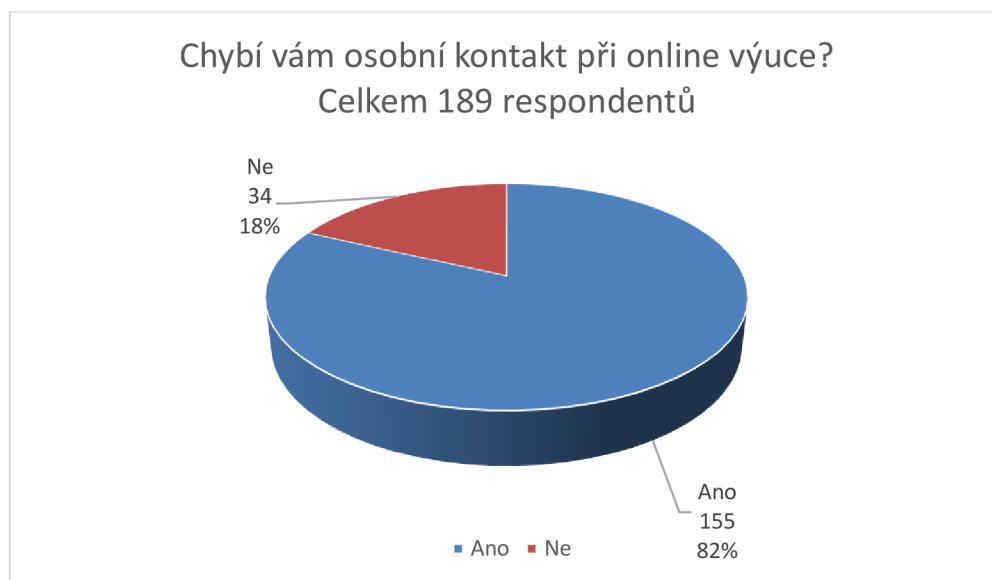
(Zdroj: vlastní)

7.10 Absence osobního kontaktu

V naší diplomové práci jsme zkoumali, jestli žákům při online výuce chybí osobní kontakt jak s vyučujícím, tak se spolužáky, který ve virtuální třídě není možný.

Zjistili jsme, že 82 %, tedy 155 žákům, osobní kontakt při online výuce nechybí. Z celkového počtu 189 žáků, kteří se online výuky účastní, pouze 18 %, tedy 34 žáků, odpovědělo, že jim osobní kontakt chybí.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že se nepotvrdilo naše očekávání, že žákům, kteří se účastní synchronní online výuky ve Školách na konci světa, chybí při výuce osobní kontakt, a to jednak se spolužáky, jednak s učitelem, což může být zapříčiněno také tím, že zhruba čtvrtina žáků, kteří se pravidelně účastní online hodin, jsou žáci se zdravotním znevýhodněním, pro které nemusí být snadné zapadnout do třídního kolektivu v tradiční škole, byť je díky inkluzi na českých školách čím dál tím víc a více tříd, ve kterých jsou žáci jak bez zdravotního znevýhodnění, tak žáci se zdravotním znevýhodněním.

Graf č. 16 – Chybí vám osobní kontakt při online výuce?

(Zdroj: vlastní)

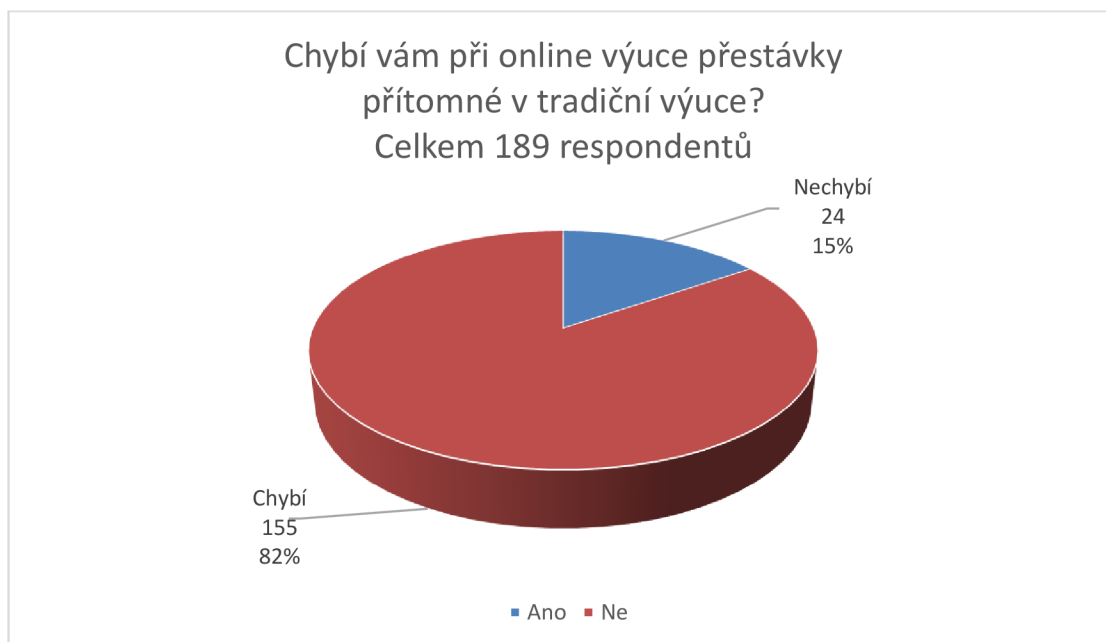
7.11 Přestávky

Zkoumali jsme, jestli individuálně vzdělávaným žákům, kteří se účastní synchronní online výuky, chybí přestávky, které jsou součástí tradiční výuky.

Z celkového počtu 189 dotazovaných žáků, 82 %, tedy 155 žákům, přestávky nechybí. Přestávky chybí pouze 18 %, tedy 34 žákům.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že přestávky individuálně vzdělávaným žákům ve Školách na konci světa Březová nechybí. Zjistili jsme také, že přestávky chybí těm žákům, kterým chybí osobní kontakt se svými spolužáky

a s vyučujícím, tedy těm žákům, které jsme zmiňovali v podkapitole výše.

Graf č. 17 – Chybí vám při online výuce přestávky přítomné v tradiční výuce?

(Zdroj: vlastní)

7.12 Setkávání online spolužáků

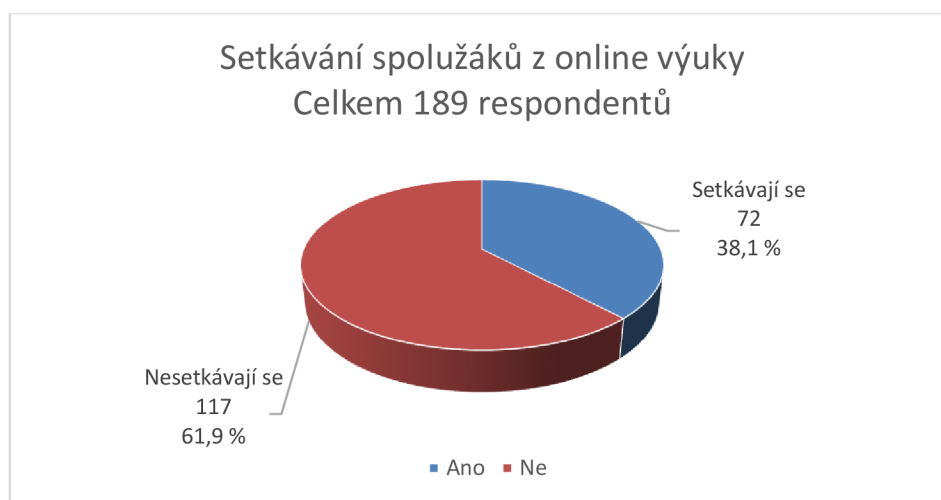
Protože se online výuka uskutečňuje ve virtuální třídě, zkoumali jsme, jestli se žáci setkávají i mimo samotné vyučovací hodiny, a pokud ano, tak jakým způsobem.

Zjistili jsme, že 61,9 %, tedy 117 žáků, se nesetkává se svými spolužáky. Zjistili jsme ale také, že se 38,1 %, tedy 72 žáků, se svými spolužáky setkává, i když neprobíhá online výuka.

U této otázky jsme dali žákům možnost zvolit více odpovědí. Ze 72 žáků, kteří se společně setkávají i mimo samotnou online výuku, se 52,78 %, tedy 38 žáků, setkává prostřednictvím aplikace MS Teams, a to tím způsobem, že pořádají vlastní videohovory. Dále bylo zjištěno, že 27,78 %, tedy 20 žáků, se setkává osobně a že 76,39 %, tedy 55 žáků, se setkává prostřednictvím sociálních sítí.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že nadpoloviční většina žáků se setkává pouze při online výuce, a to konkrétně ve virtuální třídě, když probíhá online hodina,

můžeme však také říci, že menší polovina individuálně vzdělávaných žáků dané základní školy se setkává i jindy než při online výuce, a to především opět ve virtuálním prostředí, jako je například videohovor v aplikaci MS Teams či platformy jako například Facebook, TikTok a Instagram, ale někteří žáci se dokonce setkávají i osobně, a to po domluvě se svými zákonnými zástupci. Z výsledků, které jsme prostřednictvím tohoto zkoumaného tématu zjistili, vyplývá, že online výuka, byť se uskutečňuje ve virtuálním prostředí, pomáhá individuálně vzdělávaným žákům navázat nové přátelské vztahy, i když mnohá přátelství zůstávají pouze ve virtuálním světě, což může být zapříčiněno z toho důvodu, že individuálně vzdělávaní žáci, kteří se účastní online výuky ve Školách na konci světa Březová, žijí jednak v různých krajích a místech České republiky, ale jednak také v různých zemích na světě, takže osobní kontakt by mnohdy reálně nebyl možný.

Graf č. 18 – Setkávání spolužáků z online výuky

(Zdroj: vlastní)

7.13 Zlepšení komunikace díky online výuce

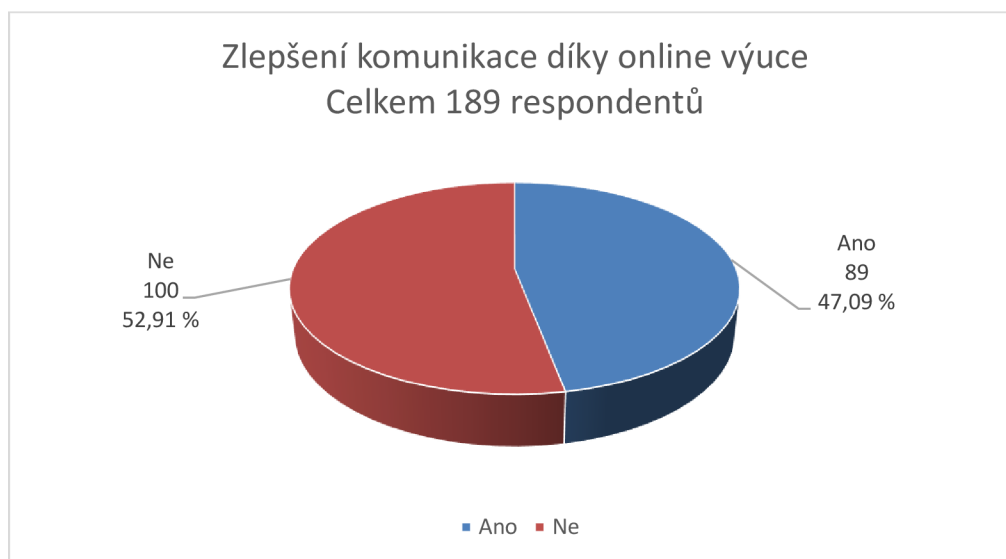
Ve výzkumu jsme také zkoumali, jestli online výuka pomáhá individuálně vzdělávaným žákům ke zlepšení komunikace s ostatními lidmi.

Zjistili jsme, že 47,09 %, tedy 89 žákům, online výuka skutečně pomáhá v tom, aby se zlepšily jejich komunikační schopnosti v samotném komunikačním aktu. Zjistili jsme ale také, že 52,91 % procentům, tedy 100 žákům, online výuka ke zlepšení komunikace nepomáhá.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že necelé polovině individuálně vzdělávaných žáků, kteří se účastní online výuky, tato online výuka pomáhá ke zlepšení

komunikace s ostatními lidmi, v tomto případě hovoříme převážně o žácích, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění. Téměř všichni žáci, kteří trpí poruchami autistického spektra, do dotazníkového šetření uvedli, že jim online výuka pomáhá, aby byli schopni lépe zvládat komunikační situace, hovoříme zde o celých 91,67 %, tedy 11 žácích z celkového počtu 12 žáků, kteří trpí nějakou formou této poruchy, což může být zapříčiněno tím, že právě pro tyto žáky je komunikace se svým okolím velmi obtížná, protože tito žáci mají svůj vlastní řád, kterým se řídí jejich svět, a pokud tento řád naruší, vyvede je to z míry, což také může bránit k úspěšnému komunikačním procesu. Další velkou skupinou žáků, kteří uvedli, že jim online výuka pomáhá zvládat komunikační situace, jsou žáci, kteří trpí poruchami pozornosti, duševními nemocemi či kombinovaným postižením. To, že online výuka pomáhá ke zvládnutí komunikačního procesu právě žákům s nějakou formou zdravotního znevýhodnění, může být zapříčiněno i tím, že se tito žáci mohli při plnění povinné školní docházky na běžné škole stát terčem posměchů zapříčiněným právě jejich zdravotním znevýhodněním, což mohlo vést k tomu, že se tito žáci uzavřeli a nechtěli komunikovat s lidmi ve svém okolí, a tím, že při online výuce nejsou vidět, pro ně může být snazší komunikovat.

Potvrdilo se tedy naše očekávání, že žákům s poruchami autistického spektra, ale nejen těmto žákům, ale i žákům jinak zdravotně znevýhodněným online výuka skutečně pomáhá při komunikačním procesu, aby ztratili ostych a aby dokázali s lidmi ve svém okolí lépe komunikovat.

Graf č. 19 – Zlepšení komunikace díky online výuce
(Zdroj: vlastní)

7.14 Technické potíže při online výuce

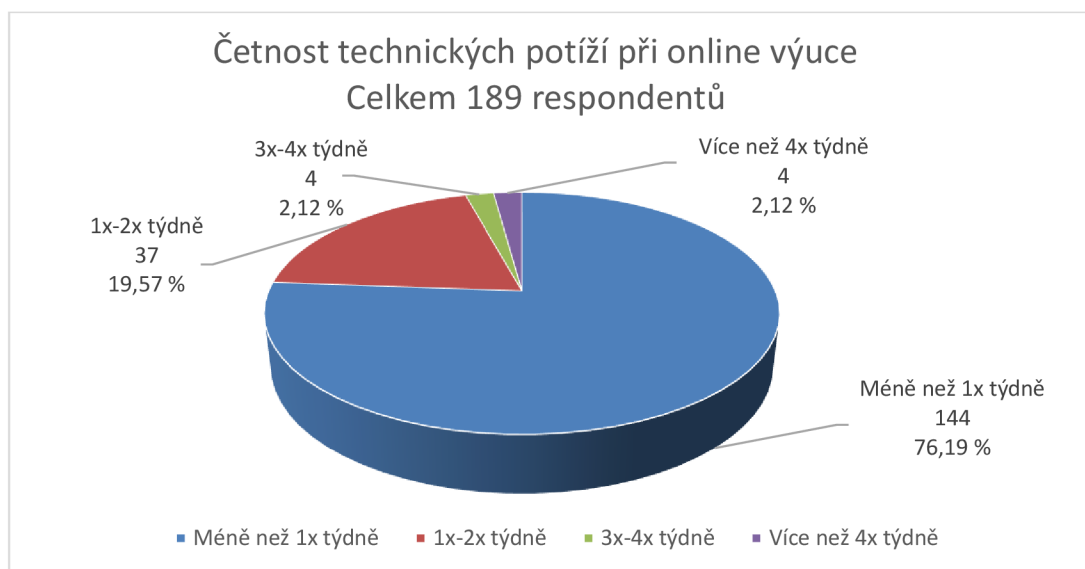
Další téma, které jsme zkoumali, se týkalo technických potíží, které jsou v souvislosti s tím, že online výuka probíhá prostřednictvím aplikace MS Teams, a proto je k jejímu průběhu bez obtíží zapotřebí stabilní internetové připojení, nevyhnutelné. Zkoumali jsme tedy četnost a způsoby technických potíží.

Zjistili jsme, že 93,65 %, tedy 177 žáků, nemá technické potíže pravidelně, a že 6,35 %, tedy 12 žáků, se potýká s technickými potížemi pravidelně.

Dále jsme zjistili, že 76,19 %, tedy 144 žákům, se při online hodině přeruší hovor méně než 1x za týden, že 19,57 %, tedy 37 žákům, se hovor přeruší 1x až 2x za týden, že 2,12 %, tedy 4 žákům, se hovor přeruší 3x až 4x za týden a že 2,12 %, tedy 4 žákům, se hovor přeruší více než 4x za týden.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že individuálně vzdělávání žáci, kteří se účastní online výuky v dané konkrétní základní škole, nemají technické potíže při online výuce často, že výskyt technických potíží není pravidelný, můžeme však také říci, že technické potíže, byť nejsou v průběhu online hodin pravidelné, mohou být pro žáky nepříjemné, protože pokud tyto potíže nastanou, jsou žáci rázem mimo virtuální třídu, a tak jim uniknou informace, které jsou v době, kdy se žákům hovor přerušil, v online hodině sdělovány, což by se při tradiční výuce v tradiční třídě nestalo.

Na základě analýzy dat se tedy potvrdilo naše očekávání, že individuálně vzdělávání žáci ve Školách na konci světa mají, i když ne pravidelně, při synchronní online výuce technické potíže, protože online výuka je závislá na stabilním připojení k internetu.

Graf č. 20 – Četnost technických potíží při online výuce
(Zdroj: vlastní)

7.15 Náročnost plněných úkolů v online hodinách českého jazyka

Protože se naše diplomová práce zaměřuje především na online výuku českého jazyka, které se pravidelně účastní individuálně vzdělávaní žáci ve Školách na konci světa, zkoumali jsme, jestli žákům úkoly, které jsou v těchto online hodinách plněny, vyhovují a do jaké míry jsou pro ně náročné.

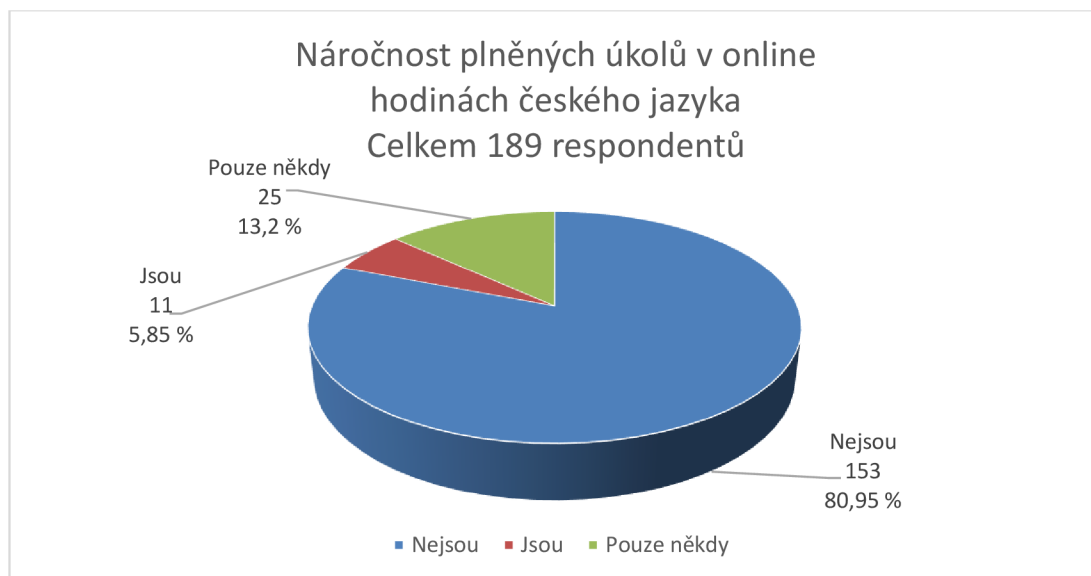
Zjistili jsme, že plněné úkoly a probíraná cvičení vyhovují 97,88 %, tedy 185 žákům, a že 2,12 %, tedy 4 žákům, tyto úkoly a cvičení nevyhovují.

Dále jsme zjistili, že plněné úkoly a probíraná cvičení nejsou náročné pro 80,95 %, tedy pro 153 žáků, pro 5,85 %, tedy 11 žáků, jsou úkoly a cvičení náročné a pro 13,2 %, tedy pro 25 žáků, jsou úkoly a cvičení náročné pouze někdy.

Zjistili jsme také, že 75,66 %, tedy 143 žáků, vnímá cvičení a úkoly, které jsou v online hodinách dělány, jako zábavné, zatímco 24,34 %, tedy 46 žáků, vnímá cvičení a úkoly jako nudné.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že synchronní online výuka českého jazyka vyhovuje téměř všem individuálně vzdělávaným žákům ve Školách na konci světa. Dále můžeme také říci, že více než tři čtvrtiny žáků online výuka českého jazyka navíc baví, že pro ně úkoly a cvičení, které se v online výuce dělají, nejsou náročné a že je zvládají bez větších obtíží, což může souviset také s tím, že se tito žáci online výuky českého jazyka účastní pravidelně a že si již zvykli na systém této synchronní online výuky, který jim nabízí Školy na konci světa.

Zjistili jsme však také, že necelou jednu čtvrtinu žáků online výuka českého jazyka nebaví, a můžeme tedy říci, že jsou pro ně tyto online hodiny nudné a že je navštěvují spíše z toho důvodu, že jim to nařizuje zákonný zástupce, aby se alespoň nějakým způsobem stali součástí školního, byť virtuálního kolektivu.

Graf č. 21 – Náročnost plnění úkolů v online hodinách českého jazyka
(Zdroj: vlastní)

7.16 Důležitost názorné ukázky v online výuce českého jazyka

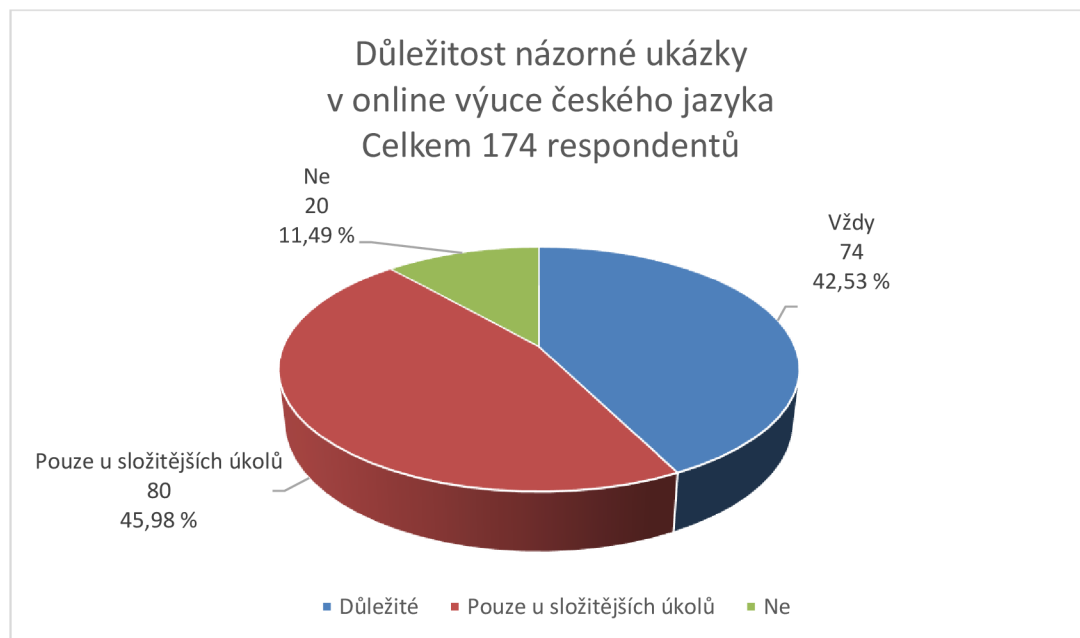
Zkoumali jsme, jestli je pro individuálně vzdělávané žáky důležité, aby byla provedena názorná ukázka, jak mají plnit zadaný úkol či cvičení, a to z toho důvodu, že online výuky, jak jsme již uvedli výše v této diplomové práci, se účastní i žáci se zdravotním znevýhodněním.

Tato otázka byla v dotazníku označena jako nepovinná a odpovědělo na ni 174 žáků. Zjistili jsme, že pro 42,53 %, tedy 74 žáků, je důležité, aby učitel vypracoval první úkol ze cvičení na tabuli, pro 45,98 %, tedy 80 žáků, je názorná ukázka důležitá pouze u složitějších úkolů a cvičení a zhruba 11,49 %, tedy 20 žákům, nezáleží na tom, jestli bude názorná ukázka provedena.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že pro převážnou většinu žáků je důležité, aby byla na tabuli vypracována názorná ukázka toho, jak mají žáci úkoly a cvičení zpracovávat, aby byli žáci poté schopni pracovat samostatně.

Můžeme také říci, že mezi žáky, pro které není důležité, aby byla provedena názorná ukázka, je převážná většina těch žáků, se kterými je při online výuce přítomen jejich zákonný zástupce. Můžeme tedy také říci, že názorná ukázka je důležitá převážně pro ty žáky, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění, nebo pro ty žáky, se kterými není při online výuce jejich zákonný zástupce, což může souviset s tím, že žáci se zdravotním

znevýhodněním potřebují rozdílní čas na práci, to jsme již zmiňovali výše v našem výzkumu, a také s tím, že právě tito žáci, tedy žáci se zdravotním znevýhodněním, mohou mít nižší sebevědomí a méně si věřit než žáci bez zdravotního znevýhodnění.

Graf č. 22 – Důležitost názorné ukázky v online výuce českého jazyka
(Zdroj: vlastní)

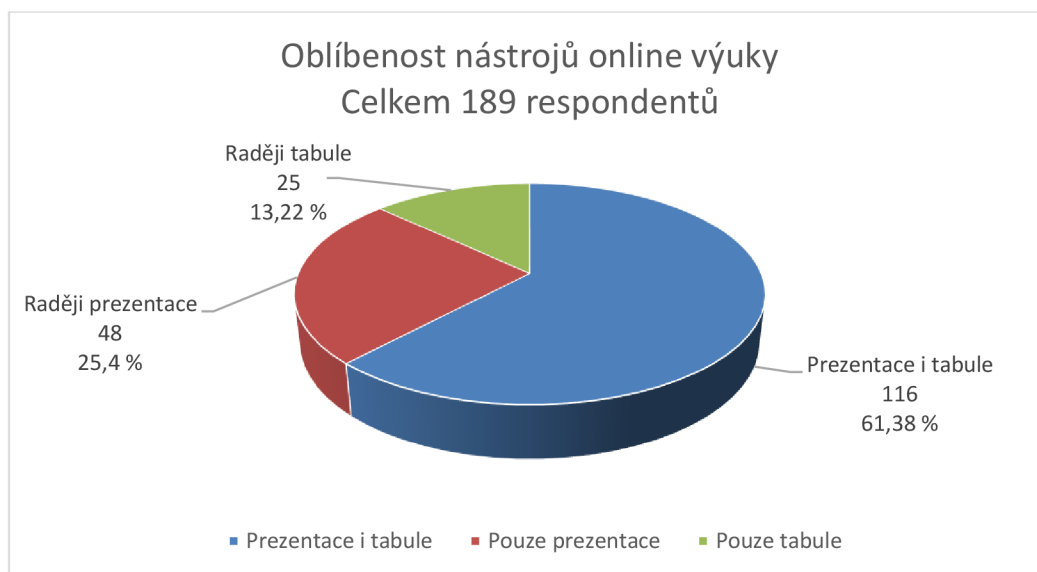
7.17 Nástroje online výuky

Výše v této diplomové práci jsme popisovali, s jakými nástroji pracují učitelé ve Školách na konci světa při online výuce, převážně pak při online výuce českého jazyka, popsali jsme tedy, že učitel může pracovat buď s powerpointovými prezentacemi, nebo s bílou tabulí, takzvanou whiteboard. Zkoumali jsme tedy, jestli žáci pracují raději s prezentacemi nebo s tabulí.

Zjistili jsme, že 61,38 %, tedy 116 žákům, vyhovuje jak práce s prezentacemi, tak práce s tabulí, dále jsme zjistili, že 25,4 %, tedy 48 žáků, pracuje raději s prezentacemi, a také jsme zjistili, že 13,22 %, tedy 25 žáků, pracuje raději s tabulí.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že více než polovině žáků vyhovují oba nástroje, které jsou v online hodinách českého jazyka využívány, že jedna čtvrtina žáků pracuje raději s prezentacemi, což je pravděpodobně zapříčiněno tím, že pokud učitel pracuje s prezentací, žáci do ní bez jeho souhlasu nemohou psát, a tak žáci nemají v hodině možnost pro narušování výuky, zatímco pokud učitel pracuje s tabulí, mohou žáci to, co je

na tabuli vloženo, smazat, nebo na tabuli svévolně psát, což může být také jeden z důvodů, proč minimum žáků pracuje raději s tabulí.

Graf č. 23 – Oblíbenost nástrojů online výuky

(Zdroj: vlastní)

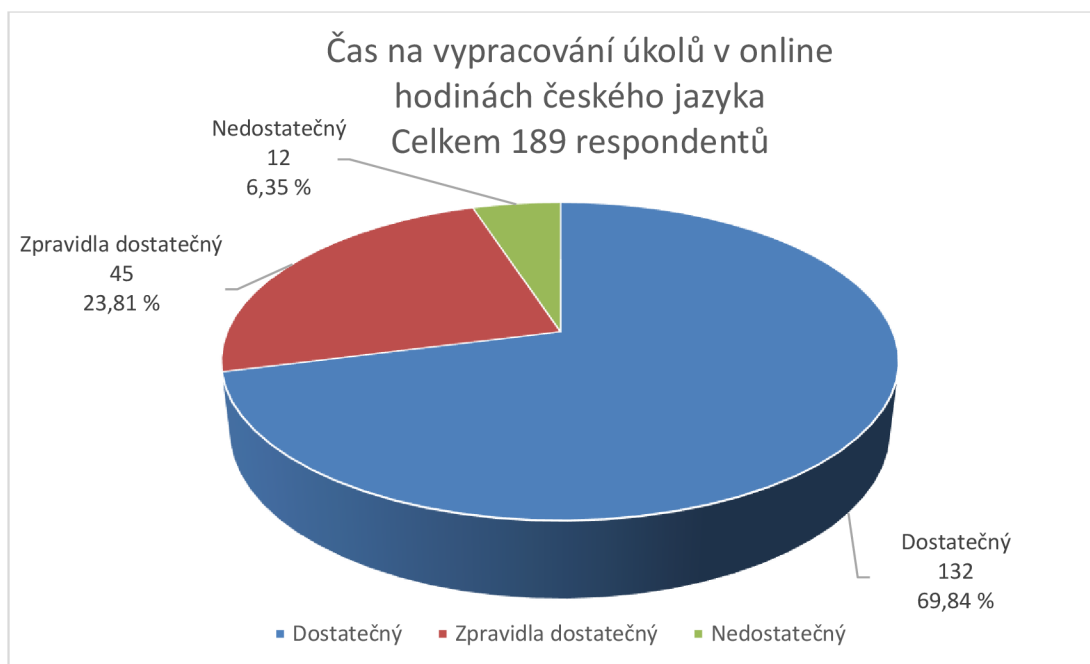
7.18 Čas na vypracování úkolů v online hodinách českého jazyka

Protože se synchronní online výuky českého jazyka účastní jak žáci bez zdravotního znevýhodnění, tak žáci se zdravotním znevýhodněním, zkoumali jsme, jestli tito žáci mají v online hodinách dostatek času na vypracování úkolů.

Zjistili jsme, že 69,84 %, tedy 132 žáků, považuje čas za dostatečný, 23,81 %, tedy 45 žáků, zpravidla považuje čas za dostatečný a 6,35 %, tedy 12 žáků, považuje čas za nedostatečný.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že většině individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa, kteří se pravidelně účastní online výuky českého jazyka, připadá čas, který mají na vypracování cvičení a úkolů, dostatečný, můžeme však také říci, že minimum žáků, což jsou převážně žáci se zdravotním znevýhodněním, považují čas, který mají na vypracování cvičení a úkolů, za nedostatečný, což je zapříčiněno také tím, že těmto žákům, jak jsme již prostřednictvím analýzy výzkumu zjistili, připadají úkoly, které jsou v online hodinách českého jazyka plněny, náročné, ale hlavně pro to, že tito žáci, tedy žáci se zdravotním znevýhodněním, potřebují pro plnění úkolů více času než žáci bez

zdravotního znevýhodnění, protože převážně žáci s poruchami autistického spektra mají svůj osobitý způsob a řád pro plnění úkolů, ale také pro plnění všech svých povinností.

Graf č. 24 – Čas na vypracování úkolů v online hodinách českého jazyka

(Zdroj: vlastní)

7.19 Zlepšení prospěchu individuálně vzdělávaných žáků

Protože naším cílem v této diplomové práci je zjistit, zda je online výuka pro individuálně vzdělávané žáky ve Školách na konci světa efektivní, zaměřili jsme se ve výzkumném šetření také na skutečnost, jestli mají tito žáci právě díky online výuce lepší známky.

Zjistili jsme, že 70,9 %, tedy 134 žáků, má díky online výuce lepší hodnocení, než když navštěvovali tradiční školu. Zjistili jsme také, že 24,87 %, tedy 47 žáků, nedokáže posoudit, jestli má díky online výuce lepší známky a že 4,23 %, tedy 8 žáků, nemá díky online výuce lepší známky.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že většině žáků se díky online výuce zlepšily známky, že tedy prospívají lépe, když jsou na individuálním vzdělávání, než když plnili povinnou školní docházku na tradiční škole, mezi těmito žáky jsou téměř všichni žáci, kteří trpí nějakým zdravotním znevýhodněním.

Můžeme také říci, že jedna čtvrtina žáků nedokáže posoudit, jestli se jim prospěch ve škole zlepšil, a to z toho důvodu, že asi polovina z těchto žáků, tedy asi 24 žáků, nikdy

neplnilo povinnou školní docházku v tradiční škole, protože jsou na individuálním vzdělávání již od mladšího školního věku, což jim znemožňuje porovnat, při které formě výuky je jejich prospěch lepší. Můžeme však také říci, že minimu z dotazovaných žáků se školní prospěch nezlepšil, což může být zapříčiněno i tím, že těmto žákům nemusí forma online výuky vyhovovat.

Naše očekávání, že individuálně vzdělávaným žákům, kteří se účastní online výuky ve Školách na konci světa Březová, tato forma výuky pomáhá k dosažení lepších výsledků ve vzdělávání, se tedy potvrdilo.

Graf č. 25 – Zlepšení prospěchu individuálně vzdělávaných žáků díky online výuce
(Zdroj: vlastní)

7.20 Pohled na online vzdělávání samotných žáků

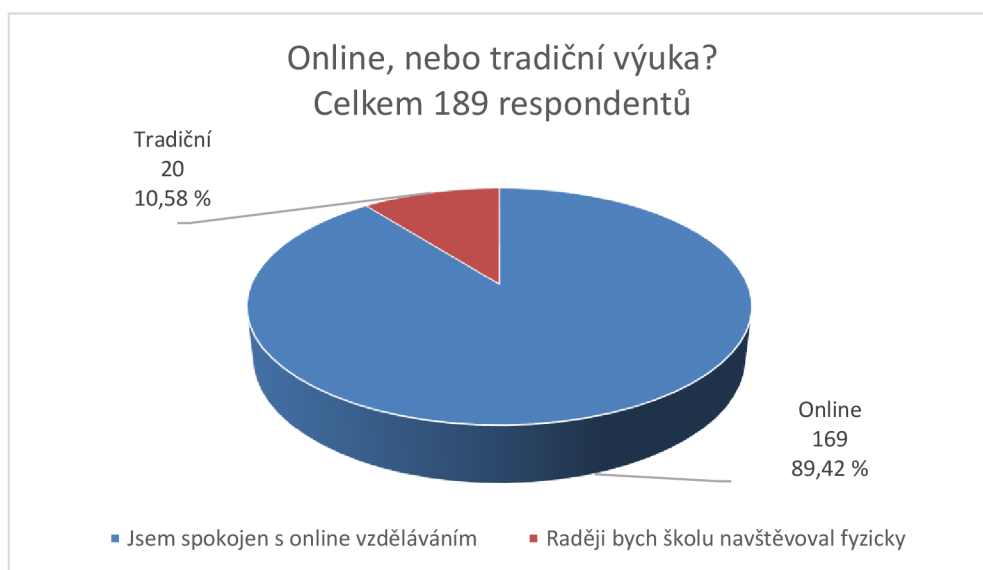
Závěrem našeho dotazníkového šetření jsme se individuálně vzdělávaných žáků zeptali, jak by se rozhodli, pokud by si mohli vybrat, zda by navštěvovali školu raději fyzicky, nebo by se raději vzdělávali online.

Zjistili jsme, že 89,42 %, tedy 169 žáků, by se raději vzdělávali online, zatímco

10,58 %, tedy 20 žáků, by raději školu navštěvovalo fyzicky.

Na základě zjištěných dat můžeme tedy říci, že převážné většině individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa online vzdělávání a samotná online výuka

vyhovuje, což může být zapříčiněno tím, že tito žáci nemohou nebo nechtějí z nějakých závažných důvodů plnit povinnou školní docházku v tradiční škole. Mezi individuálně vzdělávanými žáky dané konkrétní základní školy jsou ale i jedinci, kteří by raději plnili povinnou školní docházku fyzicky, a to v tradiční škole, což může být zapříčiněno právě tím, že jim systém online výuky nevyhovuje, nebo že jim chybí osobní kontakt se spolužáky či s ostatními osobami, které se podílejí na edukačním procesu v edukačním prostředí v tradiční škole.

Graf č. 26 – Míra spokojenosti s online výukou

(Zdroj: vlastní)

8 Shrnutí výzkumu

V závěrečné kapitole této diplomové práce shrneme, k jakým výsledkům výzkumu jsme prostřednictvím analýzy dotazníkového šetření dospěli, jestli se naplnila naše očekávání, a také předložíme skutečnosti, díky nimž jsme došli k závěru, že online výuka individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa Březová je skutečně efektivní formou výuky, i když má svá úskalí.

8.1 Shrnutí

Diplomová práce je koncipována jako případová studie jedné základní školy, a to základní školy, která je součástí komplexu tří škol, vlastním názvem Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová.

Jak jsme již zmiňovali výše v této diplomové práci, cílem našeho výzkumu bylo zjistit, jestli je online výuka, převážně pak online výuka českého jazyka, ve Školách na konci světa Březová efektivní, tedy jestli je tento způsob výuky pro žáky účinný, jakým způsobem samotná online výuka probíhá a jaká jsou její specifika.

V teoretické části této diplomové práce jsme popsali specifika komplexu tří škol, tedy střední odborné školy, základní školy a mateřské školy sídlící v obci Březová u Uherského Brodu, vlastním názvem Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola Březová. Popsali jsme, jak se z malé venkovské školy, která neměla ani 40 žáků, stal komplex tří škol, který má nyní na základním vzdělávání přes 1000 žáků. Představili jsme také ředitele školy PaedDr. Ludvíka Zimčíka, statutární zástupkyni školy Mgr. Markétu Hudákovou, zástupkyni pro střední školu Mgr. Hanu Staňovou, zástupce pro základní školu Mgr. Jiřího Miškara, zástupkyni pro individuálně vzdělávané žáky Mgr. Kateřinu Pražákovou a zástupce pro Certis Mgr. Vojtěcha Krále.

Dále jsme popsali možnosti online vzdělávání v České republice a specifikovali jsme distanční vzdělávání.

Podrobně jsme se zabývali systémem online vzdělávání ve Školách na konci světa Březová, tedy jak toto online vzdělávání probíhá, jaké jsou jeho možnosti, jak probíhá synchronní online výuka, jaké nástroje je možno v této formě výuky použít, jak jsou uskutečňovány třídní schůzky se zákonnými zástupci individuálně vzdělávaných žáků, jak jsou těmto zákonným zástupcům a individuálně vzdělávaným žákům samotný

zprostředkovány informace, které se týkají online vzdělávání, online hodin a samotného přezkoušení.

Předložili jsme také systém přezkoušení, který je pro individuálně vzdělávané žáky od roku 2020 uskutečňován pouze distanční formou, a to z důvodu nepříznivé pandemické situace, která je způsobena onemocněním COVID-19.

Zabývali jsme se také legislativním ukotvením individuálního vzdělávání v České republice, které stanovuje a upravuje školský zákon, vlastním názvem Školský zákon

č. 561/2004 Sb.

Zaměřili jsme se také na přechod všech žáků, nejen tedy těch individuálně vzdělávaných, na online výuku v době kulminace viru SARS-CoV-2, kdy nebylo možné, a to kvůli nepříznivé pandemické situaci, aby žáci plnili povinnou školní docházku za osobní přítomnosti ve škole.

V teoretické části práce jsme se také zaměřili na zjištění Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které se týkalo skutečností, jak školy v základním vzdělávání v České republice vládly přechod na distanční výuku v době pandemie onemocnění COVID-19.

V praktické části práce jsme provedli na základě dotazníkového šetření výzkum, jehož výsledky jsme analyzovali a předložili v sedmé kapitole této diplomové práce. Shrnutí výsledků výzkumu, potvrzení či vyvrácení očekávání, která jsme měli, a naplnění cíle diplomové práce shrnujeme v podkapitolách níže.

8.2 Shrnutí výsledků výzkumu

Prostřednictvím analýzy dotazníkového šetření jsme zjistili, že online výuky ve školách na konci světa Březová se účastní více chlapců než dívek, a to 55,56 % chlapců a 44,44 % dívek. Nejčastěji se online výuky účastní žáci staršího školního věku, tedy žáci ve věku 11 až 16 let. Můžeme tedy říci, že nejvíce se online výuky účastní chlapci staršího školního věku.

Pravidelně, tedy 2x týdně, se online výuky účastní 82,54 % žáků, nepravidelně se jí účastní 12,7 % žáků a 1x týdně 4,76 % žáků.

Převážná většina žáků, která se účastní online výuky, představuje žáky bez zdravotního znevýhodnění, těchto žáků je 75,13 %. Žáci, kteří se pravidelně účastní online výuky a mají nějaké zdravotní znevýhodnění, čítají 24,87 %.

Žáci, kteří mají nějaké zdravotní znevýhodnění a účastí se online výuky, jsou převážně žáci se specifickými poruchami učení, žáci s poruchami pozornosti, a to jak žáci s poruchami pozornosti bez hyperaktivity, tak žáci s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou, žáci s poruchami autistického spektra, žáci s tělesným postižením, žáci s duševními poruchami a žáci s kombinovaným postižením.

Zákonný zástupce plní při individuálním vzdělávání žáků důležitou roli, je přítomen při online výuce u 42,86 % žáků, a to buď pravidelně, nebo nepravidelně. Samostatně, tedy bez přítomnosti zákonného zástupce, se online výuky účastní 57,14 % žáků. Pokud je při online výuce přítomen se žákem jeho zákonný zástupce, pomáhá mu až v 62,96 % plnit cvičení a úkoly, které jsou v online výuce zadávány, pokud si žák se zadáním neví rady. Pravidelně se zadáním a plněním úkolů pomáhá zákonný zástupce 7,41 % žáků.

Téměř tři čtvrtiny žáků plní úkoly k přezkoušení samostatně, a to 68,78 % žáků. Větší čtvrtině žáků, tedy 28,04 % žáků, zákonný zástupce úkoly k přezkoušení pouze kontroluje a 3,17 % žáků pomáhá zákonný zástupce úkoly vypracovat. Ti žáci, kteří vypracovávají úkoly k přezkoušení společně se svým zákonným zástupcem, jsou převážně žáci s poruchami autistického spektra, tedy žáci zdravotně znevýhodnění.

Převážná většina žáků, tedy až 78,84 % žáků, při online výuce aktivně pracuje a komunikuje jak s vyučujícím, tak s ostatními spolužáky ve virtuální třídě. Pasivně se online výuky účastní méně než čtvrtina žáků, což činí 21,16 %, tyto žáci při online výuce pouze poslouchají a mohou si k sobě psát poznámky k probíranému tématu. Většina žáků, která se nezapojuje aktivně v průběhu online výuky, čítá velmi často žáky se zdravotním znevýhodněním.

V online hodinách zpravidla neprobíhá zkoušení, a pokud probíhá, tak žáci nejsou známkováni. Domácí úkoly jsou individuálně vzdělávaným žákům při online výuce zadávány zřídka, pokud však zadány jsou, jejich splnění je dobrovolné.

Více než polovina, tedy 59,79 % žáků, má při online výuce větší prostor pro sebevyjádření než při plnění povinné školní docházky v běžné škole. Větší čtvrtina, tedy 29,1 % žáků, neví, jestli má větší prostor pro sebevyjádření, a malé množství žáků, tedy 11,11 %, nemá ve virtuální třídě větší prostor pro vyjadřování než v běžné třídě.

Některým žákům, přesně řečeno 5 %, vadí, že se online výuky účastní najednou mnoho žáků, protože pak nemají klid, který potřebují pro plnění úkolů, a ostatní virtuální spolužáci je při práci ruší, zde opět hovoříme převážně o žácích se zdravotním znevýhodněním, a to nejvíce o žácích s poruchami pozornosti bez hyperaktivity, či o žácích s poruchami pozornosti spojenými s hyperaktivitou.

Online výuka je na základě analýzy dat pro všechny žáky, kteří se jí účastní, přínosná, protože jim pomáhá lépe pochopit učivo, které je probíráno. Byť je spolu s některými žáky při online výuce jejich zákonný zástupce, který může žákům v případě potřeby radit, můžeme říci, že samotná online výuka pomáhá žákům k tomu, aby si učivo osvojili.

V online hodinách u žáků staršího školního věku probíhá příprava na jednotné přijímací zkoušky na střední školy. Pokud tato příprava v online hodinách probíhá (probíhá převážně v online hodinách 8. až 9. ročníku), tak je pro 98,17 % žáků přínosná, protože díky této přípravě pak dokáží žáci snáze samostatně plnit úkoly, které jsou součástí didaktických testů u jednotné přijímací zkoušky v České republice.

Fyzický kontakt, který při online výuce ve virtuální třídě není možno realizovat, nechybí převážně většině žáků, tedy 82 %. Absenci fyzického kontaktu postrádá ani ne čtvrtina žáků, a to 18 %.

Stejně jako většině, tedy 18 % individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa, nechybí fyzický kontakt, nepostrádají také tito žáci ani přestávky, které jsou součástí při plnění povinné školní docházky v tradiční škole.

Někteří virtuální spolužáci se potkávají i mimo online výuku, je jich 38,1 %, a to převážně prostřednictvím videohovorů v aplikaci MS Team nebo prostřednictvím sociálních sítí, necelá čtvrtina z těch žáků, kteří se setkávají, se však setkává také osobně. Můžeme tedy říci, že online výuka pomáhá individuálně vzdělávaným žákům k nalézání a upevňování přátelství.

Ve zlepšení komunikace pomáhá online výuka téměř polovině, tedy 47,09 % žákům, a to dokonce téměř všem žákům, kteří trpí poruchami autistického spektra, či těm žákům, kteří jsou jinak zdravotně znevýhodnění.

Nepravidelně se u žáků při online výuce vyskytují technické potíže, žákům se kupříkladu přerušuje hovor, což pro žáky není příjemné, ale s těmito technickými potížemi se pravidelně potýká pouze minimum žáků, a to 2,12 %.

Synchronní online výuka českého jazyka vyhovuje téměř všem žákům, tedy 97,88 %. Cvičení a úkoly, které jsou v online hodinách českého jazyka plněny, nejsou náročné pro více než tři čtvrtiny žáků, tedy pro 80,92 %. Mezi žáky, kterým přijdou zadání cvičení a úkoly v českém jazyce náročná, jsou opět žáci se zdravotním znevýhodněním.

Pro menší polovinu žáků, kteří se účastní online výuky, je důležité, aby byla provedena názorná ukázka toho, jak má být plněno zadání, tito žáci činí 42,53 %. Pro 45,98 % žáků je názorná ukázka důležitá pouze v případě, že se jedná o složitější cvičení, se kterým by si neporadili sami. Názorná ukázka je důležitá také pro ty žáky, kteří se účastní online výuky sami, se kterými tedy není při online výuce jejich zákonný zástupce.

Více než polovina žáků, tedy 61,38 %, nepreferuje určitý nástroj výuky, tedy ani prezentaci PowerPoint, ani bílou tabuli neboli whiteboard. Čtvrtina žáků však pracuje raději s tabulí a necelých 13,22 % žáků preferuje bílou tabuli neboli whiteboard. Pokud je při online výuce požívána prezentace PowerPointu, má učitel lepší podmínky pro udržení kázně, protože žáci bez toho, aniž by jim učitel předal pravomoc, nemohou do prezentace ani vpisovat, ani s ní jakkoli manipulovat. S úkoly a cvičeními, tedy se zadáním vloženým na tabuli, mohou žáci hýbat, mohou však také na tabuli psát, a tímto způsobem tedy mohou jednak kázeň, jednak výuku samotnou narušovat.

Necelým třem čtvrtinám, tedy 69,84 % individuálně vzdělávaných žáků, kteří se účastní online výuky, přijde čas, který mají pro vypracování úkolů, dostatečný. Další čtvrtina žáků zpravidla považuje čas pro plnění zadání úkolů a cvičení jako dostatečný a minimum žáků, toto minimum čítá 6,35 %, považuje čas na plnění úkolů a cvičení za nedostatečný, opět hovoříme o žácích se zdravotním znevýhodněním, pro které jsou úkoly zadávané v online hodinách českého jazyka náročnější.

Ke zlepšení prospěchu díky online výuce došlo u necelých tří čtvrtin žáků, tedy u 70,9 % žáků. Jedna čtvrtina žáků nedokáže posoudit, jestli mají díky online vzdělávání a online výuce samotné lepší prospěch, a pouhé 4,23 % žáků si svůj prospěch díky online výuce nezlepšili.

Individuálně vzdělávaným žákům ve Školách na konci světa Březová online vzdělávání a online výuka převážně vyhovuje, 89,42 % žáků je rádo, že se vzdělává doma, avšak 10,58 % žáků by raději plnilo povinnou školní docházku v tradiční škole, raději by školu tedy navštěvovali fyzicky.

8.3 Potvrzení či vyvrácení očekávání

Protože je online výuka pro individuálně vzdělávané žáky dobrovolná, očekávali jsme, že se jí tito žáci zúčastňují z toho důvodu, že jim právě online výuka pomáhá lépe zvládnout probírané učivo, pomáhá jim k dosažení lepších výsledků ve vzdělávání, pomáhá jim také s přípravou na střední školy, a tak že je pro ně efektivní. Toto očekávání jsme potvrdili, a to z toho důvodů, že individuálně vzdělávaní žáci, kteří se pravidelně účastní online výuky ve Školách na konci světa, díky online výuce zpravidla lépe zvládají probírané učivo, online výuka jim skutečně pomáhá k dosažení lepších výsledků ve vzdělávání, pomáhá jim s přípravou na střední školy, a proto je pro žáky efektivní.

Očekávali jsme také, že žákům s nějakou formou zdravotního znevýhodnění, převážně pak žákům s poruchami autistického spektra, pomáhá online výuka k tomu, aby zlepšili svou komunikaci s ostatními lidmi. Toto očekávání jsme potvrdili, protože podle analýzy získaných dat online výuka skutečně pomáhá pomoci individuálně vzdělávaným žákům zlepšit své komunikační schopnosti, a to pak převážně žákům, kteří jsou nějak zdravotně znevýhodnění, tedy i žákům s poruchami autistického spektra.

Dále jsme očekávali, že individuálně vzdělávaným žákům pomáhají zákonní zástupci při samotné online výuce či při plnění úkolů k přezkoušení, což může efektivitu online výuky zkreslovat. Očekávání jsme potvrdili, protože zákonní zástupci skutečně plní důležitou roli u žáků, kteří jsou individuálně vzdělávaní. Více než čtvrtině žáků, jak jsme již zmínili v podkapitole výše, totiž zákonný zástupce kontroluje úkoly, které jsou určeny jako žákům výstup dokladující studium k přezkoušení, čímž může být ovlivněno výsledné hodnocení žáka, a ta může být efektivita, i když pouze v některých případech, zkreslena.

Očekávali jsme také, že online výuka se potýká s technickými potížemi, což vyplývá z toho důvodu, že k jejímu bezproblémovému chodu je zapotřebí stabilní internetové připojení, které může být snadno, například za nepříznivého počasí, ztraceno. Naše očekávání se opět potvrdilo, protože individuálně vzdělávaní žáci, kteří se účastní online výuky, se potýkají, i když ne pravidelně, s technickými problémy.

Očekávali jsme však také, že žákům bude chybět osobní kontakt s učitelem či se svými spolužáky, a to z toho důvodu, že online výuka probíhá ve virtuálním prostředí, tedy ve virtuální třídě. Naše očekávání se z velké části vyvrátilo, protože osobní kontakt nechybí více než třem čtvrtinám z dotazovaných žáků.

8.4 Naplnění cíle diplomové práce

Cílem naší diplomové práce bylo popsat specifika online výuky, převážně pak online výuky českého jazyka ve Školách na konci světa Březová, předložit, jakým způsobem samotná online výuka probíhá, a zjistit, jestli je tato forma výuky efektivní, tedy jestli je pro žáky účinná.

Můžeme tedy říci, že cíl práce jsme naplnili, protože jsme popsali specifika online výuky dané konkrétní základní školy, předložili jsme, jakým způsobem online vzdělávání a samotná online výuka ve Školách na konci světa Březová probíhá, a prostřednictvím dotazníkového šetření jsme analyzovali, zda je tato forma online výuky pro žáky efektivní.

Zjistili jsme, že byť má online výuka ve Školách na konci světa Březová svá úskalí, a to například důležitou roli zákonného zástupce, který více než čtvrtině žáků pomáhá s úkoly v online hodinách či při přezkoušení, nebo že se individuálně vzdělávání žáci, i když nepravidelně, potýkají s technickými potížemi, protože online výuka je závislá na stabilním připojení k internetu, je tato forma výuky pro žáky efektivní, protože jim pomáhá k tomu, aby lépe pochopili a zvládli učivo, k tomu, aby se lépe připravili na přijímací zkoušky na střední školy a na samotný přechod na střední školy, ale také k tomu, aby dosahovali díky této formě vzdělávání lepších výsledků, aby tedy měli lepší známky.

Online vzdělávání a samotná online výuka ve Školách na konci světa Březová je tedy pro žáky efektivní formou výuky, a to jak pro žáky, kteří trpí nějakou formou zdravotního znevýhodnění, například specifickými poruchami učení, poruchou pozornosti bez hyperaktivity, poruchou pozornosti spojenou s hyperaktivitou, poruchami autistického spektra, mentálním postižením, tělesným postižením, kombinovaným postižením či duševními nemocemi, tak pro žáky bez zdravotního znevýhodnění, kteří z nějakého důvodu nemohou nebo nechtějí plnit povinnou školní docházku v tradiční škole v České republice.

Závěr

V diplomové práci Specifika online výuky českého jazyka ve Školách na konci světa Březová jsme se zabývali fenoménem online výuky v jedné konkrétní základní škole, a to ve škole, která je kvůli svému umístění zvána na konci světa.

Naším záměrem v této práci bylo specifikovat distanční vzdělávání, online vzdělávání a online výuku, a to především u individuálně vzdělávaných žáků ve Školách na konci světa Březová, a zjistit, nakolik je žákům tato výuka prostřednictvím informačních technologií přínosná. Efektivitu online výuky jsme zkoumali prostřednictvím dotazníkového šetření, jež jsme analyzovali, graficky znázornili a připojili vlastní komentář.

V této diplomové práci jsme si tedy představili specifika online vzdělávání a online výuky, a to především online výuky českého jazyka individuálně vzdělávaných žáků Škol na konci světa Březová, konkretizovali jsme, jací žáci se online výuky účastní (například žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, žáci s poruchami autistického spektra, žáci, kteří dlouhodobě pobývají v zahraničí, žáci s poruchami pozornosti apod.), a předložili jsme, k jakým závěrům jsme prostřednictvím analýzy dotazníkového šetření dospěli, předložili jsme tedy, že online výuka je pro individuálně vzdělávané žáky ve Školách na konci světa Březová efektivní formou výuky, i když má svá úskalí.

Diplomová práce byla koncipována jako případová studie jedné konkrétní základní školy.

V teoretické části této diplomové práce jsme tedy popsali specifika komplexu tří škol, tedy střední odborné školy, základní školy a mateřské školy sídlící v obci Březová u Uherského Brodu, vlastním názvem Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola Březová, a systém online vzdělávání a online výuky v dané konkrétní škole.

V praktické části práce jsme provedli na základě dotazníkového šetření výzkum, jehož výsledky jsme analyzovali, interpretovali a předložili.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Blábolil, R. (2013). *Marketing na sociálních sítích*. České Budějovice: Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky v Českých Budějovicích.
2. Bleach, F. (2011). *Každý jsme jiný*. Praha: APLA, Praha, o. s.
3. Boyd, B. (2003). *Výchova dítěte s Aspergerovým syndromem*. Praha: Portál.
4. Brcková, J., & Rukovanský, I. (2012). *Metodika online výuky*. České Budějovice: Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích.
5. Čadilová, V., Žampachová. (2017). *Rozvoj sociálních dovedností u dětí s autismem*. Praha: Pasparta Publishing s. r. o.
6. Čadilová, V., Žampachová, Z., & kolektiv. (2012). *Metodika práce se žákem s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
7. Čechová, M. (1998). *Komunikační a slohová výchova*. Praha: ISV.
8. Čechová, M. & Styblík, V. (2010). *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN.
9. Čermáková, M., Papežová, H., & Uhlíková, P. (2012). *Poruchy pozornosti a hyperaktivita (ADHD, ADD)*. Praha: Univerzita Karlova.
10. Eger, L. (2020). *E-learning a jeho aplikace*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
11. Fee, K. (2009). *Delivering E-learning*. Londýn: Kogan Page.
12. Goetz, M., & Uhlíková, P. (2012). *ADHD Porucha pozornosti s hyperaktivitou*. Praha: Galén, spol. s r. o.
13. Gordon, T. (2015). *Škola bez poražených*. Praha: Malvern.
14. Hrdlička, M. (2020). *Mýty a fakta o autismu*. Praha: Portál.
15. Hrdlička, M., & Komárek, V. (2014). *Dětský autismus*. Praha: Portál.
16. Kopecký, K. (2006). *E-learning (nejen) pro pedagogiky*. Olomouc: Hanex.
17. Kopecký, K., & Krejčí, V. (2018). *Rizika virtuální komunikace – příručka pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
18. Kopecký, K., Szotkowski, R., Kubala, L., Krejčí, V., & Havelka, M. (2021). *Moderní technologie ve výuce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
19. Mareš, J., & Křivohlavý, S. (1995). *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita.
20. Marešová, H. (2009). *E-learning v multiuživatelském virtuálním prostředí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

21. Neumajer, O., Rohlíková, L., & Zounek, J. (2013). *Učíme se s tabletem*. Praha: Wolters Kluwer.
22. Němec, J., & Vojtová, V. (2010). *Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Brno: PAIDO.
23. Pavelka, J. (1999). *Vyučovací prostředky v technické výchově*. Prešov: Prešovská univerzita.
24. Petty, G. (2013). *Moderní vyučování*. Praha: Portál, s. r. o.
25. Prekopová, J., & Schweizerová, Ch. (2008). *Neklidné dítě*. Praha: Portál.
26. Stehlíková, M. (2018). *Nadané dítě*. Praha: Grada.
27. Štěpáník, S. (2020). *Školní výprava do krajiny češtiny*. Plzeň: FRAUS.
28. Tuckermann, A., & kolektiv. (2014). *Strukturované učení v praxi*. Praha: Publishing s. r. o.
29. Valenta, M., Morávková Krejčová, L., Hlebová, B. & kolektiv. (2020). *Znevýhodněný žák*. Praha: Grada.
30. Veselá, B. (2018). *Domácí vzdělávání*. E-BOOK: Domškola.
31. Zlámalová, H. (2008). *Distanční vzdělávání a e-learnign*. Praha: UJAK.
32. Zounek, J. (2009). *E-learning – jedna z podob učení v moderní společnosti*. Brno: Masarykova univerzita.
33. Žára, J. (1999). *VRML 97 Laskavý průvodce virtuálními světy*. Praha: Computer Press.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

1. Facebook. *Školy Březová - profil*. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/zsbrezova>.
2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2022). *Školský zákon*. Dostupné z:
<https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>.
3. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2021). *Zpráva z mimořádného šetření MŠMT k distanční výuce žáků v základním vzdělávání v souvislosti s poskytnutím finančních prostředků na ICT*. Praha. Dostupné z:
<https://www.msmt.cz/msmt-vydalo-zpravu-z-mimoradneho-setreni-k-distancni-vyuce>.
4. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2022). *Školský zákon č. 561/2004 Sb.* Dostupný z: <http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/>.
5. Obec Březová. *Oficiální stránka obce Březová*. Březová. Dostupné z:
<https://www.obecbrezova.cz/>.
6. Školy Březová. *Školy Březová – Home*. Březová. Dostupné z:
<https://www.zsbrezova.eu/>.
7. YouTube. (2021). *Školy Březová*. Dostupné z:
https://www.youtube.com/results?search_query=%C5%A1koly+b%C5%99ezov%C3%A1.
8. *Zákony pro lidi*. (2022). *Sbírka zákonů ČR v aktuálním znění. Zákon č. 561/2004 Sb.* Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

apod. a podobně

č. číslo

např. například

Sb. sbírky

tzn. to znamená

PaedDr. doktor pedagogiky

SEZNAM OBRÁZKŮ

1. Obec Březová 1
2. Obec Březová 2
3. Schody ve Školách Březová
4. Interiér a exteriér školy
5. Statutární zástupkyně ředitele Mgr. Markéta Hudáková
6. Školy Březová 1
7. Školy Březová 2
8. Ředitel škol
9. Ředitel škol
10. Zástupkyně ředitele pro SŠ Mgr. Hana Staňová
11. Zástupce ředitele pro Certis Mgr. Vojtěch Král
12. Zástupce ředitele pro ZŠ Mgr. Jiří Miškar
13. Zástupkyně ředitele pro individuální vzdělávání Mgr. Kateřina Pražáková
14. Virtuální škola MOODLE
15. Portfolio žáka
16. Test ve virtuální škole
17. Nástěnka eŽákovky 1
18. Nástěnka eŽákovky 2
19. Výuka prostřednictvím aplikace PowerPoint
20. Práce ve whiteboard
21. Online úkol vytvořený a vypracovaný v aplikaci Thinkio
22. Rezervace pro 2. stupeň na vnitřní síti eŽákovka
23. Náhled okruhů k přezkoušení na MOODLE
24. Ukázka online třídní schůzky
25. Prosba o vyplnění dotazníku k závěrečné práci

SEZNAM GRAFŮ

1. Pohlaví respondentů
2. Věk respondentů
3. Zdravotní znevýhodnění respondentů
4. Žáci podle zdravotního znevýhodnění
5. Účast individuálně vzdělávaných žáků v online výuce
6. Míra přítomnosti zákonného zástupce při online výuce
7. Míra pomoci zákonného zástupce při online výuce
8. Pomoc zákonného zástupce při plnění úkolů k přezkoušení
9. Aktivní a pasivní účast v online výuce
10. Zkoušení v online hodinách
11. Zadávání domácích úkolů v online hodinách
12. Cítíte dostatek prostoru pro sebevyjádření v online výuce?
13. Úspěšné pochopení učiva díky online výuce
14. Příprava na přijímací zkoušky v online výuce
15. Efektivita přípravy na přijímací zkoušky v online výuce
16. Chybí vám osobní kontakt při online výuce?
17. Chybí vám při online výuce přestávky přítomné v tradiční výuce?
18. Setkávání spolužáků z online výuky
19. Zlepšení komunikace díky online výuce
20. Četnost technických potíží při online výuce
21. Náročnost plnění úkolů v online hodinách českého jazyka
22. Důležitost názorné ukázky v online výuce českého jazyka
23. Oblíbenost nástrojů online výuky
24. Čas na vypracování úkolů v online hodinách českého jazyka
25. Zlepšení prospěchu individuálně vzdělávaných žáků díky online výuce

26. Míra spokojenosti s online výukou

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník pro individuálně vzdělávané žáky

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Dotazník pro individuálně vzdělávané žáky

Dotazník pro individuálně vzdělávané žáky

Dotazník je určen pro individuálně vzdělávané žáky, kteří se účastní online výuky ve Školách Březová. Dotazník je anonymní, a proto prosím všechny žáky, aby odpovídali pravdivě.

1. Pohlaví

Muž

Žena

2. Kolik máš let?

Méně než 9

9-10

11-12

13-14

15-16

3. Který ročník navštěvuješ?

4. ročník

5. ročník

6. ročník

7. ročník

8. ročník

9. ročník

4. Máš nějaké zdravotní znevýhodnění?

Ano

Ne

5. Jaké máš zdravotní znevýhodnění? (Na tuto otázku odpověz pouze v tom případě, že jsi u předchozí otázky vyplnil/a možnost "ano").

Porucha autistického spektra (aspergerův syndrom, atypický autismus, neverbální autismus)

Porucha pozornosti (ADD, ADHD)

Tělesné postižení

Mentální postižení

Kombinované postižení

Duševní nemoci

Specifické poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyslalie apod.)

Jiná...

6. Jak často se účastníš online výuky?

1x - 2x týdně

3x - 4x týdně

Každý den (kdy probíhá online výuka)

Nepravidelně

Jiná...

7. Jak často se účastníš online výuky českého jazyka?

1x týdně

2x týdně

Nepravidelně

8. Je s tebou při online výuce zákonný zástupce?

Ano

Ne

Nepravidelně

9. Pomáhá ti při online výuce zákonný zástupce plnit úkoly? (Na tuto otázku odpověz pouze v tom případě, že jsi u předchozí otázky vyplnil/a možnost "ano")

Ano

Ne

Nepravidelně (pokud si s něčím nevím rady)

10. Pokud je s tebou při online výuce zákonný zástupce, jsi rád/a, nebo bys byl/a při online výuce raději sám/a?

Jsem rád/a.

Byl/a bych raději sám/a.

Nezáleží mi na tom.

11. Vyhovuje ti více online výuka, nebo tradiční výuka ve škole?

Online výuka

Tradiční výuka ve škole

Nedokážu posoudit

12. Pracuješ při online výuce raději s prezentacemi nebo s tabulí?

S prezentacemi

S tabulí

Obojí mi vyhovuje

13. Pociťuješ při online výuce větší prostor pro sebevyjádření než ve výuce, která probíhá ve škole?

Ano

Ne

14. Vyhovují ti úkoly, které jsou v online hodinách českého jazyka plněny?

Ano

Ne

15. Jak se ti pracuje s úkoly, které jsou v online hodinách českého jazyka posílány do chatu a které si samostatně vypracováváš v aplikaci Thinkio?

Dobře

Špatně

16. Účastníš se online výuky aktivně (komunikuješ s učitelem a s ostatními spolužáky), nebo pouze posloucháš?

Účastním se aktivně

Pouze poslouchám

Jak kdy

17. Probíhá v online hodinách zkoušení?

Ano

Ne

18. Známkuje tě učitel v online hodinách?

Ano

Ne

19. Zadává učitel v online hodinách domácí úkoly?

Ano

Ne

20. Cítíš se oceněn/a, když tě učitel v online hodině pochválí?

Ano

Ne

Nevím

Je mi to jedno

21. Máš v online hodině českého jazyka dostatek času na vypracování úkolů?

Ano

Ne

Zpravidla ano

Zpravidla ne

22. Rozumíš zadání úkolů, které jsou v online výuce českého jazyka dělány?

Ano

Ne

Zpravidla ano

Zpravidla ne

23. Pomáhá ti online výuka k tomu, abys pochopil/a učivo?

Ano

Ne

Zpravidla ano

Zpravidla ne

24. Je pro tebe důležité, aby byla provedena názorná ukázka, jak máš úkol plnit?

(Učitel vypracuje první úkol ze cvičení na tabuli.)

Ano

Ne

Zpravidla ano

Zpravidla ne

Pouze u složitějších úkolů

25. Vyhovuje ti více fyzické či distanční přezkoušení? (Fyzické se uskutečňuje ve škole, distanční probíhá online.)

Fyzické přezkoušení
Distanční přezkoušení
Obě možnosti mi vyhovují

26. Pomáhá ti zákonný zástupce plnit úkoly k přezkoušení, které vkládáš do svého portfolia?

Ano
Ne
Jen v některých předmětech

27. Pokud ti zákonný zástupce pomáhá plnit úkoly k přezkoušení, jak moc ti pomáhá?

Všechny úkoly vypracuje zákonný zástupce.
Úkoly vypracovávám já, ale zákonný zástupce mi říká, co mám psát.
Zákonný zástupce mi pouze radí.
Zákonný zástupce mi úkoly pouze zkontroluje.

28. Baví tě plnit úkoly k přezkoušení v českém jazyce? Jsou pro tebe zajímavé?

Zpravidla ano
Zpravidla ne

29. Máš díky online výuce lepší známky?

Ano
Ne
Nedokážu posoudit.

30. Připadá ti online výuka českého jazyka náročná?

Ano
Ne
Zpravidla ano
Zpravidla ne

31. Znáš se osobně s některými svými "online spolužáky"?

Ano
Ne

32. Pomohla ti online výuka ke zlepšení komunikace s ostatními lidmi?

Ano

Ne

Spíše ano

Spíše ne

33. Pomohla ti online výuka najít si nové kamarády?

Ano

Ne

34. Chybí ti při online výuce fyzický kontakt s učitelem?

Ano

Ne

Spíše ano

Spíše ne

35. Chybí ti v online hodinách fyzický kontakt s ostatními spolužáky?

Ano

Ne

Spíše ano

Spíše ne

36. Chybí ti při online výuce přestávky ve škole, které jsou součástí tradiční výuky?

Ano

Ne

Spíše ano

Spíše ne

37. Setkáváš se se svými "online spolužáky" i jindy než v online výuce?

Ano

Ne

38. Pokud se se svými "online spolužáky" setkáváš i mimo online výuku, tak jakým způsobem?

Mimo online hodiny v MS Teams (pořádáme vlastní videohovory)

Prostřednictvím sociálních sítí

Setkáme se osobně

39. **Pomáhá ti online výuka s přípravou na přijímací zkoušky?**
- Ano
Ne
40. **Je pro tebe přínosné, že probíhá v online hodinách českého jazyka příprava na přijímací zkoušky?**
- Ano
Ne
41. **Pomáhá ti příprava na přijímací zkoušky v online hodinách českého jazyka k tomu, abys lépe zvládl/a samostatně vypracovat úkoly, které jsou v přijímačkových testech?**
- Ano
Ne
Zpravidla ano
Zpravidla ne
42. **Míváš často při online výuce technické potíže?**
- Spíše ano
Spíše ne
43. **Jak často se ti při online výuce přeruší hovor?**
- Méně než 1x za týden
1x - 2x týdně
3x - 4x týdně
Více než 4x za týden
44. **Je podle tebe v online hodinách českého jazyka psáno na tabuli čitelně? (Dokážeš písmo bez problému přečíst?)**
- Ano
Ne
Zpravidla ano
Zpravidla ne
45. **Píše se ti v online hodinách českého jazyka dobře?**
- Spíše ano
Spíše ne

46. Je pro tebe snazší sdělit své stanovisko (svůj názor), když tě ostatní nevidí?

Ano

Ne

Spíše ano

Spíše ne

47. Kdyby sis mohl/a vybrat, navštěvoval/a bys školu raději fyzicky, nebo by ses raději vzdělával/a online?

Raději bych chodil/a do školy fyzicky.

Online výuka mi vyhovuje.

Moc ti děkuji za vyplnění dotazníku! Pěkný den přeje Bc. Julie Křížanová.